

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

01889

Adierazpen Askatasuna Berriz Urratua

GIZARTEA EGUNKARIAREKIN

eguna aurrera Bai

OTSAILEKO
larrun

Prestige
Arriskuaren ordaina

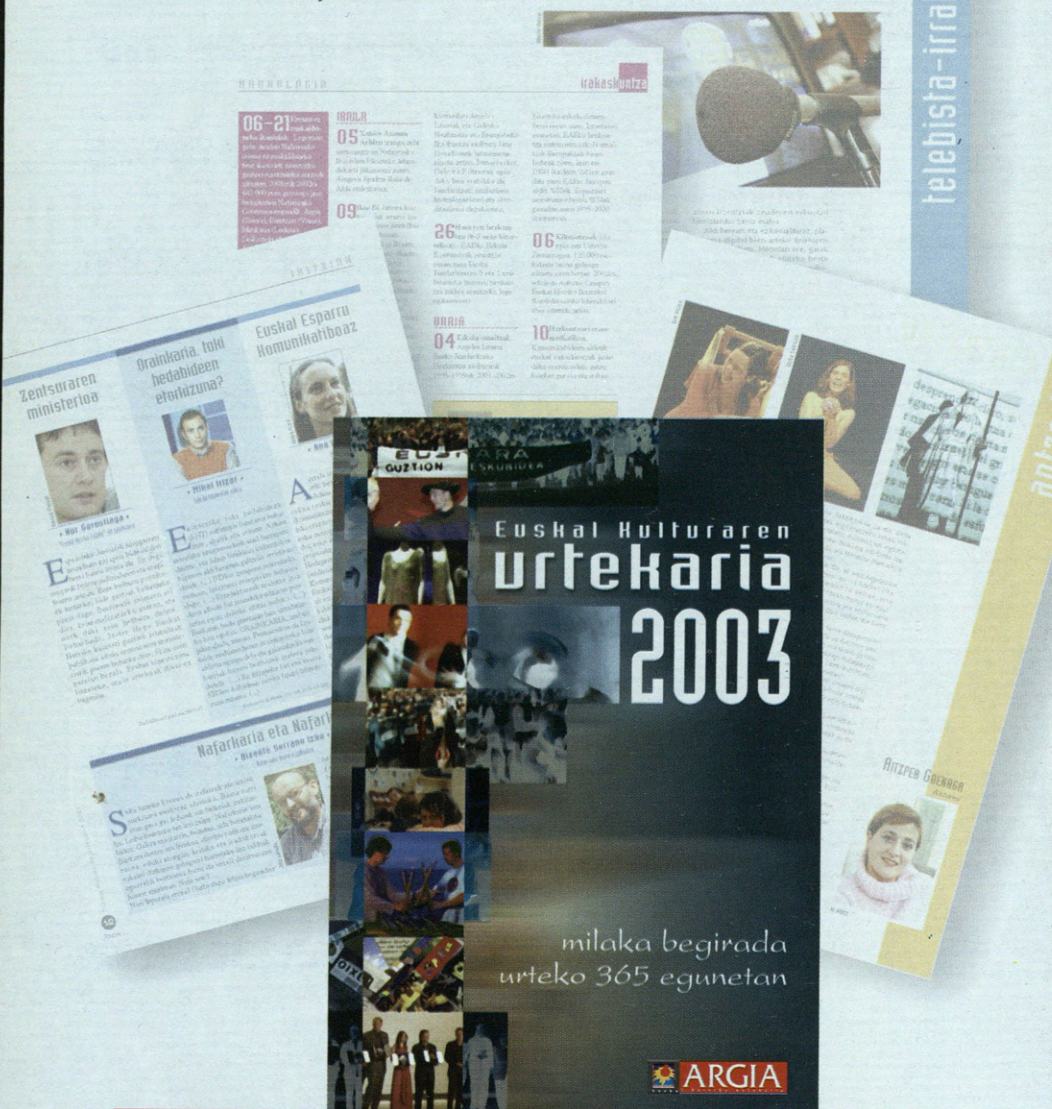

Euskal Kulturaren urtekaria

2003

- Urte osoko kronologia • Estatistikak • Hemeroteka •
- Sinadurarik garrantzitsuenen iritziak •

DISEINU BERRI, ERABILGARRI ETA ARE ERAKARGARRIAGOAN

EUSKAL KULTURAREN AURKIBIDEA

- Kultura, aisia eta ikuskizun munduko 8.000 erreferentziatik gora
- Erakunde, enpresa, elkarte eta norbanakoak
- Helbideak, telefonoak, web orrialdeak eta e-postak

OHIKO SALMENTA LEKUETAN

15€

- Harpidedunek **DOAN** jasoko duzue postaz
- Harpidetza, martxoaren 31a baino lehen eginez gero **DOAN** jasoko duzue

ESKAERAK

ARGIA • 142 PK • 20160 LASARTE-ORIA • © 943 37 15 45 • www.argia.com • harpide@argia.com

jakintza kultur
administr
antzer
bertsolan
dan
euskalduntze-alfabetat
euskarri elektronika
hizkuntzalari
irakaskun
kulturgin
litera
mus
normalizat
pre
telebista-irra
unibertsita
zine

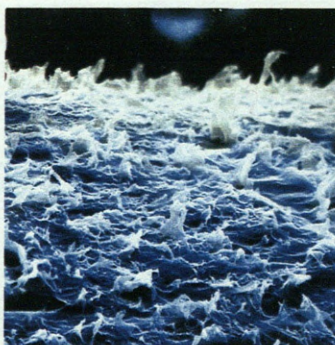
Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Eta Afrika kazetariok uste baino normalagoa bada?** 14

■ **Ybarraren gurutze-bide judizial eta familiarra** 16

■ **Ama, mikrobio bat aurkitu dut zopan!** 24

■ **Agustin Markaide: "Merkataritza legeak ez dizkigu denoi arma berak ematen"** 29

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

"Egunkaria"ren itxierak lurrikara ekarri du euskal kulturara. <i>Erredakzioa</i>	6
--	---

MUNDUA

Eta Afrika kazetariok uste baino normalagoa bada? <i>Pello Zubiria</i>	14
--	----

EKONOMIA

Ybarraren gurutze-bide judizial eta familiarra. <i>Daniel Udalaiz</i>	16
---	----

EUSKARA

Euskaraz : = <i>de</i> l'euskara ala <i>en</i> euskara? <i>Martin Irigoien</i>	20
Iritzia: <i>Gabi Basañez</i>	22

GIZARTEA

Ama, mikrobio bat aurkitu dut zopan! <i>Maider Zapirain</i>	24
Elkarrizketa: Agustin Markaide. <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	29

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	36
Elkarrizketa: Xabier Montoia. <i>Jon Gurrutxaga</i>	39
Ezkutuko iragarkiak agerian. <i>Jon Garaño</i>	42

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Kultura: <i>Oskar Estanga</i>	38
Editoriala: Erantzunetik eraikuntzara	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

KASK !
KASKO HEZURREAN
KOSK !
KOSKABILOAN
BOR !
BORRAZ
BORRIKA
KORRIKA!
GEROAREN EGARRI ...

OHARTZEN
HAIZ ?

EHUNKA
JENDE
BIDEAN ...

... LASTERKA!!!
... EUSKARAZ!!

EZ AIPA
EZ MENZIONA !
GOGOR - GOGOR
PARATZEN BAITA!
DAK !!!

SK<

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Xabier Letona.
Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonariz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetza: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loarte.
Argazkiak: Alberto Eloseggi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
Erredakzioa: kazeta@argia.com
Komertziala: komertzial@argia.com
INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	110 euro
Ipar Euskal Herria	133 euro
Espainia	110 euro
Beste atzerriak	140 euro
Airez	219 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Antonio, Portugaleko "Expresso" egunkarian

EURO DIFFERENCES

Manny Aenlle Francisco, Filipinetako "The daily tribune" egunkarian

Hiruko Txikian

POZIK

Nago. Ez gainezka, ez lepo, pozik soilki. Gasteizko Parlamentuko irudiak atrapatuta, egunero behar lukeenak behin behintzat ikusteko aukera izan dugu: "Egunkaria"ren faltan "Egunero"ren presentzia masiboa. Atzean gelditu dira garai bateko Gasteizko Jaurlaritzaren sabotajea, bere motorrik gabeko makinaria ezarri zuenarik "Egunkaria"ren sorreraren aurka, eta EAJko Joseba Egibarrek irratiz esandakoa, Pello Zubiria kereila bat ezartzera behartu zuena. Atzean bai, baina gogotan. Lagunak atxilo eraman eta gaur oraindik Guardia Zibiletan egoteak nauka urduri. Tripak aurrepuzkar, zan-

goak dar-dar, bularra zotin, besapeak izerdi zuri, barruak lehor. Ardurak hartzeko tenorea da, errabiak zakurtu ez gaitzan. Gasteizko Jaurlaritzak makina martxan ezar dezala, motorrak ongi funtzionatzen baitu. Irudikatu, adostu, prozesua sortu, ardurak banatu, eraiki eta lanean hasi. Ez dago aitzakiarik. Lagunak etxera. Azkar. "Egunkaria" goizero ko kafearen gozoa, saltokietan. Eskarmentutik ikastea adierazten dugu gure talentua eta fundamentua. Espektakulotik haratago, beharrera joateko orduak jo digu. Eta hortzak estutuz, ezkutatu apurtu ez diezazkiguten ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

euskaldunon Egunkaria

OSTEGUNA

2003ko otsailaren 20a - XIV. urtea - 3.789. zenbakia - Salneurria: 0,80 euro

/erdiko orrialdeetan

POLIZI OPERAZIOAK

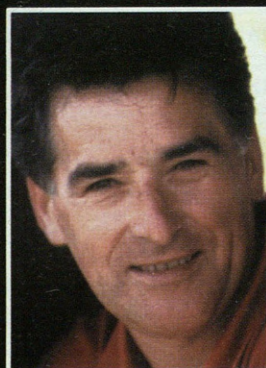
Fermin Lazkano

Inma Gomila

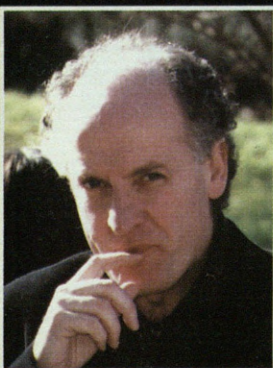
Iñaki Uribe

Joan Mari Torrealdeai

Luis Goya

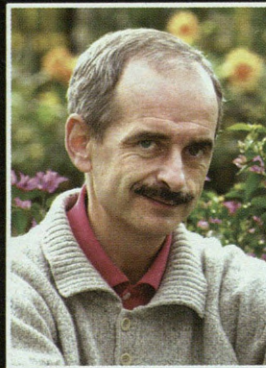
Martxelo Otamendi

Txema Auzmendi

Xabier Alegria

Pello Zubiria

Xabier Oleaga

BOZERAMENAK / 171

Gazan eta Zisjordanian atzo goizaldean eginko esku-hartzeetan, Israelgo Armadak soldaduek 14 palestinar hil zituzten; 11 Gazan eta hiru Zisjordanian. Hildakoetarik hiru, Palestinako inteligentzia zerbitzuak kideak ziren; bost Palestinako Aginte Nazionalako poliziak; eta beste bat Hamaseko uestzko ekintzailea. Israelgo Armadaren oldartzeari erantzunez, Hamasek lau kohete Kassam jaurti zituen Sderot hiriko enpresa batera, eta langile israeldar bat zauritu zen. Hamaseko bozeramaileak PANi eskatu dio Israelgo ordezkariekin izaten ari den elkarriketak bertan behera uzteko. /20

Israelgo Armadak Gazan hildako hiru palestinarren gorpuak, jendez inguratutik.

eramateko apustua egin du Rafa Diezek /18

EUSKAL PRESOK

Barandalla kartzelan sartu dute berriro, ebakuntza egin eta bi astera /8

AUTODETERMINAZIOAREN BILGUNEAK

Martxoaren 15ean erabakiko du AuBk hauteskundeetan inguruan zer egin /10

MUSIKA

Urretxindorrak taldeak disko batean bildu ditu bere kanta guztiak /39

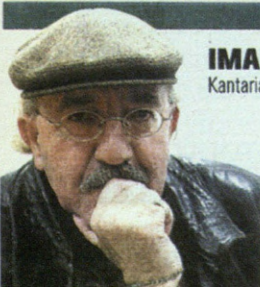
GAURKO ELKARRAZKETAK

IMANOL LARZABAL
Kantaria

«Gaur egunean ezingo nintzateke hona itzuli; ez dut berriro disgustuekin...»

FRANCISCO ETXEBERRIA
Gerra Zibileko desagertuei buruzko lan taldeko kidea

«Kontua ez da gorpuak aurkitzea bakarrik; haien historia berregitea...»

Espainiako egunkari bateko kazetari batek -hemengo edizioa ere egiten du- "Egunkaria" itxi eta hurrengo egunean ARGIAko erredakziora deitu zuen. Gertakizunei buruzko erreportaje bat egiten ari zen eta guk ere Guardia Zibilaren miaketa jasan genuenez, jakin nahi zuen ea nola izan zen dena, nola sentitzen ginen eta halakoak. Kazetariok galdetzeraz ohituta gauden kontuak ziren. Zoritxarrez, oraingoan kazetari lanak egiten baino, elkarriketatutako ginen ARGIAkook. Zuzendariarekin hitz egin nahi omen zuen eta harrerakoak deia zegokion pertsonari pasatu zion. "Bai, esan" erantzun zuen zuzendariak. "Pello?", galdetu zuen kazetariak, harekin hitz egingo

garria dena da "Egunkaria"ren itxieraren auziari buruz idatzi behar duen kazetariak ez jakitea atxilotuetako bat Pello Zubiria dela. Euskal prentsa eta euskal kulturarekiko gaiak sarri idazten duten kazetari zenbaitek duten ezagutzaren adierazle da seguruenik. Izandako elkarriketaz luzeaz kazetariak kontaketa txukuna egin zuen, hori bai, zenbait kontzeptu eta ideia bere kaxara erabiliz. Hori ere ez da berria.

Euskal prentsaren historiak bi data behintzat gordetzeko modukoak izango ditu aurrerantzean: 1990eko abenduaren 6a eta 2003ko otsailaren 20a. Lehenengoan Euskal Herrian egindako lehen euskarazko egunkaria sortu zen, 'Euskaldu-

gure lankide Pello Zubiria atxilotu zuela. Lehenbiziko ezin ulertuaren ondoren, eta irratia eguneko albisteak aireratu ahal, berehala kokatu ahal izan zen albisteak bere lekuan: Martxelo Otamendi, Iñaki Uria, Fermin Lazkano, Juan Mari Torrealda, Xabier Oleaga, Luis Goia, Xabier Alegria, Txema Auzmendi, Inma Gomila eta Pello Zubiria ziren atxilotuak, guztiak "Egunkaria"ko zuzendaritza postuetan daudenak edo garairen batean egondakoak.

"Egunkaria"ren miaketa lanak hasi eta ia eguerdi aldera zigilatu zen Andoaino egoitza Espainiako Entzutegi Nazionalako Juan del Olmo epailearen aginduz. Miaketa aginduak ez zuen egun-

"EGUNKARIA"REN ITXIERAK LURRIKARA EKARRI DU EUSKAL KULTURARA

Otsailaren 20a euskal prentsaren historian grabatua geldituko den data da. Espainiako Entzutegi Nazionalaren aginduz, Guardia Zibilak "Egunkaria" itxi, honen zuzendaritzan aritzen diren edo aritutako hamar pertsona ezagun atxilotu eta Jakin, Elkarlanean Fundazioa, Ikastolen Elkarte, Plazagunea eta ARGIAren egoitzak miatu zituen.

Testuak: Erredakzioa

balu moduan. "Pello atxilotua dago", erantzun zion zuzendariak.

Ez da batere arraroa gaur egun ARGIAko zuzendariagatik galdetzean, Pello Zubiriari buruz galdetzea, bera izan baita aldizkariko zuzendaria duela hiru hilabete arte, eta ia hamar urtez. Adieraz-

non Egunkaria', eta bigarrenegun Espainiako epaile batek egunkari hau itxi zuen, ETAk bere zerbitzurako eta berak diruz lagunduta sortu zuen egunkaria izana leporatuz.

Argiakideok otsailaren 20ko goizeko lauretan jakin genuen Guardia Zibilak

karia ixtea eskatzen, baina Guardia Zibilaren eskaera medio, Del Olmo epaileak zigilatzea erabaki zuen. Ez omen da ohikoena Guardia Zibilak halako eskaerarik egitea, baina edozein eratan Espainiako Gobernuaren esku luzea ikusteko baliagarria izan zen. Otsailaren 20an bertan,

ALBERTO ELOSEGI

■ Emilio Lopez Adan, medikua eta idazlea

Mentsak edo ustelak? Biak batera!

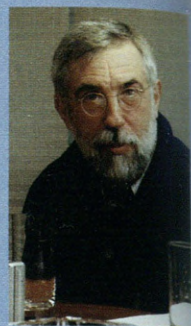
Egunkaria"ren aurkako neurrietan, hiru marra igaro dituzte. Kazetarien atxilotetak eta inkomunikazioa, diktadura beltzenetan bezala; komunikabide baten ixtea; euskarazko egunkari bakarra lehertzea.

Gurean, atxilotetak lotsagarriak dira beti, biktima edozein izanik ere. Destenoretan, maskaratuak, salbuespeneko auzitegi batek manatuak, urruneko komisarietan bost egun sekretupean... Eta ondorioak garbi: jende eskubideen errespetatzeko, audientzia nazionala bezalako egiturak desegin behar dira eta kanpoko poliziak ohildu; gehiago dena, ikas dezan Eusko Jaurritzak anaia handiaren prozedurak ez erabiltzen.

Komunikabide baten ixtearekin adierazpen askatasuna jokoan dago, eta askatasun hori errespetagarria da borroka armatu eta terrorismoaz grinatzen denean ere. Ados izanik ala ez "Egin" edo "Egunkaria"ren ildo editorialarekin, hitza utzi behar zaie ideien arma erabiltzen dutenei. Zapalkuntzaren

aurka aktibismo minoritarioa onesten dutenek ere ukan dezaten parada esplikatzeko zertan ekintza horiek laguntzen duten euskaldunen askatasuna. Aukera horren isiltzeak autismoa eta pertsegitu eskizofrenia areagotzen dituen ber, erantzun bortitzen ohantzea egiten du. Berriz, klarki mintzatzeak arrapostu argiak ekartzen ditu, eta "Egunkaria"n irakurri ditugu bortizkeriaren inguruko emaitza sakon eta garbienak, idazleen aniztasuna eta askatasuna errespetatuak izan baitira.

Bukatzeko, euskarazko egunkari bakarraren ixteak duen karga sinbolikoa aipatu behar. Komunitate osoa sentitu da mindua, eta gure etorkizuna ez dela batere bermatua pentsarazi digute. Madrileko botereaz arras mesfida izanik ere, eraso militarren aurka Europar izateak babesten gintuela pentsa genezakeen. Orain, usteak ustel, gutieneko demokrazia ere kolokan gelditu da nazionalismo espainol basaren aitzinean: biharko edozein Bruneteren beldur gara. Madrilen pentsatu badute

"Egunkaria"ren ixtea isilik irentsiko genuela, mentsak dira; berriz, jakinaren gainean egin badute, ustelkeria handienak egiteko gauza direla frogatu digute.

Agian, lagunak libre izanen dira artikulu hau ageriko denean. Bitartean eta gero ere, Donostian aldarrikatu borondatean eta mezueta finkatu behar gara: batasunean. Batasunean, bai, baina Donostian ikusi ditugu Partido Nazionalistaren aurkako mezu bortitzenak eta Gasteizen ertzainak ibili dira "Egunkaria"ren aldekoen identitatea kontrolatzen.

Gure artean, tentua eta oportunitate zentzua nahikoa eskasak dira. Bizi daitezen "Egunkaria" bezalakoak, ea elkarri klarki eta errespetuz mintzatzen garen ●

■ Baleren Bakaikoa, Egunkaria Sortzeneko kidea

Izua

Espainiako eskuinak, Alderdi Popularren zuzendaritzapean, Francoren garaietako euskararen aurkako aurpegi garratzena azaldu digu, berriro ere, "Euskaldunon Egunkaria" itxi digunean, zuzenbide estatu bateko oinarritzko printzipioak hankapean jarri ostean. Izan ere, epairik eta inozentzia presuntziorik gabe, adierazpen askatasuna bermatzen duen egunkari bat isilaraztea zuzenbide estatuarekin ez baitator bat. Gainera, operazio hori aurrera eramaterakoan, Argentinako edo Txileko errejimen militarrek erabiltzen zituzten metodo berberak aplikatu ditu.

Euskal kulturegintzako langile paketsuak eta lasaiak, errejimen totalitarioetan bezala gau ilunean atxilotu dituzte, egun argiarekin atxilotu ezingo balituzte bezala. Honela, adin guztietako euskaldunen artean izuaren mezua zabaltu nahi izan dute, batik bat adin txikiko seme-alaben

ALBERTO ELSOEGI

artean, ordu horietan aita batek edo amak pairatzen duen tratatuak hori sortzen baitu.

Ekintza honek bazuen beste helburu bat. Hau da, euskalgintzako gizon-emakumeak ETArekin erlazionatu, honela EAJ-EA-EB urrun daitezten. Hala ere, alderdi horiek ez dira joku horretan erori, nahiz Lehendakariaren presentzia faltan bota genuen Donostiako manifestazioan. Baina euskal egunkariarekiko esandako hitzak betearazi behar dizkiegu.

PS: Ah! Euskalgintzako gizon-emakumeok adin nagusira aspaldi iritsi ginen, ez dakit nongo "agintarien" onespenik gabe funtzionatzeko ●

arratsaldez, Barne Ministerioak eta Entzutegi Nazionalak Del Olmo epaileak idazki bat adostu eta ezagutzera eman zuten, operazioaren zergatiak buruzko zehaztasunak emanez. Ez da ohikoena, halaber, botere judiziala eta exekutiboak epaileen erabakiei buruzko azalpen bateratuak ematea eta geroago, egindako kritiken aurrean. Barne Ministerioak ukatu egin zuen idazkia elkarrekin egindakoa zela, baina Entzutegi Nazionalak baietsi egin zuen.

Eskandalua egundokoa izan da eta esparru abertzale osoan zein euskal gizarteko beste sektore aurrerakoietatik erantzun sendoa ematen ari zaio "Egunkaria"ren itxierari. Miaketa egunetik hamar egunera Del Olmo

■ Elixabete Garmendia, kazetaria

Malkoen indarra

Malkoak irentsi, arnasa hartu, hortzak estutu eta amorrazioa eraginkor bihurtu. Eta horrela egin dute milaka eta milaka lagunek, aspaldian ikusi ez den unanimitatean. Radio Euskadiko tertuliana batek ostegunean Madrildik zioen horrelako kasuen aurrean -"Egin"ekoa izango zuen buruan- ez omen dela ikusten beste batzuetan ageri ohi den solidaritatea, Haizearen Orrazian egiten diren konzentrazioetan bezalakoa. "El País" irakurrita, adibidez, ez da jabetuko, ez, larunbatean Donostian solidaritatez emandako milaka eta milaka pausoez. Ez du jakingo nola guraso askok hartu dituzten sei-zazpi urteko umeak eta ekarri dituzten beren bizitzako

lehen manifestaziora. Ez du jakingo, ez, nola hirurehun biztanlera iristen ez den herritik bezperan zalapartaka autobusa fletatu eta bi eserleku bakarrik geratu zaizkien hutsik. Ez ditu ikusiko beldurra emateko moduko gizon puskak -herri kirolelakoak izan behar-, txiki geratzen zitzairen pankartari itsatsita. Ez da ohartuko kopuruz eta kalitatez gizarte baten argazkirik osatuena zegoela Antiguatik Bulebarrerako bidean.

Erreakzioa azkarra, bapatekoa eta zalantzarik gabekoa izan da, izugarria, "Egunkaria"ren hamaika mila erosle eta berrogeita lau mila irakurleen unibertsoa askogatik gainditu duena. Manifestazioaren garaipenaren ondoren, dena

ALBERTO ELOSEGI

den, lagun batek dioena datorkit behin eta berriz burura: badirudiela euskaldunok galtzera jokatzeko dugula beti. Oraingoan asmatuko ote dugu larunbatean Donostian azaldutako indar hori dena behar den tokitik bideratzen. Historiara pasatuko den bataila da hau eta ezin diogu geure buruari iruzur egin.

Barkatu panfleto kutsua. Errepresioak horrelako kontuak dakartza ●

epaileak "Egunkaria" zabaltzen den ala itxita jarraitzen duen jakinaraziko die Egunkaria SAko ordezkari legalei.

ERANTZUNAK. Itxiera aginduari era askotako erantzunak eman zaizkio, baina bi nabarmentzen dira guztien gai-

netik: bata, itxitako egunkariaren langileek otsailaren 20an 16 orrialdeko euskarazko beste egunkari bat jarri zuten kalean, 'Egunero' izenekoa; eta bestea, otsailaren 22an Kontseiluak deituta egin zen manifestazio historikoa. Topikoa dirudi halakorik esatea, baina nekez ikusi

da halako manifestazio jendetsurik Donostian. Datu bat bederen neurtu zuen manifestazioan bere pankartarekin abiatu zen ARGIAko erredakzioak: manifestazioa arratsaldeko 5etan hasi zen Antiguan eta hiru ordu eta bost minutu geroago manifestazioaren azken pertsonak

■ Vicent Partal, Vilaweb katalanezko egunkari elektronikoaren zuzendaria

Geure burua defendatzera mugatzen gara

Katalanezko komunikabideek eta, oro har, Herri Katalanetan lanbide honetan gabiltzanok, irmotasunez erreakzionatu dugu, euskal kazetari talde baten atxilotetaren (horien artean daude Pello Zubiria eta Martxelo Otamendi nire lagunak) eta "Euskaldunon Egunkaria"ren itxieraren aurrean. Katalanez egunero paperean argitaratzen diren 12 egunkarietatik 10ek eta Vilawebek, atxilotetak izan eta ordu gutxitara, komunikatu bat idatzi genuen atxilotuei gure elkartasuna adieraziz eta "Egunkaria" ixtea adierazpen askatasunaren aurkako atentatu larritzat joz. Agiria "Segre", "El Punt", "El periódico", "Avui", "Regio7", "Diari de Balears", "Regio 7", "El 9 Nou", "El 9", "El 9 Punt" eta Vilawebek sinatu zuten eta komunikabide

hauetan guztietan argitaratu zen. Sinatu ez zuten bi egunkarietatik bat Andorran egiten da, beraz, beste estatu batean, eta horregatik ez zuen sinatu, bere elkartasuna adierazi bazuen ere. "El Temps" edo "El Triangle" bezalako astekariak ere bat egin zuten manifestuarekin, baita era guztietako argitalpen lokalek ere. Hurrengo egunean Kataluniako Kazetarien Elkargoak komunikatu gogorra zabaldu zuen "Egunkaria"ren itxieraren aurka eta alderdi politiko guztiek, PPK izan ezik, zorrotz gaitzetsi zuten.

Egun hauetako telefono elkarrizketak ugarietako batean, mobilizazio zabal honen berri ematen ari nintzela, euskal kazetari batek eskerrak eman zizkigun. Beharrik ez zuela erantzun nion, gu geure burua defendatzera

mugatzen baikara. Geure burua defendatzera, "Egunkaria"ren itxiera ez baita soilik euskal prentsa eta euskarren kontrako eraso. "Egunkaria"ren itxiera herritar guztien eskubide zibilen eta estatuko kazetari guztien kontrako eraso da. Kazetari espainiarrek ez dute konturatu nahi izan, demokraziaren aurretik euren nazionalismoa lehenesten dutelako. Duela hainbat hamarkada Brecht-ek azaldu zuen bezala, horrek ez die batere lagunduko euren txanda iristen denean ●

■ Xabier Eizagirre,
"Jakín"eko erredakzio
arduraduna

Diziplinarteko erasoa

ALBERTO ELOSEGI

Polizi operazioak eragindako kaltearen arrastoak oraindik bero-bero sentitzen ditugun une hauetan, burua hotz mantendu eta gertatutakoaren ebaluaketa egitea dagokigu. "Jakín" aldizkariaren esparruan, Joan Mari Torrealdai zuzendaria atxilotu dute eta bulegotik hainbat dokumentu eta baliabide informatiko konfiskatu dizkigute; babesgabetasun, intsegritate eta ezegonkortasun sentsazioak saihestezinak dira. Baina gurea, neurri batean, euskal komunikabide idatzien bihotza zauritzeko eratu den zurrumbilo politiko-judizialaren "alboko kalte" bat izan da. Izan ere, oraingo honetan, argi hauteman ahal izan dugu guztiok lehen zalantzak zituenak, batik bat- erasoak bestelakoa dela: "diziplinartekoa"; goi mailako bulegoetan diseinatua, planifikatua eta sustatua; euskalgintza osoari zuzendua; eta, tamalez, etorkizunari irekia. Jakina, hein handi batean euskalgintzan dihardugun guztion esku dago estrategia horren porrota sinatzea. Gutako bakoitzak, dagokigun lekuan, lanean jarraitzeko konpromisoari eutsiz. Gizarte mailako gainerako erakunde, eragile, talde eta banako euskaltzaleak eginkizun horretan inplikatu. Asko garela eta tinko aurrera egiteko asmoa dugula argi utziz. Erasotzaileari indarrak gaizki neurtu dituela erakutsiz ●

■ J. Iñaki Etxezarreta, Euskal Herriko Ikastolen
Konfederazioaren zuzendaria

Joxemiren Egunkaria

Hilaren 20ko ordu txikietan atxilotu zituztenen zerrendan Joxemi Zumalabe falta zen. Gaur geure artean bageneuka, Madrilgo informazio zerbitzuen miruen atzaparretan legoke, zalantzarik gabe. Bizitzaren azken urteetan

gelditzen zitzaizkion indar guztiak Egunkariaren proiektuari zuzentzen eta aurrera ateratzen erabakitzen zituen: bera izan zen urrats guztien atzean, aurrean, goian eta behean eta alboan zegoen pertsona. Beste inork ez bezala, zekien Egunkaria nola otonar

■ Martxelo Otamendi Andoingo miaketa egin ondoren atera zuten unea.

Boulevardera sartzen ari ziren. Milaka pertsonak, halaber, Boulevardera iritsi ezinda egin zuen alde ibilbidetik.

Sona handiko mobilizazioa izan zen eta hala islatuta agertu zen zenbait komunikabidetan. Bistan da, dena den, esparru abertzaleko komunikabideek agertu zutela Donostian gertatutakoaren erreflexurik egiazkoena, eta ikuspegi estatalista duten komunikabideek, salbuespenak salbuespen, jendetza izan zela aitortzera mugatu zirela, baina bai espazioz zein balorazioetan, Donostian bizi izan zenaren garrantzia txikituz. Euskal Herrian bizi den gatazkan fluxu mediatikoek batera edo bestera egiten dute interes politikoen arabera. Oro har, dena den, komunikabide estatalistek ere ikuspegi kritikoz ikusi dute "Egunkaria"ren itxiera eta egoera ahalik eta epe motzenera argitu behar dela zuzenbidezko estatuaren aurkako bihur ez dadin.

Oso bestelako jarrera izan da Kataluniatik etorri dena, katalanez ari diren egunkari garrantzitsuenek oso gogor salatu baitute "Egunkaria"ren aurkako eraso hau eta haien kontrako erasotzat ere jo dute. Vicent Partal Vilaweb egunkari

elektronikoaren arduradun eta kazetari ezagunak orrialde hauetan idatzitako iritzia artikuluan ondo adierazten du bizi izan dituzten sentipenak. Eta Kataluniatik ezetz, Europa osotik iritsi dira itxiera honen aurkako jarrerak, batez ere kazetarien elkartearen eskutik. Euskal Herriko kazetarien elkarteek kezka azaldu dute egoeratik, baina erreakzioa beste komunikabide eta kazetari batzuek jasaten dituzten erasoaren aurrean izaten den erantzunetik urruti geratu da, batez ere eraso horiek ETA eta kale borrokatik datozenean. Gainerakoan, aldizkaria ixterakoan informazio ugari oraindik airean da, eta ikusi beharko da hamar atxilotuen egoera eta "Egunkaria"ren behin-behineko itxiera zertan geratzen diren ●

zen, bera izan baitzen sukaldari nagusia. ARGIA n zegoen ekipoarekin eta bertako en premia eta gogoeekin gerora Egunkaria litza-tekeenaren ideia diseinatu eta plana egin zen. Joxemik ondo baino hobeto aurreikusi zuen bereziki hiru traba, eta ez nolanahikoak, kudeatu beharko zituela: ezker abertzalearen agintarien baimena, euskalgintzaren baitako gutxieneko adostasun zabala eta botere publikoan zeuden abertzaleen mesfidantza. Bistan da lehena lortu zuela, bigarrena Egunkaria bere eguneroko praktikarekin eskuratuz doala eta hirugarrena eginkizun dagoela.

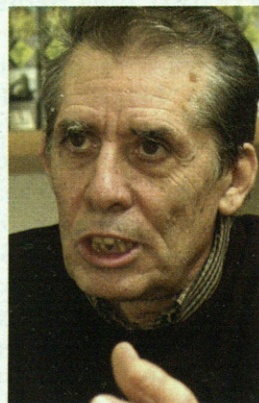
Bistan da ere Joxemiren Egunkariak aurrera egin ahal izan zuela ekonomi erresistentziaz, militante lanaz eta kudeaketa horretan gogoz kontrako -eta ezinbesteko- loturak eginez. Gaur, ordea, inork uka al dezake Egunkariaren aurkako eraso Estatuaren operazio politikoa eta mediatikoa, euskalgintzaren habetariko bati zuzendua, izan dela? Muturreko ikasten omen dugun euskaldunok buelta dagiogun Estatuari kolpe hau, Joxemiren Egunkaria hamahiru urteren osteko Euskaldunon Egunkari sendoa goa bilakatuz ●

■ Donostiako manifestazioaren une bat; ezkerrean ARGIAkoak pankartarekin.

■ Mariano Ferrer,
kazetaria

Itxieraren balantzea

ALBERTO ELOSEGI

E dizioa ixtean, hau da eska-tu didazuen balantzea:

✓ Zuzenbide estatuan justizia prebentibo eta espekulatiboa ezartzen da. "Egunkaria" ez dute itxi itxiera justifikatzen duten frogak daudelako, itxierak aurretik egin-dako tesia konfirmatzera eraman-gu duten frogak ekarriko ote dituen ikusteko baizik.

✓ Euskal nazionalismoarekin bat egiten ez duten komunikabi-deak adierazpen askatasunaz eta errugabetasun presuntzioaz mintzo dira. Teorian ortodoxoak, paziente konketuaren odolarekin eskuak ez zikintzeko kontuz dabilta.

✓ Manifestazioa ikusgarria izan zen, seguru aski nik Donos-tian ikusi dudana handiena. Bere bidean gainezka egin zuen. Ezinezkoa da kuantifikatzen. Kezka bat uzten du airean: herri honetan manifestazioak amortizatuak daude. Hartzaileak entzungor egi-ten du. Energia ez bada, ez sortu, ez suntsitzen, eraldatu egiten bada, aurrean daukagun lana garbi dago.

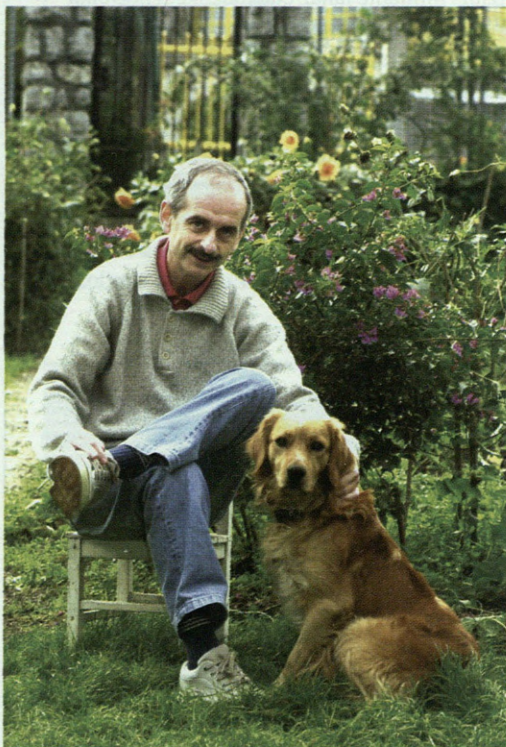
✓ Atxiloketek min ematen didate, itxierak sumintzen nau, euskara batzuek defendatzen dituz-ten eta beste batzuek defendatzen ez dituzten eskubideak bereizten dituen marra izan daitekeelako kezkatu nago ●

■ Pello Zubiriaren atxiloketa eta ARGIAren miaketa

Guardia Zibilak otsailaren 20ko goizeko 01:30ak aldeira iritsi ziren Hernaniko Karobietako 18. zenbakira, Pello Zubiria ARGIAko zuzendaritzaren albokoa eta "Euskaldunon Egunkaria"ko lehen zuzendaria bizi den etxera. Malores Etxeberria emazteak atea ireki zuenean, fokoak eta armen kanoiak besterik ez zituen ikusi. Pello bera bere gaixotasun larriak utzi zion bezain bizkor jaitsi zen atera. Emaztea eta seme-alabak sukaldean sartu zituzten berehala, eta bertan geratu behar izan zuten miaketak iraun zuen denbora guztian. Bitarte horretan etxeko gainontzeko gelatan gertatutakoaz ez dute berririk. Inork ez zien inolako azalpenik eman eta ez zieten agiri bat bera ere erakutsi. Zeozer entzun zutela diote eta tartean "ETA" hitza esan ote zuten susmoa dute. Instrukzioko epailea edo idazkaria Pellori atxilotze agindua irakurtzen ariko zitzaien akaso.

Goizeko 04:00ak inguruan alde egin zuten Guardia Zibilek. Pello Zubiriaren ordenagailu pertsonala, eta liburu eta disketeren bat eraman zituzten. Alde egin baino lehen Malores Etxeberriak zamarra bat eta botikak eman zizkien Guardia Zibilei, antiinflamatorioak batez ere, Pellok ezinbestekoak baititu oinazea saihesteko.

Berehala iritsi zen Hernanira hainbat senitarteko eta ARGIAko lankide. Inork ez zekien oraindik atxilotzearen arrazoa eta irratiko lehenengo informatiboaren zain geratu ziren. Euskadi Irratiko goizeko 06:00etako informatiboan esan zuten "Egunkaria"ren aurkako operazioa zela eta, atxilotuen artean, dagoeneko Xabier Oleaga eta Luis Goiaren izenak aipatu zituzten. Orduan ARGIAko kideek ARGIAren

ALBERTO ELOSEGI

egoitzara etorriak izango zirela pentsatu zuten.

06:15etarako iritsi ziren Lasarte-Oriako industrialdera. Egoitzaren inguruan Guardia Zibilaren hiru patrol, geroago Martin Ugalde Kultur Parkean ikusi ahal izan ziren bi furgoneta eta pare bat auto zeuden. ARGIAko kideei dokumentazioa eskatu eta autoa miatu zieten. Egoitzaren garbitasunaz arduratzen den emakumeak konfirmatu zuen ARGIAren Pello Zubiriarekin sartuak zirela Guardia Zibilak. Baina ilunpean ez zuten Pello ikusterik izan. Behin eta berriro galdetu zuten miaketaren arrazoiak, baina ez zuten erantzunik jaso eta inork ez zien agindu edo inolako agiririk erakutsi. Beste hamar minutuz-edo miaketan jarraitu eta 06:30ak inguruan alde egin zuten.

Egoitzan sartu eta bi ordengailu eraman zituztela ikusi zuten: baja hartu baino lehen Pello Zubiriak erabiltzen zuena eta Xabier Letona ARGIAko zuzendariarena, bestea. Aurreago, ARGIAk CDetan gordetzen zuen argazki artxibo guztia ere falta zela ikusi zen, 10.000 argazki inguruko artxiboa. Eta paperezko argazki artxibotik ere hainbat atal eramanak zituzten.

Pello Zubiriaren osasun egoera larria dela eta, berehala bere medikuaren partea lortu zen (alboko koadroan) eta gestioak egiten hasi ziren abokatuaren bitartez, epaileak Pellok ezinbestekoa duen tratamenduaren eta dieta bereziaren berri izan zezan, eta beharrezko neurriak har zitezten. Baina horren konfirmaziorik ez dago oraindik.

Artikulu hau ixteko unean, Pello Zubiriak inkomunikaturik jarraitzen zuen, operazioan atxilotutako gainontzeko bederatzi lagunak bezalaxe ●

ALBERTO ELOSEGI

■ Pello Zubiria eta ARGIAren egoitza.

■ Zubiriaren medikuaren partea

Pazienteak Espondalitis Anquilopoyetica HLB 27 + deritzon eritasuna sufritzen du, modu larrian eta etengabeko inflamazio prozesuarekin. Pazienteak etengabe medikatzen eta dieta berezi bat jarraitzen behartuta dago, bere egoera arindu eta hobetzeko. Gaixotasunaren larritasuna dela eta, pazienteak ezin du isolamendu edota atxiloketa egoerarik jasan, eta bere osasun egoeraren kontrol eta ikuskatze zorrotza beharrezkoak ditu ●

Otsailaren 23an, Donostian buruturiko manifestazio erraldoiaren biharamunean solastatu ginen Juan Mari Larrarterekin. "Euskaldunon Egunkaria"ko langileen ordezkaria eta eleduna, eta Martin Ugalde kultur parkeko zuzendaria da.

"DINAMIKA BATERATU BAT SORTU BEHAR DUGU"

Manifestazioaren balorazioa egin zigun Juan Mari Larrarterek hasteko: "Kontseiluak deitu manifestazioa izan zen, oso pozgarria euskalgintza osoak ekimen honetan hartu duen lidergoarengatik. Horrezaz gain, balorazioa oso ona da bildu zen herritar kopuru eta sostengua-rengatik. Manifestazioak bi mezu utzi zizkigun bereziki: batetik, herri hau Madriletik behin eta berriz egiten zaion eraso hauekin nazkatuta dagoela, zerbait egin behar dela dio mezuak. Bestetik, gizarteari zein alderdi politikoei euskaldunok elkarrekin jarraitu behar dugun mezua dago, horretarako bideak landu eta zehaztu behar direlarik".

■ **Itxieraren aurrean hedabideek izaniko jarreraz zer esango zenuke?**

Euskal Herriko hedabideen aldetik oso jarrera lagunkoia antzeman dugu, ona. "Egunkaria"ren itxieraz informatzeko lan asko egin dute, eta profesioa lan-gileak diren neurrian laguntzak ere iristen ari zaizkigu. Horietatik kanpo ordea, azpimarratu behar da Espainiako komunikabideak ez direla egundo etorri "Egunkaria"ren hitza jasotzera. Zabal-tzen duten informazioa ez da guk esana, guri ez zaigu ez kamera ez kazetari bakar bat ere hurbildu gertatzen ari denari buruzko baloraziorik ez informaziorik eskatzera.

■ **Arlo juridikoan zer egin daiteke "Egunkaria"ren itxiera geldiarazteko?**

Autorik ez dugu izan oraindik. Atxilotuak epailearen aurretik pasa arte ez dakigu zerbait gehiago argituko ote den. Uneon ez dakigu zer gertatzen ari den eta afera nondik bideratu daitekeen. Dirudienez, behin-behineko itxiera bat da, eta hamar egun barru, behin-betiko erabaki bat eman behar dute.

■ **Ez duzu "Egunkaria" erabat itxita ikusten?**

Ez, epailearen agindua ez dagoelako. Itxita dago guztiz, prezintu bat daukala-ko. Maila horretan informaziorik ez

dago, ez zaigu ezer adierazten, baina gure ahalegina atek zabaltzea eta lanean bertan jarraitzea da.

■ **Alderdi politiko eta sindikatuak zer eskatuko zenieke?**

ALBERTO ELOSEGI

"Egunkaria"ri gertatua ez da euskalgintzari egiten zaion lehen eraso. Hori kontuan hartuta, oso litekeena da hau ere azkena ez izatea eta Madrileko Gobernuak bide beretik jarraitzea. Honen aurrean, euskaldunok bide bateratu bat

dinamika bateratu bat sortu behar dugu Euskal Herrian honelako gauzak gertatu gabe bizi ahal izateko. "Egunkaria" berriz kalean egon dadin konpromisoa hartu dugu, baina euskal komunikazio esparrua gauzatzeko bidea denon artean egin behar dugu, eta horretarako alderdi politiko, eragile eta sindikatu guztien laguntza behar dugu. Azken manifestazioak euskaldunon batasuna eskatzen du Euskal Herria herri bilakatu arte.

■ **"Egunkaria" ireki ezean, euskarazko beste egunkari bat zabaltzeko aukerak ikusten dituzu?**

Dudarik gabe. Baina hori lasai pentsatu eta landu behar da, beste proiektu bat lantzea beharrezkoa eta ezinbestekoa da. "Euskaldunon Egunkaria" osatzen dugunok horretarako konpromisoa hartu dugu. Posiblea da esparrua eta gogoia badagoelako, baina ondo pentsatu behar dugu nondik nora jo. Guk egunero euskara hutsezko egunkari bat kalean egongo dela ziurtatu nahi dugu: "Egunero". Uzten diguten bitartean ahaleginduko gara.

■ **"Egunero" kaleratzeko zailtasunak dituzue?**

Guardia Zibila inprimatzen den errotatibaren aurrean dago egunero, presioa hor dago. Produktua kaleratzeko ote den kezka hor dago. Badirudi, "Egunero"ren kontra ez egiteko erabaki bat badagoela. Baina noiz arte?

■ **Azkenik, honek guztiak zein neurrian eragin dezake Martin Ugalde Kultur Parkean?**

Maila ezberdinetan eragin dezake, "Egunkaria" Martin Ugalde Kultur Parkearen sustatzaileetako bat baita. Ez dakigu "Egunkaria" desegiteak nolako ondorioak ekar ditzakeen parkea kudeatzen duen enpresarengan. Hasteko, itxiera burutzen bada

ezin izango ditugu egoitzak erabili, ekonomikoki ondorio handiak izan daitezke. Baina oraingoz ezin dezakegu baloraziorik egin. Egoera aztertu behar dugu arazoak konpontzeko ●

□ **"Adorezko hitz hauek ekimen bateratu bihurtu behar ditugu Euskal Herrian honelako gauzak gertatu gabe bizi ahal izateko"**

egin behar dugu eta denon artean oinarriak jarri. Egun hauetan, PP eta PSE-EE kenduta, alderdi guztien babesak jaso dugu. Adorezko hitz eta babes hauek ekimen bateratu bat bihurtu behar dugu,

Mendebaldeko kazetariok Afrikaz ematen dugun irudia zein neurritan da egiazkoa? Nairobiko "The Nation" egunkarian Rasna Warah idazleak adibideekin erakutsi digunez, gure aurreiritzien gatibu gara kontinente anitz haren albisteak eskaintzen ditugunok, eta irudi dramatikoetatik kanpo dagoen errealtatea ez dugu erakusten.

ETA AFRIKA KAZETARIOK USTE BAINO NORMALAGOA BADA?

■ Ezkerrean goian, Kibaki Keniako presidente berria. Honen aldamenean Kenyako safari baten irudia. Behean, atentatua Nairobin eta hiri horretako irudi bat.

Kenyako hauteskundeak pasa ziren, 24 urtez lehendakari egondako Daniel Moi-k agintea galdu du... eta apenas garrantzirik eman diogun Mendebaldean albiste horri. Afrikaz gure aurreiritziak ongi finkatuta dauzkagu eta horietan lehen mailako lekua duten gosea, gerrak edo gisaren bateko trajediarik jazo ez bada, kontinente beltzak interesik ez du guretzako.

Kenyatik kritika hori egin digu mendebaldeko kazetariok Nairobiko "The Daily

Nation" egunkarian Rasna Warah idazleak. "Mendebaldeko prentsak ikusi al gaitzake afrikarrok pertsona gisa?" galdetu du plazaratu berri duen artikuluan. Eta atzerriko kontuez interesaturik tarteka Afrikako errealtatea jorratzen dugunoi zer pentsatua jarri digu jatorri indiarra duen idazle kenyarrak.

AFRIKAN EZIN DA EZER NORMALIK GERTATU? Salaketa gogor batetik abiatu da Warah: Kenyan urte luzez agintea eduki duen Kanu alderdiak

agintea galdu berria du azken hauteskundeetan, eta hori posible izango ote zen garbi ez zegoelako espektatiba handia piztu zuten erreportariak triste ziruditen hala gertatu zenean. Zergatik? Ezer azpimarragarriarik gertatu ez zelako, ez bortizkeria berezirik, ez hauteskude iruzurrik, ez estatu kolpe saiorik...

"Albisterik ez zeukaten, bada", ondorioztatu du garrantz, Warahk. "Gauzak okerrago ipintzeko, gobernu berriak iragarri du, heriotza bakar bat gertatu gabe, lehendakari ohiak kexurik gabe

utzi duela bere kargua. (...) Kenyak frogatu du, berriro ere, Mendebaldeko komunikabideek Afrikaz duten ikuspegiaren gainetik pasa beharra dagoela”.

Mende luzez Afrika mitikoaren irudia landu dugu Mendebaldeko jendeok, eta orain gure aurreiritzien gatibu gaudela pentsatzen dute hango gure lankideek. Kontinente zabal hura lurralde monolitiko bat bailitzan ikusten dugu eta hori okerragotzeko Afrikaz ditugun erreferentzia guztiak “begi ez afrikarrak” ikusitako errealitateak dira.

Guk haiena ez bezala haiek gure literatura eta kazetaritza ezagutzen dituztenez, Rasna Warahk bi autore eta obra oso ezberdin eta ospetsu aipatzen ditu, aurreiritzietatik inork eskapo egiten ez dugula frogatzeko.

Alde batetik gure artean prestigiorik handiena duen kazetaria hautatu du, Ryszard Kapuscinski poloniarra, “Eguzkiaren errainua” idatzi duena. Kapuscinski lehen aldikoz 1957an iritsi zen Afrikara, Ghana independentziara iritsi zen urtean, eta 40 urtez hemengo hainbat gertakizun kontatu ditu bertatik, Zanzibarko kolpetik hasi eta Rwandako genozidiora. Poloniarrek aitortzen du liburua ez dela Afrikaz, berak Afrikan ezagututako jendeei eta haiekin pasatako denborari buruz baizik.

Kapuscinskik idatzitakoetatik, denborari buruzko pasarte bat hautatu du Warahk. “Europarron mundu ikuspegiaren, denbora gizakiarengandik kanpo dagoen zerbait da, objektiboa, neurtzeko modukoa, eta izakera lineal bat duena. Europarra denboraren esklabu sentitzen da, bere mende. (...) Afrikarrak diferente ikusten du denbora, horren kontzeptu zabal, elastiko eta subjektiboagoa du. Gizakiak eragiten du denboran, bere joan eta erritmoan”. Simple itxura duela? Agian. Baina Warahk eskertzen dio Kapuscinskiri -ironia puska batekin, hori bai- Afrikako jendeengana hurbiltzeko ahalegina: “Gutxienez Kapuscinski saiatzen da ulertzen ea zein arrazoi metafisiko edo kulturazkorengatik afrikarrak beti berandu iristen diren”.

PARADISU BILA JOAN ETA GIZABERE BASATIAK TOPATU.

Beste muturreko erreferentzia Keith Richburg kazetari iparramerikarrarena da. “Washington Post”eko gizon honek

■ Rasna Warah idazleak (irudian), Afrikarekiko interes eza kritikatu du.

Afrika sailaren ardura eduki zuen 1991tik 1994ra, eta tartean egokitu zitzaizkion Somaliako gerra zibila eta Rwandako genozidioa. “Out of America” liburuan bildu ditu bere esperientzia eta iritziak, eta polemika bat baino gehiago piztu du argi eta garbi dioelako Afrika higuinargi zaiola eta bere larruazal beltza ez zaiola aski izan Afrika edo bere jendeekiko loturak sortzeko.

Kazetari amerikar beltz honen kronikak garrantzak dira, eta aurreiritziz beteak. “Zenbait lider beltz argitsuk esan ziguten Amerika zuriak zerbait zor zigula gure arbasoak esklabo moduan eraman zituztelako. Eta Ama Afrika sarritan erakutsi zitzaigun paradisu beltz baten gisan, non esklaboen ondorengoak ondo hartuko gintuzten eta non gizon eta emakume zuriek duintasun osoz paseatu zezaketen. Sentitzen dut, baina izan naiz han. Ak-47 fusil bat eduki dut sudurraren aurrean

□ Kenyan 24 urtez agindu duen lehendakaria kendu dute normaltasun osoz, eta Mendebaldean ez gara enteratu

ipinita, eta hitz egin dut beren azken biktimen odola kamisetaren gainean zipriztinduta zeramatzaten Hutu miliziano matxetelariekin”. Afrikan ikusi dituen basakeria ugarien zerrenda luzea egin du ondoren Richburgek, eta honela bukatuko du: “Eskerrak Jainkoak nire arbasoak handik eraman zituela, bestela haietako bat izango bainintzen”.

Kenyako idazleak oso garbi bereizten ditu Kapuscinski poloniarren eta Richburg amerikarraren jarrerak. Beren libu-

ruetan Rwandako genozidioa nola esplikatzen duten ikusi baizik ez baitago bien ikuspegiak bereizteko. Kapuscinski gertakizunen sustraian bila doa, eta hutu eta tutsien arteko gatazka tribuen arteko kontuetatik askoz urrunago iristen dela ohartzen da. Ez da lekurik denentzako, bizimodu prolema dago hasteko. Baina Belgika kolonialistak urtetan landu duen elkarrenganako gorrotoa ere hor da.

Richburgek aldiz Rwandako jendeak abere basati gisa deskribatzen ditu, gizatasunik gabekoak bailiran. Eta Rasna Warah bera horren zergatiak esplikatzen saiatuko da: beltz amerikarraren konplexuak egon daitezke tartean, edo oharkabea “Washington Post”eko bere kolegek edo irakurleek onartu nahia, agian enpresaren politika editoriala...

AFRIKARA DOAN KAZETARIA GERRARA DOA.

Kapuscinski eta Richburgen adibideetatik landa, Nairobi-ko “The Daily Nation”eko artikuluan Mendebaldeko kazetarioi buruz bere ondorioak atera ditu bukaeran. “Afrikara -edo Hirugarren Munduko herrialde batera- korrespontsal bat bidaltzen denean, berak bezala zuzendariak ulertzen dute lan horrek berekin daramala gerra kazetari izatea ere. Irakurleek, ikusleek, entzuleek, albiste onak nahiko dituzte agian baina gehiago lilurātuko dira odol istorioekin: gerrak, masakreak, goseteak, iraultzak. Horrelako kontuekin betetzen dira nazioarteko orriak, ez Afrikako zientzilari baten aurkikuntzaren albiste batekin edo Maliko musika magikoarekin.

Azkenean, Kapuscinskik bezala Richburgek aurkezten dituzten Afrikako irudiak egiazkoak izan daitezke, baina ez dira egia osoa. Wilfred Biok psikoanalistak esan zuenez, gizakiok egia ez ezagutzeko desio handia dugu. Egia bilatuz, aurkitu nahi ez dugun zerbaitekin egin dezakegu-eta topo. Munduko erreportariak nekez pasatzen dute lerro hori, gerta bailiteke aurkitzea azken finean berek deskribatzen duten jendea berak bezain pertsonak direla, eta horrek bihurtuko luke arrunta... ez interesgarria” ●

◆ PELLO ZUBIRIA

<http://www.argia.com/nethurbilhelbidean>, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

Garzon epaileak errugabetzat jo ditu BBVAko 19 kontseilari, eta erakundeko lehendakariari, Emilio Ybarrari, eta haren oso hurbileko lau kolaboratzaileri egotzi die bidegabeko eskuratzea. Dena dela, aipatu dugun hau epaiketetan lehena besterik ez da izango.

YBARRAREN GURUTZE-BIDE JUDIZIAL ETA FAMILIARRA

■ Ybarrak onartu zuen paradisu fiskaletan bere kontseilarietzako funtsak sortu izana, eta, horregatik, bidegabeko eskuratzea egozten diote. Dena dela, oraindik abian daude Hego Ameriketako beste ikerketa judizial batzuk, eta litekeena da akusazio eta prozesamendu gehiago egokitzea.

Mario Conderen edo Javier de la Rosaren kasuan bezala, duela bi urte inork askok ez zuen pentsatuko euskal oligarkia finantzarioko kide kualifikatuenetako bat, Ybarra familiaren gisako dinastia boteretsu bateko kide bat, Entzutegi Nazionaleko akusatuen aulkian ikustea. Ordea, Emilio Ybarra Churruca, BBVAko lehendakari ohia, luze gabe eseriko da aulki horretan, bidegabeko eskuratzea leporatu diotela. Ziur aski, gainera, gurutze-bide judizial larri baten hastapena izango dute lehen epaiketa. Jaun horrek gehiagotan ere aurkeztu beharko du Auzitegi Gorenera, zeren oraindik abian baitaude beste ikerketa judizial batzuk Hego Ameriketako hainbat herrialdetan. Jakina den bezala, Euskal Herriko banku horrek hedapen handia izan zuen kontinente hartan, eta pixkanaka merkatua konkistatzeaz gainera, beste banketxe batzuk ere erosi zituen.

Gurutze-bide judiziala arras mingarria eta ondorio jakinik gabea da, izan baina, hala eta guztiz, ez da orain arte bederen BBVAko akzionista handiena izan den Emilio Ybarra pairatzen ari den bakarra. Gaur egun, Aznarren lagunek kontrolatzen dute bankua, hain zuzen ere lehen Argentarian kolokatuak zeuden berek, eta, ondorioz, gurutze-bide judiziala bezain larria ari zaio gertatzen gurutze-bide familiarra, zeren mendekua ere heldu baita Ybarra familiaren dinastiara. Familiako kideek Emilio Ybarra eraitsi nahi dute, eta honetan datza gorabehera. Duela urte batzuk Javier Ybarra, lehendakari ohia- ren osaba, bahitu eta exekutatu zuen ETak, eta familiako hainbati ez zitzaien gustatu Emilioren orduko jokabidea. Halatan, familia horretako zen-

CARA

bait lagunek zabaldu zuten BBVA bankuak paradisu fiskaletan zeuzkan kontu sekretuen afera: konprometitzeko moduko hainbat datu helarazi zuten prentsara. Orain, berriz, kide horietako batek, ETak bahitu eta hil zuenaren semeak hain zuzen, dinastia familiarren beste hainbat gorabehera zabaltzea erabaki du, eta trilogia bat idazten hasi da. Dagoeneko argitaratu du lehena, "Nosotros los Ybarra" izenburua duena. Haren mamia hurrengo orrian jaso dugu.

URIARTE ETA BESTE 18 KONTSEILARI KARGU BARIK.

David Martinez ustelkeriaren kontrako fiskalak eskatu ez bezala, zeinek BBVAko kupula guztiak eraman nahi baitzituen aulkira, Garzon epaileak ondoko lau lagun hauek bakarrik jo ditu errudun: Emilio Ybarra, BBVAko lehendakari ohia, haren oso hurbileko hiru kolaboratzaile eta kontseilari bat. Paradisu fiskaletan zabaldu zituzten kontu sekretuak direla kausa, bidegabeko eskuratzea leporatu die guztiei; hau da, zehazkiago esanda, kontuetako gordailuak BBVtik BBVAra igarotako kontseilari pentsio planak kontratatze baliatzen zituztelako. Garzonek, bada, errugabe jo du Pedro Luis Uriarte, BBVAko kontseilari delegatua eta lehendakariorde izandakoa, eta errugabe jo du, halaber, banku bereko beste 18 kontseilari, irizten diolako ez zutela egitateen berri jakin.

Garzonen aburuz, Emilio Ybarrek bere gain hartu zuen erantzukizun osoa, zeren inbertsioko funtsen eraketan zuzenean eta berak bakarrik hartu zuela parte egiaztatu baitzuen: 19 milioi dolarretik gorako zifra omen zen, guztia bere eta gainerako kontseilarien alde sortua eta berak haiei komunikatua. Epaile horrek uste du Ybarrek, ezin-

bestez, guztiz konfiantzazko hiru pertsonen laguntza behar izan zuela, eta, azken batean, parte-hartze aktiboa izan zutenak soilik jo daitezkeela errudun, hau da, beren firmekin eta lanarekin funtsak eratzten aritu zirenak eta dirua baliatu zutenak. Horrenbestez, ondoko hiru pertsona hauei leporatu die parte-hartzea: Jose

Garzonek hiru pertsona hauei leporatu die parte-hartzea: Jose Maria Concejo kontseiluko idazkari ohia eta Luis Bastida eta Rodolfo Molinuevo finantzetako departamenduko arduradun ohiei

leloa Jersey, Liechtenstein eta Caiman irlen paradisu fiskaletan. Gero, Argentinarekin fusionatu behar zuela-eta, 2001ean legeztatu zuen. Emilio Ybarra BBVko lehendakariak jakinarazi zion Francisco Gonzalez Argentinari lehendakariari kontu sekretu horien izana. Hark, orduan, erregularizatzeko eskatu

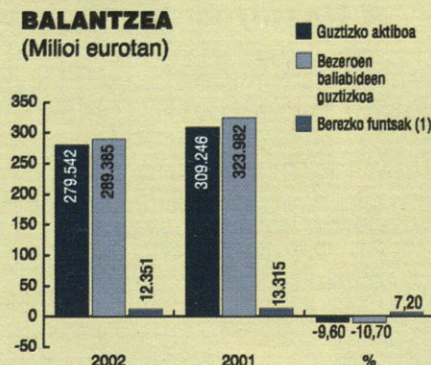
zion, eta hala egin zuten 2001. urtean, lehenbizikoz kontabilitate bakarra egin behar izan zutenean. Kontularitza hura Espainiako Bankuan aurkeztu zuten, eta, ondoren erakunde horrek berak egin zuen ikerketa luze bat. Hain zuzen ere, eskandalua prentsan azaldu zenean jakin zen azterketen berri.

Azaldura publiko horren ondorioz hasi zen afera horretan esku hartzen Garzon epailea, zein, bestalde, ordurako ari baitzen BBV ikertzen Hego Ameriketako irregulartasun

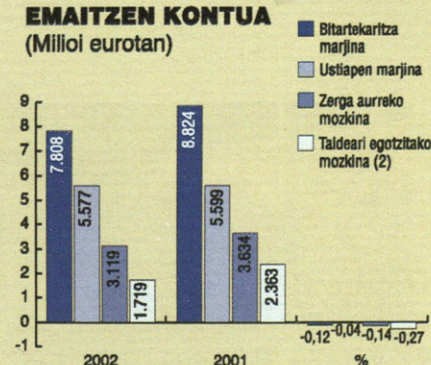
batzuk tarteko (oraindik ere ikertzen jarraitzen dute). Garzonek pentsio planen onuradun izandako 22 kontseilari eta kontu horiekin zerikusia zuten beste bost pertsona inputatu zituen 2002ko apirilean. Orduan, ondoko delitu hauek egotzen zizkien: bidegabeko eskuratzea, dokumentuen faltsifikazioa, dirua

BBVA TALDEAREN KOPURU GARRANTZITSUENAK

BALANTZEA (Milioi eurotan)

EMAITZEN KONTUA (Milioi eurotan)

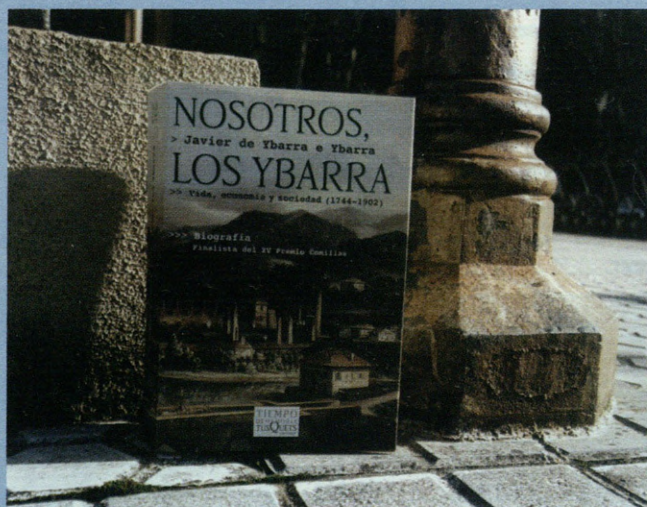
INFORMAZIO GEHIGARRIA

	2002	2001
Akzio kopurua (milioitan)	3.196	3.196
Akziodun kopurua	1.179.074	1.203.828
Langile kopurua	93.093	98.588
-Espainiako Estatua	31.737	31.686
-Amerika (3)	59.293	64.835
-Beste herrialdeak	2.063	2.067
Bulego kopurua	7.504	7.988
-Espainiako Estatua	3.414	3.620
-Amerika (3)	3.886	4.161
-Beste herrialdeak	204	207

Iturria: BBVA eta ARGIA

- (1) Ekitaldiaren emaitzak ezarri eta gero.
- (2) 2002ko azken hiruhilekoko aparteko saneamenduak (455 milioi euro) gehitu gabe, egotzitako mozkinaren murrizketa %9,2koa litzateke.
- (3) Presentzia duen Hego Amerikako herrialde guztietako pentsio funtsen gestioari eta banku aktibitateei dagokie.

■ Nosotros, los Ybarra

ALBERTO ELOSEGI

Ybarra familiaren dinastia, Bilboko eta Bizkaiko historia industrialeko protagonista handia, beti izan da familia elkartuaren eredu. Estu-estu azaldu izan dira beti. Ordea, 1977. urte aldera, urratzen hasi zen, hain zuzen ere ETak dinastiako lagun kualifikatu bat bahitu eta exekutatu zuenean. Javier Ybarra Bergé zen familiako kide hura, garai hartan Bizkaiko Bankuan, Bilboko Udalean eta Correo Español-Diario Vasco taldean kargu handiak izan zituen. Bada, "etxekoek", familiako bankeroek eta enpresaburuek, aitaren heriotza galarazteko ahaleginik egin ez zutelako-edo, halako konmozioa izan zuen Javier Ybarra zuzeneko familiak, haren seme-alabek bereziki, non mendekuak habia egin baitzuen familian. Gero, aukera izan dutenean, inolako duda-mudarik gabe salatu dituzte beren ustez heriotza hura galarazteko gai izan zirenak eta egin ez zutenak.

"Nosotros los Ybarra" du izenburu Javier Ybarra Ybarra (Javier Ybarra Bergéren semeetako bat) idazten ari den trilogiako lehen liburua. Dinastia familiar horren historia azaltzen saiatzen da, hots, azkeneko urteetan Emilio Ybarra BBVAko lehendakari ohia buru izan deneko euskal botere finantzarioaren jaiotza, hazkundera eta heriotza ditu aztergai. Oraitu jarri dute liburutegietan 900 orrialdeko lehen tomoa, Tusquets argitaletxearen eskutik. Lehen kapitulua "Nik neuk salatzen dut" edo antzeko zerbait da. Bērariatz, bi pertsona hartzen ditu ahotan, bere ustez ETak 1977. urtean aita hil izanaren erantzule baitira. Angel Galindez da bata, orduan Bizkaiko Bankuko lehendakaria zena, eta Emilio Ybarra da bestea, hildakoaren iloba, Bilboko Bankuko kontseilari

ohia zena eta aitari mesede asko zor ziona. ETak 1.000 milioi pezetako erreskatea eskatu zien Ybarra familiakoei. Seme-alabek kreditu bana eskatu zuten Bilboko Bankuan eta Bizkaiko Bankuan, 12 urtetan pagatzekotan eta familiak Bizkaiko Bankuan eta Correo-Diario Vasco taldean zituen akzioen bermearekin. Gora eta behera ibili ondoren, Galindezek Bizkaiko Bankuan eta Ybarra Bilboko Bankuan 25na milioi bakarrik lortu zuten, eta ez zen nahikoa izan Ybarra Bergéren heriotza galarazteko.

Diotenez, kreditu hura emateko, Emilio Ybarra "egun kariatako akzioen pignorazioa" eskatu zion familiari, zeren "bahituak ez baitira kredituen erantzule egiten". Kredituko poliza izenpetzeko garaian, bahituaren alaba batek sinatu zuen lehenbizi. Eman zieten kantitatea ikusi zuenean (50 milioi pezeta), eta jakinik 1.000 milioi eskatzen zizkietela, txistua bota zion polizari. Liburuaren egilearen esanetan, Ybarra horrek berak eman zuen kreditu bat Bilboko Bankuaren Parisko sukurtsaleko zuzendaria erreskatatzeko (bahitua izan baitzen). Javier Ybarra familiak ezin zuen sinetsi, nolatan Galindez zein Emilio Ybarra (batik bat) ez ziren gai beren aita salbatuko zukeen adinako kreditua lortzeko. Galindezek Javier Ybarra gorpuren aurrean entzun behar izan zuen zenduaren izeba baten oihu latz hau: "Zu zara nire anaiaren heriotzaren erantzulea". Emilio Ybarra kasuan, hau da, hildakoaren ilobaren kasuan, eten egin zituzten harremanak. Gaur egun, orduko jokabidea pagatzen ari da: lehen-gusu batek historia haiek eta hurbilagoko beste batzuk aireratu dizkio. Emilio Ybarra aski argi ari dela, honela dio egileak:

"...gero, Manuel Cortazar osaba izan ezik, bankero bakar bat ere ez zen arduratu 'Javier gizagaixoa' seme-alaba koskorrez. Gainerakoak, noski, 'etorkizuneko operazio arranditsuak' diseinatzeko ariko ziren. Baina, eskailera mailak igotzeko eta jaisteko izan!"

Dena dela, egileak aitortzen du hamar urte geroago Emilio Ybarra gizalegez jokatu zuela Cosme Delclauxen bahiketan, zein guztien familiartekoa baitzen. Orduan, Emilio Ybarra bankutik antolatu omen zen erreskate guztia. Hona hemen egileak idatzitakoa: "Ertzainek grabatu egin zituzten elkarrizketak. Terroristak atxilotzeko itxaropenak, dirua berreskuratzekoak, geroko beste atentatu bat eragotzi ahal

izateak... justifikatzen dute bahitua salbatzeko ahalegina. Erakunde terroristak 1997ko uztailaren 1ean liberatu zuen Cosme Delclaux. Guri hasiera-hasieratik ukatu ziguten hala-ko amaiera zoriontsua. Oraitindik hauxe galdetzen diogu geure buruari: zergatik?" ●

□ Liburua Ybarra dinastia familiarren historia azaltzen saiatzen da, hots, azkeneko urteetan Emilio Ybarra BBVAko lehendakari ohia buru izan deneko euskal botere finantzarioaren jaiotza, hazkundera eta heriotza ditu aztergai

zuritzea eta funtzionarioak erosi izana. Inputazio judizial horien ondotik, bata bestearen atzetik etorri ziren orduko BBVAko hainbat kontseilariren dimisioak, zein Neguriko familia handietako kideak baitziren. Hala Neguriko oligarkiaren kontroletik Argentariaren eskutara pasatu zen bankua, eta banku horretako lehendakaria izendatu zuen kargurako Aznar Espainiako Gobernu-ko presidentek: lagunak laguna jarri zuen karguan, alegia. Egungo egunean, BBVAko kontseiluan ez da Neguriko familien aztarnarik, zeren, harrigarria bada ere, banku txikiak jan baitzuen handia! Azkenean, Garzonek errugabe jo zituen 19 kontseilari, baina mantendu egin zuen Ybarra, Urrutia, Concejo eta Molinuevoren kontrako akusazioa, bidegabeko eskuratzea egozten ziela.

ORAINDIK EZ DIRA BUKATU HEGO AMERIKETAKO BESTE IKERKETA BATZUK.

Garzonek ikerketaren ondorioz, ahozko epaiketa izango dute aurki Emilio Ybarrak BBVAko lehendakari ohiak eta beste lau kolaboratzailek, ustez 20 milioi dolare bidegabeko eskuratu zituztelako, kontseilarietza inbertsio funtsen bidez. Horrez gainera, orde, Garzon epailea BBV bankuak Perun, Kolonbian, Venezuelan eta Mexikon zituen kontu sekretuetako irregulartasunak ikertzen ari da.

Dirudienaz, BBVren Puerto Ricoko filialaren bidez egin ziren operazioak, euskal bankua eremu hartan finkatzeko. Perun, esaterako, 1999an lehendakari zegoen Alberto Fujimorik irregularki saldu zuen lur batean BBV bankuak zer esku-hartze izan zuen ikertzen ari dira. Era berean, milioi askoko ordainketa

MONIKA DEL VALLE

■ Garzonek errugabe jo du Pedro Luis Uriarte, BBVAko kontseilari delegatu eta lehendakariorde izandakoa, eta banku bereko beste 18 kontseilari.

batzuk aztertzen ere badihardute: itxura denez, Vladimiro Montesinos ministroa izan zen onuradunetako bat, eta litekeena da diru hori 1995ean Banco Continental eskuratzeko erabili izana. Venezuelan, Hugo Chavez oraingo presidentearen kanpaina finantzatu ote zuten aztertzen ari dira: leku horretan, Banco Provincialaren interesak babes- tea izan omen zen estalkia.

Kolonbian, berriz, diru zuritzea eta 1997 eta 1998 bitartean Banco Ganadero erakundea kontrolpean hartu izana ari dira ikertzen. Mexikon, Bancomer eskuratu zuen BBV bankuak 2000. urtean, hots, Mexikoko bankuen rankin-

geko bigarrena. Orduko operazio hura justifikatzeko, Emilio Ybarrak pentsio fondoaren existentzia eta eskuratze hori lotu zituen Banco de España erakunderean aurrean, baina dirua ez zen inoiz erabili Mexikoko operazioarako. Funts horien onuradun izan diren kontseilari askok honela azaltzen dute gorabehera: Argentariarekin fusioatzeak soldatak jaistea ekarri omen zuen, eta funtsak omen ziren konpentsazio sistema. FBIk, bestalde, aitortu du badituela frogak Mexikoko Bancomer banketxearen erosketa eta narkotrafikutikotik diruaren zuritzea erlazionatzen dituenak ●

◆ DANIEL UDALAITZ

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

Mattin Irigoien

EUSKARAZ = DE L'EUSKARA ALA EN EUSKARA ?

Begi bistakoa da, euskarak, komunikazio hizkuntza denaren aldetik, egiten ahal zuen gain behera egina duela mugaz eskualde huntan. Aldiz, ber mementoan, sekulako sasoinean datorkigu bere aldeko atxikimendua, denbora bateko tabu guziak gaingidurik, eskuinetik ezkerrera, abertzale ustez "gogorretik" frantses zinez "gogorrera", arteko mardo guziak bere gelatina eztiatz perdukatzuz.

Sexu kontuetan askaturik agertzea in den bezala, hemengo bakoitzak hizkuntzaren konplexa, aitzineko belaunalditik jaso trauma izanki, zauria sendaturik eta barne gatazka gaingidurik agertzea da konsigna, nortasunaren ahalgea baikorki asumituz jendeen aitzinean, eta nork bere euskal erroak mahain gainean ezarritz ahal den oroz.

Aiosteko moldekoka liteke, ez balitz taka bat horren gibelean, zuzen pixa egiten uzten ez duen zerbait. Dena frantsesez pasatzen da, euskaraz segurki (*de l'euskara*), baina frantsesez (*en français*).

Hemen gaingidiko identitate krisiak, krisi identitateak bilakatzen ahal dira, eta arrunt zifonatu agertzen zira plazara, zure jin eta jan ezin junik, zehar kalte izigarriekin harreman sarean, dela errebelde, artista, drogatu, ohol-bat-ments-dun, intelektual edo inutila baitzira orduan. Baina, agian zorionez, gutarteko gehienek ongi kudeatuko dute gauza eta identitate krisi soila izaten jarraikiko du, baikorki bideraturik, artalde baten itzalpean, sosegu eta konpentsazio aurkituz merke, giro epelean.

Gure identitate krisia hizkuntza krisi bat bada, konkurrentzia biziki azkarra bizitzen du beste krisi baten ganik, jen-

darte krisia, sozial zedarrien aldaketaren krisia. Gure nortasun zedariak sortu gineneko herriaren mailako harreman sarean baitan kokatuak dakuskigulakotz daukat esku muturrez hunki dezakegun harreman sare baten eraikitze xahutzen dugula hainbeste indar. Cluba, bandoa da bilatzen duguna, izan alderdia, elkarte edo protesta mugimendua.

irautea segurtatzen baitigu aldarrikapenen doia lorpen ez ukaiteak berak.

Bigarrenik galdegitea ez da gosta. Ematen ez duenak du errua, biktima gu gira, injustuak, inkoherenteak, intoleranteak, besteak. Botere tresna edo deliberat ak besteeri eskatzeak ez digu duda handirik ezartzen egun oroztako bizian. Aktibismo batean ezartzen gaitu, solas

■ "Hegoalde hortan, batzuetan miresten gaituzte hemen politika egiteko dugun moldearentzat".

Eta euskararen gaia, minaren minean delarik, harreman sarearen konponketa horren estakuru bilakatzen da. Nolaz hori?

Departamenduaren alde, autonomia-ren alde, sei probintzietako herri eraikuntzaren alde aritzea elgar ezagutza kontua izaten ahal da, etsaia goxo da elgar hobeki lotzeko. Beraz ixtant batez iraun dezakeen ixtorioa da hau, hortan baitugu interresa, elgarren artean sortu habi beroak

kurutzegune batean, kutzukeria frango-ren pasabidean eta gauza interesentak bizitzen diren gune eta jendeen artean girelako itxura itzultzen digu mirailean. Biktimismoa da aspalditik lantzen dugun leloa eskualde pseudo-post-arkaiko-baina-baserritar-halaere huntan. Euskararen gaian koherente izan nahi bada beste-rik da. Ez da jarraipen kontua, jarraipena galtzea ekarri duen mekanismoen luzatzea baita, baina hausturaren beharorduren kontzientzia izatearena. Euskaraz bizitzeko gure baitan haustura beharrezkoa da, euskaraz (*en basque*) egin nahi bada.

Hegoalde hortan, batzuetan miresten gaituzte hemen politika egiteko dugun moldearentzat. Egia da, bada hemen molde bat aldeko ez denarekin elakatzeko, eta besoz beso bide puska bat egite-

Euskara sailaren babeslea:

Hondarribiko herriak ere Bai Euskarari

HONDARRIBIKO UDALA

ko, doi bat Monzonek erran zuenaren haritik. Kultura mailan badu ainitz urte politika hori aplikatzen dugula. Hein handi batean, azalezko euskararen aldeko gesailtze hori hortik eraman lan handiaren ondorio dakusat.

Euskal Kultur Erakundea lehen lorpen bezala aurkeztzen ahal dugu, zeinetan euskararen aldeko kultur munduak, hemengo hautetsieria eta administrazio frantsesek topo egin baitute. Zeinek du diskurtsoa adaptatu? Kultur munduak bistan dena. Frantses ikuspuntutik hemengo gaia ondare sailekoa da, arazoa idekidura eskasa eta sor-seinalea amateurismo

□ Biktimismoa da aspalditik lantzen dugun leloa eskualde pseudo-post-arkaiko-bainabaseritar-halaere huntan. Euskararen gaian koherente izan nahi bada besterik da

inkontrolatua. Gure kultur munduak ondare hitza baliatu du geroztik besatarka, dirua hortik baitzetorren. Bigarren hitz magikoa mestizaia izan da eta idekidura, gurea ez dugularik eginga ere. Profesionalismoa badator trostan orain. Maiz ikusgarriak egiten dira zeinetan hizkuntza beste hainbat (dirua berriz ere) efektuen arteko bat gehiago den, soinu bat, kolore bat, begi keinu bat gehiago denik ere. Debate faltsu bat sortu da tradizio eta modernismoaren artean, biak direlarik sos bereko kutx eta pila, zinezko debatea kreaioarena delarik, erran nahi baita sensuarena. Saltzen zaizkigu moderno, profesional, diruztatu, nihungo konzeptu kitch eta klitxez beteak diren pizukeria infantilak, baina gorago nion iragan babesle eta ustez sozialisatu haren errepi-kapenak dira, eta lasaigarri anestesianta horrek gaitu interesatzen, oraino norbait girela uste izan nahi baitugu. Kreaioa aldiz haustura liteke, sensuaren bilatzea, hitzaren hartzea, puskatzea eta birmuntatzea. Marginala gure ekinetan.

Euskara komunikazio hizkuntza gisa lantzea marginala den bezala gure artean, eta hori, euskaraz aritzen girenean ere ●

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EUSKARA KALERA ATERATZEKO

Euskara eskolan ikasi eta hitz egiteaz gain, kalean, aisian hitz egitea beharrezkoa da euskaraz normaltasunez bizitzeko. Hori lortu aldera proiektu bat abiatuko dute Ikastolen Elkar-teak eta Eusko Jaurlaritzak elkarlanean. Hala, Euskal Herri osoko 14 ikastolatan (Arabako 6, Bizkaiko 6, Gipuzkoako 4, Iparraldeko 2 eta Nafarroako 2) abiatutako proiektuari bultzada emango diote. 2004a eta gero, proiektuak arrakasta badu, eskola sare osora eta beste gizarte eremu batzuetara zabalduko da.

UEU OREKA ERDIESTEKO AHALEGINETAN

Udako Euskal Unibertsitateak batzarra egin berri du, baita aurtengo erronka nagusiak zehaztu ere. Besteak beste, Iparraldearen eta Hegoaldearen arteko oreka lortzen saiatuko direla adierazi dute. Eta horrenbestez, Miarritzeko ikastaroetan aha-lerin berezia egingo dute. Bestalde, zuzendaritza taldea indartu dute: Iñaki Soto Filosofian lizentziatua eta Iñaki Marko EHUKO irakaslea dira kide berriak.

EREDUAK EZBAIAN

“Eskolak euskaldundu behar du” lelopean azkenaldian egindako mobilizazioak, A eredu kentzeko asmoz Nafarroako Gobernuaren eta Eusko Jaurlaritzaren aurkeztu nahi dituzten mozioak eta Nafarroako Ikastolen Elkar-teak eta Sortzen Ikasbatuazek D ereduan matrikulatzeko egindako eskariak ez dira gertakari hutsak, nahi eta ideia batzuen adierazle dira. Batetik, hiru administrazioetan haurrak euskalduntzen dituen eredu bakarra D eredu dela eta bestetik, egun dauden ereduak zalantzan daudela adierazten dute. Eta haiek berraztertze eskaera bat somatzen da.

HELEGITEA DEKRETU BERRIAREN KONTRA

Nafarroako Gobernuak onartutako euskara foru dekretu berriak kritika ugari jaso zituela aipatu genizuen joan den astean. Euskara Kultur Elkargoak beste pauso bat eman du, helegitea aurkeztu baitu dekretuaren aurka, “legearen eta nafar komunitatearen hizkuntza eskubideen kontrakoa” delako.

Urrea

■ Etorkinentzako euskara ikastaroa antolatu du Zarauzko Udaleko Euskara Zerbitzuak. Martxotik uztailera bitartean, astean hirutan bi orduko klasea eskainiko du. Ikastaroaren prezioa 10 eurokoa da hileko. Aurretik ere udal berak gorrentzako euskara ikastaroa antolatu izan du.

■ Ermuko Integi enpresaren web gunea aurkitu dugu sarean. Makina erreminta arloko Ermuko enpresa da (www.integi.com). Euren produktu eta jardueraren berri ematen dute bertan hizkuntza ugaritan: ingelesa, alemana, frantsesa, gaztelania. Euskararen arrastorik ez dugu topatu ordea.

Ikatz

Euskara aurrera. Politikoki egokia delako.

GABI BASAÑEZ
EHEkidea

Erramun Osak ARGIAN publikatutako "Ahoz gora, politikoki desegokia izan arren" artikulua, boterearen itzalpetik boterea zuritu nahian errealtatea aldarazteko gaurko jakintsuen ahaleginaren eredu da. Ulergaitza da herri mugimenduaren erakunde indartsuenetako baten Zuzendaritzan egondakoak halako memori txarra edukitzea. Noan harira.

BAT. Artikuluan diosku, Jaurlaritzak Euskara Biziberritzeko Plana egitea erabakitzean, EKBko batzuen aldetik *"iruzurra izango den plangintza proposatuko dute, bada, guk segi geurearekin"* esan eta 1998an onartu zenean Plan hori, *"lantxakidetzarako aukera baliatu beharrean, antzeko plan bat egiteko bidean endredatzea bilatu eta lortu zuten"*.

Kontseilua, bere arazo eta hutsunekin, EKBko hiru "gorri gaizto" batzuk baino bilgune zabalagoa da, zorionez. 44 erakunde bazkide eta bost behatzaile dituen euskararen gizarte erakunde bilgunea da, euskararen munduko eragile gehienak biltzen dituen. Euskalgintzak bizi zuen sakabanaketa gainditu eta kohezioa handitzeko tresna baliagarria, Behatokiaren sortzailea, Bai Euskarari Akordioa nazioan eta 79 herrietan zabaldu duena, 135.000 euskaltzale bost estadioetan biltzeko gaitasuna izan zuena, jendarteko eremu zabaletan eragiten ari dena... Besteak beste, hori da Kontseilua.

1996ko otsailean Euskararen Unibertsioaren Jardunaldietan, euskalgintzako erakunde gehien parte hartzeaz, Plangintza Orokorrari ekitea erabaki genuen, euskararen normalkuntza helburu hartuta, beti ere. Maiatzean informatu zitzaion planaz Jaurlaritzari. Uztailean, hiru hilabete ostean, Jaurlaritzaren Euskara Batzorde berriaren lehen bilera egin zen eta azaroan Biziberritze Planerako lehen txostenak adituei enkargatu. Euskararen Plangintza lantzearen ardura zuen eta 1982an sortu zen Jaurlaritzaren Batzordeak, 16 urte eta gero, Kontseiluaren aitzindaritza behar izan du bere Plana

proposatzeko. Horra Kontseiluak eragindako lorpenetako bat.

Ez da inondik egia Kontseilutik Jaurlaritzarekiko adostasuna biltzeko ahalegirik egin ez denik. 96tik 99ra bitartean hiru bileretan informazio zehatza eman zitzaion Jaurlaritzari egitasmoez. 1999ko martxoan hitzarmena erdietsi zen. Beste lorpen bat, herri ekimena eta administrazioaren arteko adostasuna.

2000n Xabier Aizpurua buru berriarekiko lehen bileran, Kontseiluari bikoiztasun zantzuak ikusten zitzaizkiola adierazi zuen, lehen aldiz. Geroztik ez da hitzarmen gehiago sinatu, baina ez Kontseiluak ordezkatzeko duen herri ekimenak hala nahi izan duelako. Ikus dezagun bestela.

Jarrera horren aurrean, Kontseiluko zuzendaritzak Biziberritze Plana eta Bai Euskarari Akordioaren arteko osagarritasuna posible dela erabaki eta 2000ko urtarilean proposamen zehatz bat uzten du Jaurlaritzaren esku, gaur arte erantzunik gabe dagoena.

Kontseilua behin eta berriro saiatu da eta ari da, sail batetik ez bada bestetik, zirikitua topatu nahirik. Baina ezta urrik eman ere. Hala ere, hezur gogorrari hagin zorrotza!

BI. Erramun Osaren arabera Kontseiluak Bai Euskarari Akordioari eusteko Kontseilua eta Jaurlaritzarekiko harremanak etetea ekarri du. Falta zena. Ulergaitza da. Nola izan daiteke ba, herri ekimena eta euskaltzale ei den Gobernuaren arteko harremanak etetea arrazoia, herri herri, ehunka gizarte eragilerekiko konpromisoak bideratuz, euskararen egoerari begien bistako onura ekarriko dion plana?

Kontseiluak Bai Euskarari Akordioa herrietara eramateko jardunaldiak 99ko urrian egin zituen, Erramun Osa bera Kontseiluko Zuzendaritzako kide eta Jaurlaritzako batzordekide zen aldi berean. Legebiltzarrak onartutako Biziberritze Planean ez da inondik ageri herrietan planak burutzearena. Euskara Batzordeak hiriburuetarako azterketa egiteko agindua jaso zuen, baina bere kabuz herrietara egoki-

tzea erabaki zuen 2000n. Txiripaz hau ere? Nahi duenak sinets beza.

Ordurako Kontseiluarekin Plana burutzeko baietza lortuta zegoen eta EAJren esku zeuden hainbat udaletatik ezetza etorri zen. Markinan, Gotzon Lobera Bizkaiko Aldundiko arduradunaren agindu zuzena jaso zen harremanak eteteko. Azpeitian aurreratuta zegoen adostasuna ezerezean geratu zen, euskalgintzaren asmoak indargabetu nahirik. Balmasedan gaia eztabaida gai zenean, dirulaguntzarik ez emateko BBBk agiria igorri zuen Udalera. Beraz, etena beste inondik dator.

Hau guztia halere, ez da berria. AEKri jarritako traba eta boikoten ostean, Habe, UEU eta Udako Ikastaroak; merkaturik ez ei zeukan "Euskaldunon Egunkaria" martxan hasi, honi ere hasierako boikota eta gerora porrota izan zen Eguna ordezkio modura, Behatokia eta...

Herri ekimena ito edo neutralizatu. Hori izan da orain arteko jarrera. Ikusi nahi ez duenik bada hemen, baina gezurretan aritzea ere!

HIRU. Erramunen iritziz "batzuen aburuz, hizkuntza eskubideak ukatzen omen dituen euskararen legea aldatzea da lehentasuna", dituen aukerak oraindik baliatu ez direnean.

Hona Bizkaia, Araba eta Gipuzkoako datu batzuk: 3-16 urte bitarteko gazteen erdia soilik euskalduntzen da; UNES-COK euskara galzorian dagoen hizkuntzat jotzen du; Behatokiak administrazio guztietan euskaldunon hizkuntza eskubideak urratzen direla salatu du; Osakidetzan salbuespena da euskaraz

aritu ahal izatea eta azken EPEko 1.800 lanpostutarako ez da ziurtatu euskaldun bat bera ere, hori dela medio UEMA eta Behatokiak salaketa judiziala zabaldu diote Jaurilaritzari (hauek ere EKBkoak ote?); ertzaintzarekin arriskutsua da euskaraz aritzea, bestela polizia-etxera; justizian ezinezkoa da euskara hutsezko epaiketarik burutzea; udaletxe gehienetan ezinezkoa da harreman normalduak izatea; hedabide euskaldunak zenbat?... Euskaraz bizi nahi eta ezin! Hizkuntza eskubideak ukatu "omen"?

LAU. Zorionez, gurean, orain arte erdietsi diren euskararen normalkuntzarako lorpen gehienak herri ekimenetik sortu dira, egoerak egoera eta baldintzak baldintza. Eta horiek halakoak izanda ere, borondatea izan dugu, euskara jarri dugulako aurretik eta ez beste interes pertsonal, ekonomiko edo politikorik. Zoritxarrez, orain artean, Jaurilaritzatik erakunde horien ordezkapena bilatu izan da gehienetan, bi eremu sortuz. Eta Erramunen idazkia, Gobernuaren eremutik euskalgintzak inoiz izan duen bilgunerik garrantzitsuenetako baten kontrako entsegua da. Bertsolariak zioen modura ezin bi nagusi batera zerbitza: herria eta gobernu.

Itxaropentsua naiz. Oso gainera. 1981ean AEKn lanean hasi nintzenean Plangintza Orokorraz hitz egiten zen. Gaur, errealitate ukalezina da. Hiru urte dela, Plan bien osagarritasunerako proposamena duzue mahai gainean. Pilota zuen teilatuan beraz.

Esku bete lan dugu. Ez nekezago bilakatu! ●

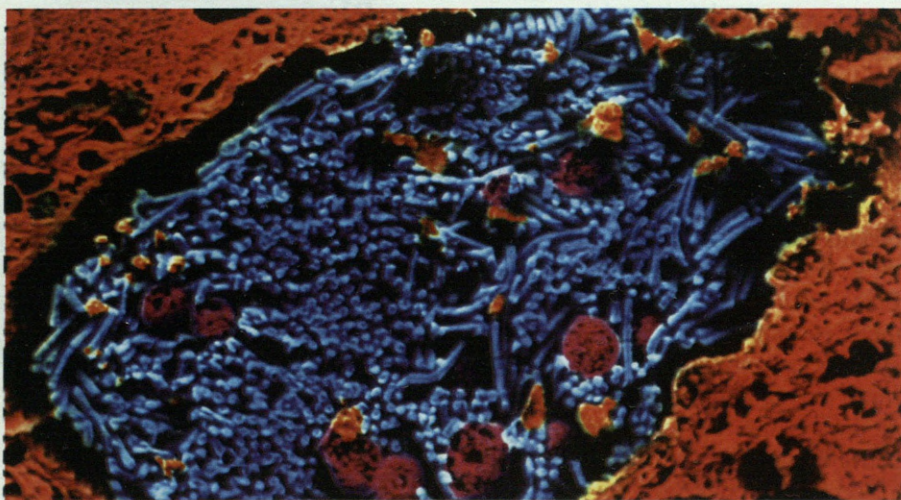
"Erramun Osaren arabera Kontseiluak Bai Euskarari Akordioari eusteak Kontseilua eta Jaurilaritzarekiko harremanak etetea ekarri du. Falta zena. Ulergaitza da. Nola izan daiteke ba, herri ekimena eta euskaltzale ei den Gobernuaren arteko harremanak eteteko arrazoia, herririk herri, ehunka gizarte eragilerekin konpromisoak bideratuz, euskararen egoerari begien bistako onura ekarriko dion plana?"

■ EKB izan dute hizpide E. Osak eta G. Basañezek euren artikuluetan.

Hainbatetan entzun ditugu mikrobioen inguruko kontuak: janaria kontaminatuta dagoela, esnea irakin behar dela, eskuak ondo garbitu behar direla, hau esterilizatuta dagoela eta hura pasteurizatuta. Baina, non ezkututzen dira bada bitxo horiek? Bigarren galdera honek erantzungo dio aurreko galderari: Ba ote dago lekurik mikrobiorik ez dagoenik?

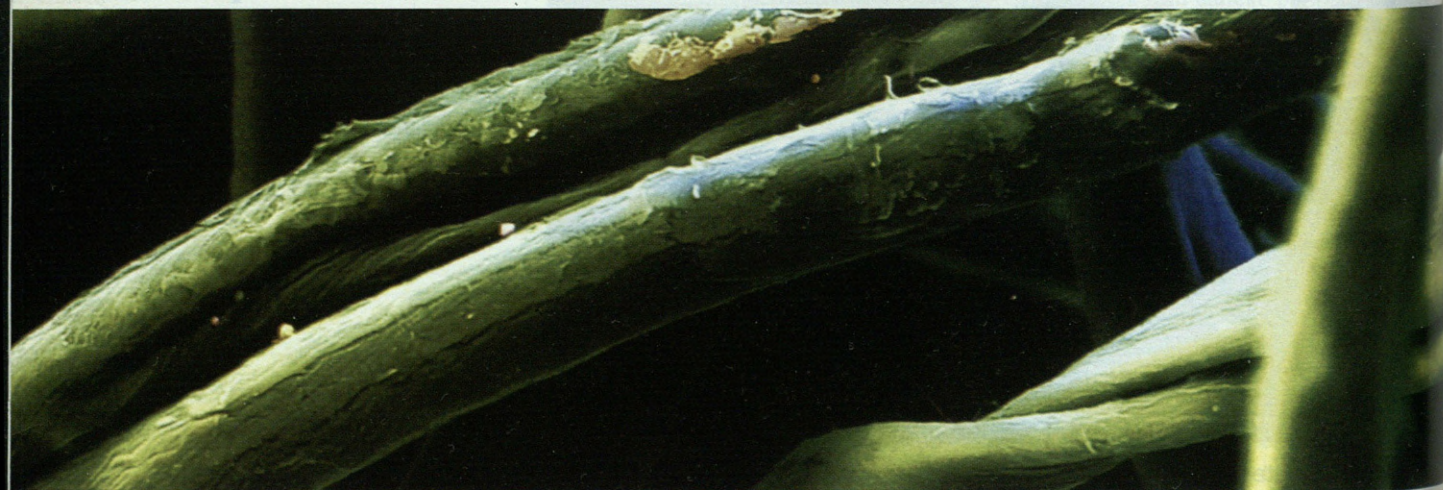
AMA, MIKROBIO BAT AURKITU DUT ZOPAN!

■ Argazki hauetan ikusten direnak, egunero erabiltzen ditugun objektuetan aurkitzen diren mikrobioen irudiak dira. Mikroskopiaz bakarrik ikus ditzakegu gizakiok. Ikustezinak badira ere, hor daude, batzuetan gizakiaren onurarako eta beste batzuetan kalterako.

Mikrobio edo mikroorganismoak alde guztietan daude, erabat eraso gaituzte; airean, uretan, lurrian, janarian eta baita guregan ere! Mikrobioa definitzeko garaian, banaka hartuta, begi bistaz ikus ezin daitezkeen organismo txikiak direla esango dugu,

mikroskopia behar dugu beraiek ikusteko. Talde zabal honetan sartuko dira: bakterioak, onddo eta alga mikroskopikoak, protozooak, birusak... Gure gorputza milioika eta milioika mikrobioen bizilekua da. Esku bakar batean munduko pertsona guztiak baino mikrobio gehiago topa ditzakegu. Doministiku bakarrean milaka mikrobio kanporatzen ditugu. Gure azalean, ahoan, mihian, hesteetan... Nahiz eta guk begi hutsez ez ikusi, hor daude zorionez. Bai, zorionez diogu, guretzat, animalientzat eta landareentzako ere oso garrantzitsuenak direlako. Esaterako, landareek hazteko behar dituzten elikagaien asimilazioan parte hartzen dute eta hainbat animaliatan, gizakia barne, liseriketa prozesuetan ezinbestekoak dira. Mikrobioek ingurumen arazoetan puntako garrantzia dute, gizakiak sortutako zabor pilak deskonposatzen baitituzte. Baina arazoa hor dago, kantitateaz gain, gizakiak, deskonposatzen zailak edo ezinezkoak diren materialak sortu dituela.

■ Mikrobioak pentsa ezinezko tokietan

Mikrobio edo mikroorganismoak egon daitezkeeneko toki asko bururatzen zaizkigu, baina leku batzuetan, begiratzea ere ez litzaiguke okurrituko. Leku horietako baldintzak oso gogorak dira, baina mikroorganismoek moldaera bereziak garatu dituzte egoera horietan iraunbizi ziteko.

✓ **Ozeano azpia.** Ur azaletik kilometro batzuetara, laba bolkanikoa kanporatzen deneko plaken zartadurak daude ozeano azpian. Gasak eta bestelako gai kimikoak askatzen dira. Zurrumbilo horretan mikroorganismo espezie bereziak daude, gas horiek erabiltzeko gaitasunak dituztenak. Ekosistema txiki bereziak eratzen dituzte, non lehen ekoizleak beraiek izango diren, beste animalia arraroekin batera.

✓ **Iturri termalak.** Antzeko mikroorganismoak ere topa daitezke iturri termaletan. Temperatura altuetan bizitzeko gaitasuna dute eta hidrogeno sulfuroa, hidrogeno gasak... erabiltzen dituzte energia sortzeko iturri bezala. Adibide gisa, AEBetako Yellowstone Parke Nazionalako ur termalak aipa daitezke.

✓ **Izotzetan.** Antartikako izotz handietan ere topatu da bizia. Mikroorganismo hauek izozteak eusteko gaitasun izugarria dute.

✓ **Laku** oso gazietan aurkitu dira. Baldintzak oso muturrekoak izanda ere, garatzeko gaitasuna dute.

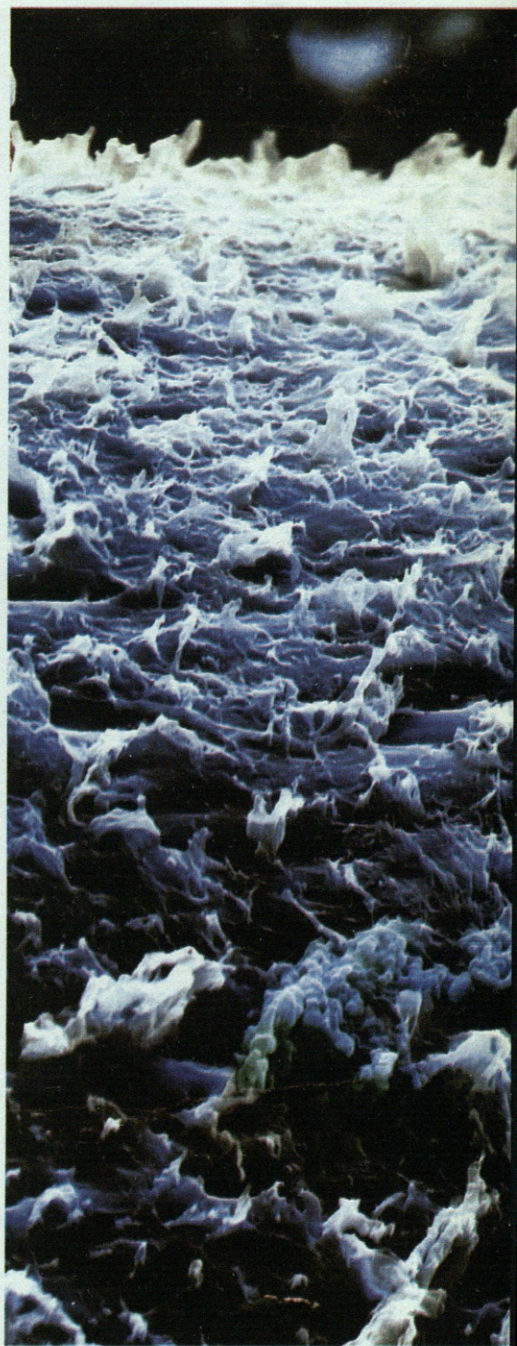
✓ **Marte planetan** ere antzeko mikroorganismoak topa daitezkeela diote zientzialariek ●

plastikoak, produktu kimiko berriak... lan gehiegi mikrobio gaixoentzat! Beraz, materiaren zikloan pauso klabea ematen dute, hau da, materia organiko guztia degradatzeko mikrobioak behar ditugu, ondorioz sortzen den materia inorganikoa, landareen elikagai da, ondoren belarjaleak datoz eta atzetik haragijaleak. Ikusten dugunez, bizidun guztiok, mikroorganismo hauekiko mendekotasun osoa dugu. Zer egingo ote genuke beraiek gabe! Mikrobioek ekartzen dizkiguten onurak asko dira, gero aipatuko dugu adibide sorta luzeagoa.

Zoritxarrez, badira patogeno edo

gaixotasun sortzaileak diren mikrobio batzuk, baztanga, elgorri edota eztarriko infekzioak sortzen dituztenak adibidez, gainontzeko guztiei ospe txarra eman dietenak.

Mikrobio kaltegarrien hamaika adibide eman ditzakegu bakoitzak sorrazten dituen gaixotasunak azalduz. Adibidez, *Clostridium tetani*, tetanoaren gaixotasuna sortzen duen bakterioa da, toxina berezi bat askatzen du, paralisi antzeko bat eragiten duena. Edota *Mycobacterium tuberculosis*, tuberkulosi gaixotasuna sortzen duena, birrikak kaltetzen ditu. *Legionella pneumophila* izenekoak, legionarioen gaixotasuna

www.kaixo.com

ALBERTO ELOSEGI

▣ Pentsatu izan dugu lurraren garapenean gizakiak arrakasta osoa izan duela, baina ongi pentsatuz gero mikrobioak dira jaun eta jabe

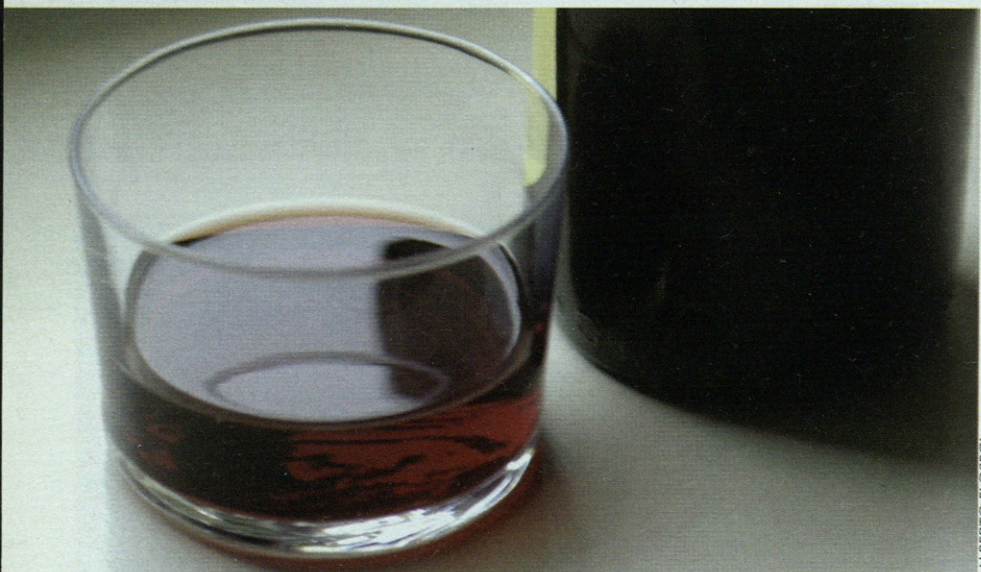

ALBERTO ELOSEGI

milioika urtetan iraun dute gaur egun arte. Ingurune berrietara egokitzeak gaitasun izugarria dutelako.

MIKROBIOAK GURE ONURAKO. Antzinatek gizakiak erabili dituzten mikrobioak bere onerako, hasieran noski, euren existentzia ezagutu gabe. Ogi, ardo eta garagardoarekin gertatu da hori, adibidez. Azken hau Mesopotamia eta Egiptoko garai zaharrenetatik dator. Mikroorganismo kaltegarrien izenak eman ditugun bezala, ehunka eta ehunka izen eman ditzakegu gure onerako erabiltzen ditugun mikroorganismo edo mikrobioenak, ezagunenak aipatuko ditugu.

▣ Bizidun guztiok, mikroorganismo hauekiko mendekotasun osoa dugu, mikrobioek ekartzen dizkiguten onurak asko dira

ALBERTO ELOSEGI

■ Mikrobiorik ez balego, ez genuke ez ogirik, ez jogurtik, ez ardorik gozatuko.

Has gaitezen ogiaren adibidea aipatzen. Aski ezaguna dugun legamia bati esker lortzen da, *Saccharomyces cerevisiae* izenekoari esker. Industria mailan protagonista nagusia dugu legamia hau, produktu asko lortzen baititugu honen bitartez. Barietate ezberdinak erabiltzen dira, askotan hobekuntza genetikoak jasandako legamiak izaten

dira. Industria mailan izugarri erabiltzen dira, esaterako, hain ezagunak diren edari alkoholodunak egiteko: garagardoa, sagardoa, ardoa... Azken honen kasuan adibidez, mahats zukuan dagoen azukrea legamiak hartzen du alkoholean eraldatuz. Beste horrenbeste gertatzen da garagardoa-rekin. Prozesu luze eta konplexuak dira eta beste mikrobioen laguntza ere izaten dute.

Jarrai dezagun jogurtarekin. Zenbait esne bakterio da esnea hartitzen dutenak. Esne hartzitzaile hauek *Lactobacillus bulgaricus* eta *Streptococcus thermophilus* dira. Jogurtaren inguruan azken aldi honetan asko eta asko entzun dugu bifidobakterioei buruz hitz egiten.

Hauek ere beste bakterio batzuk dira, jogurtari gehitzen dizkietenak. Gure hesteetako flora bakterianoan, oreka mantentzen laguntzen omen dute, eta beste hainbat onura ere egozten zaizkio, baina zientifikoki oraindik ez daude frogatuta. Askotan merkatuan inoiz entzun ez ditugun izenak azaltzen dira, eta guk, erosleok, osasunarentzat onak direlakoan erosi egiten ditugu, nahiz eta gehienetan zer den ere ez dugun jakiten. "Esne honek omega A3 gantz azidoak eta azido oleikoa ditu", "beste krema honek berriz liposomak eta Q10 koentzimak ditu". Horrelakoak askotan

entzuten ditugu, azken finean marketinga bultzatzeko izaten da eta funtzionatu egiten du, noski!

Mikrobioek badituzte industria mailan eginkizun garrantzitsuak ere, sendagaiak ekoizteko erabiltzen dira, adibidez antibiotikoak ekoizteko. Flemingek penizilinaren aurkikuntza egin zuenetik, beste hainbat aurkitu da zorioneko mikrobio hauen eskutik: tetraziklina, estreptomizina, eritromizina...

Ezin ditugu aipatu gabe utzi uren araztegieta erabiltzen diren mikrobio horiek, ezinbestekoak dira uren garbiketarako. Zabortegeiata askatzen den metano

gasa kontsumitzen duten bakterioak ikertzen ari dira, oso arriskutsua gerta baitaiteke.

Pestizida natural modura ere erabili dira mikrobioak, edozein landaketa edo jardinetan erremedio natural bikaina dugu, inongo poluziorik gabe.

Prestige gogora ekarriz, egia da petroliontzi erraldoien isurialdiak garbitzeko ere mikrobio bereziak erabili izan direla. Exxon Valdez-en kasuan hala egin zen. Prestigeren isuria dela-eta, nahiko lan izango lukete bakterio gaixo horiek tona horiek guztiak garbitzen! ●

◆ MAIDER ZAPIRAIN

ALBERTO ELOSEGI

■ Esku bakar batean munduko pertsona guztiak baino mikrobio gehiago topa ditzakegu.

gure!
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saria

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Euskal Herriko Oroitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• *Opari Bereziatarako*

• *Pertsonalizatu Daiteke*

• *Neurrira Egiten Dira*

• *Eskaria Denboraz Egin Behar Da*

• *Prezio Aukera Desberdinak*

• *Alberdik eginak*

Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

HERRIA _____

TFNOA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

Agustin Markaide

“Merkataritza legeak ez dizkigu denoi arma berak ematen”

P E R F I L A

Eroskiko zuzendariak Elorrioko egoitzan hartu gaitu. Hasieratik ez beldurtzeko, “martetarrek ulertzeko moduan azalduko dut...” esanda lasaitu gaitu. Bertako produktuei eta mundu mailako erosketei buruzko irakaspen ederra izan da. Lehen ere supermerkatuan aukeratzen nahiko lan eta orain buruhauste gehiago izango dugu 20 metroko hozkailuaren aurrean jogurtak aukeratzera. Baina bizitza ez da supermerkatu bat, eta Agustinek gustuko du (lan orduz kanpo) mendira joatea, eta lorategia zaintzea. Eta tarteka eskusoinua astintzea ere bai.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre Argazkiak: Xouse Simal

Kasualitatez al zaude Eroskin, edo zure jaio lekuak eta inguruak izan du eraginik zure ibilbidean?

Bai. Ni Oleaga baserrian jaio eta bizi naiz, eta nire aita Lana kooperatibako bazkide zen. Arrasateko giroak eraginda, unibertsitateko ikasketak hasierako banekien kooperatiben munduan lan egin nahi nuela. Kurtso denetako lanak ere kooperatiben ingurukoak egin nituen. Beraz, sustraiek asko baldintzatu naute.

■ **Nola hasi zinen kooperatibetan?**

Euskadiko Kutxan beka bat eskuratu. Jakin zutenean baserritarra nintze-

la, Lana kooperatiban ateak zabaldu zizkidaten. Eta horrela sartu nintzen pixkanaka.

■ **Egun Eroskiko zuzendari orokorra zara. Zein dira Eroskiren ezaugarriak?**

“Supermerkatuekin bat, gure hornitzaileak eramaten ditugu kanpora. Baina, tokian tokiko ekoizpena bultzatzea da helburua”

Ezaugarri nagusia da ez garela denda klase batean espezialistak. Denda txiki eta handiak ditugu, eta mota ezberdinetakoak ere bai. Perfumeriak, hipermerkatuak, gasolindegia, finantza zerbitzuak... Oso esparru zabala lantzen dugu, eta hau ez da ohikoa izan, besteak espezialistagoak dira.

■ **Maxi, Consum, Eroski... Zergatik egin duzue neurri ezberdinetako denden aldeko aukera?**

Estrategia puntu bat badago, baina jaiotzeko arrazoia ere bada. Gu denda txikiekin jaio ginen. Hasierako kooperatibak elkartuta osatu zuten Eroski. Eta ehunka denda txikiri eutsi diegu, hori

zelako egiten genekiena. Baina denbora-
rekin ikusi genuen konpetentzia etorri eta
denda handien tokia beteko zuela, eta
pixkanaka ikasi genuen denda handi-
agoak ere egiten. Duela 22 urte zabaldu
genuen Gasteizko hipermerkatua, eta
garai hartan ahalegin ikaragarria izan
zen, oso ezberdin gestionatzen baitira
denda txiki eta handiak. Ondoren, ertain-
ak zabaldu genituen, eta ikusi genuen
horiek ere ongi egiten genituela.

Kanpoan egindako prozesua alderan-
tizkoa izan da. Duela 12 urte erabaki
genuen Euskal Herriatik denda handiekin ate-
rako ginela, eta horiek izan ziren kanpoan
zabaldutako lehen dendak. Ondoren zabaldu

genituen ertainak eta azkenik txikiak.

■ Nola bururatu zaizue bidaia, lurrin, eta finantza dendak jartzea?

Guk Espainiako estatua aukeratu
dugu merkatu jomuga bakartzat. Etorki-
zunean elikaduraren merkatua mugatua
izango da. Zenbat biztanle, eta biztanleko
hainbesteko kontsumoa, hori izango da
salduko den guztia. Ez da elektronikaren
merkatuan bezalako hazkunderik aurrei-
kusten. Horregatik aukeratu dugu elika-
duraz kanpo beste negozio batzuk ere jar-
tzea, etorkizunean hazkunde hori
mantentzeko.

■ Non dago elikaduraren merkatua- ren muga?

Elikaduran egiten den gastua ez da
urtetik urtera aldatzen. Inflazioarekin
hazten da zerbait, eta gustuen arabera
ere bai. Lehen jogurt arruntak jaten
ziren, ondoren zaporedunak, ondoren
fruitu puskak zituztenak, eta orain
“actimel”ak. “Actimel”a askoz gares-
tiagoa da, eta bide horretatik merkatua
zerbait handitzen da, baina ez asko.
Askoz gehiago hazten gara merkatu
barruko enpresa batzuk, merkatua bera
baino. Horrek esan nahi du, noizbait
merkatu horrek muga jarriko diela
enpresei. Banatzaile batzuk desagertu
egingo dira, eta besteek iraungo dute.
Hori da lehia.

■ Nola joan dira aldatzen kontsumi- tzaileen ohiturak?

Hipermerkatua planteatu genuenean,
Hego Euskal Herrian ohitura handia
zegoen erosketak egitera Iparraldera joa-
teko. Kontsumitzaile horrentzat kontua
ez zen erosketak egitea bakarrik, denbo-
ra-pasaren zentzua ere bazegoen. Gaine-
ra, merkeagoa ez ezik, Iparraldeko
eskaintza aberatsagoa ere bazen. Guk
beti aztertu dugu kontsumitzailea
nola joan den bere
ohiturak eta fami-
liako printzipioak
aldatzen, eta gu ere
horietara egokitu
gara. Iparraldean
bilatzen zen eskain-
tza hori betetzen
saiatu gara. Eta

aldaketa handia gertatu da, gaur askoz
jende gutxiago joaten da Iparraldera
erosketak egitera. Egun, prezioa dela eta,
gehiago izango dira handik hona datoze-
nak.

CURRICULUM A

- **Jaio:** Arrasaten, 1957an.
- **Eroskiko zuzendari oro-
korra.**
- **Ikasketak:** Enpresen zien-
tzian lizentziatua eta
Zuzenbidean lizentziatua.
- **Lana:**
 - +Lana izeneko, nekazal
kooperatibako zuzendari
izan zen.
 - +Eroskin: zortzi urtez
aritu zen Kontsumitzaileen
Kontseilu Errektorean.

■ Nola joan da aldatzen familien kon- tsumoa?

Ikerketek esaten dute lehen familiek
euren errentako 100 pezetatik 28-29 eli-
kaduran gastatzen zutela. Egun, 22 peze-
ta gastatzen dute. Urtero, gutxi gora
behera, puntu bat jaisten da elikaduran
gastatzen dugun errenta kopurua. Aldiz,
gero eta errenta altuagoa dugu. Beraz,
errentarekiko gutxiago gastatzen da,
baina guztira diru gehiago. Izan ere,
errenta askoz azkarrago hazten da. Egun
hobeto jaten dugu, baina errenta ez diogu
elikadurari eskaintzen, beste gauza
batzuei baizik: etxea apaindu, edo bidaia-
tzeari...

■ Elikatzeari lehen adina garrantzi ematen diogu?

Euskal Herriak berezitasun batzuk
baditu. Hemengo kontsumitzaileak askoz
informazio eta irizpide gehiago ditu eli-
katzerakoan. Egia da, elikadura zeharo
aldatu da. Ez dugu lehen bezala jaten.
Gaur inoiz baino hobeto jaten dugu.
Sekula ez baita produktua gaur bezalako
kalitate mailarekin etorri. Eta gainera

gaur gehiago daki-
gu jaten dugunak
gure osasunean
duen eraginaz.

■ Behi eroen kon- tuak, edo transge- nikoek nola eragi- ten die supermerkatuei?

Oraindik ez da
arazo handiegia,

baina izan daiteke. Hemendik kanpo gero
eta produkzio transgeniko gehiago egiten
da, eta hona dator. Kontsumitzaileak nola
jakin zer kontsumitzen duen? Hori arazo
handia da.

**“Kooperatibetako
balioak zaintzea egun
profesionalizatu egin
da. Enpresako gestio
eredua eraman da
balioetara ere”**

Guk aspaldi definitu genuen transgenikoekiko gure politika. Babes neurri gisa, Europak bezala, ez dugu produktu transgenikorik merkaturatzen gure Consumer izenarekin. ADN frogak egiten ditugu, hori kontrolatzeko. Eta produkturen batek elikagai transgenikoak baditu, horren berri etiketan ematera behartzen ditugu.

■ **Hemengo produktuekiko zer politika darabilzue?**

Erantzukizun soziala dela-eta, eta baita merkatu arrazoiengatik ere, leku bakoitzean bertako produktuak saltzen ditugu. Produktu freskoetan arrazoi materialak daude, urrutira eramanez gero bidean galtzen baitute freskotasuna. Ahal denetan, bertakoa saltzen dugu, baina beti ez dugu lortzen.

Kontserbatan ere zaintzen dugu bertakotasuna. Hipermerkatu handietan, esa-

terako, txoko bat daukagu lurralde horretako produktuak biltzeko. Hipermerkatu barruko denda finkoak dira, Bizkaian Bizkaikoa eta Caceresen Cacereskoa saltzen dutenak.

Urtean behin edo bitan, denda hori

“Guk aspaldi definitu genuen transgenikoen politika. Babes neurri gisa, ez dugu gure izenean transgenikorik merkaturatzen”

Espainiako estatuko beste denda denetara ateratzen da, bere produktuak erakusteko. Produkturen bat ondo saltzen bada, geratu egiten da. Leiho bat zabaldu nahi

BERTSOA

Doinua: Aita izena

**Baserritarra sartu denean
supermerkatu batera,
esnea dela, berdura dela,
ez da gustora atera.
Garesti dela berari merke
ordaindutako berbera,
zeinek makurtu beharko luke
merkatuaren legera,
eta zu nola moldatzen zera
bi aldeetan batera?**

Aitor Mendiluze

dugu, lurralde bakoitzeko produktuentzat.

Artisau eta enpresa txiki askok ikasi dute, denda handi baten nola saldu. Bere zirkuituak normalean oso bereziak izan dira, eta askotan ez dituzte garbi eduki beren lizentziak, osasun arauak, txartel eta ontzien diseinuak... Gure denda berezi horietan egoteko hori dena zaintzen ikasi dute.

■ **Banatzailerak eta hornitzaileen harremana nolakoa da?**

Banaketa enpresarekin bere hornitzaileak datoz. Enpresa valentziarra bada, Valentziako hornitzaile asko datoz berarekin. Gu kanpora atera garenean, hemengo ekoizleak joan dira gurekin. Nafarroako ekoizpena ere gurekin batera hazi da. Euren merkatua txikia zen, eta elkarrekin egin dugu kanpora ateratzeko bidaia. Andaluzian esaten dute, gure dendetan bezalako zainzuri eta pikillo piperrik ez dutela beste dendetan. Eta ez da kasualitatea.

Nahiz eta kanpoan ere hango ekoizpena bultzatzea den helburua, errealitatea zurekin daramazuna da.

■ **Nekazarien kooperatiban lan egina zara. Nekazarien egungo buruhaustea da ganaduari makinaren erritmoa eskatzea...**

Kezka beti daude, gauzak ez daudelako gelditi, beti mugimenduan baiziki. Nik ere nahiago nuke, gauzak polikiago joango balira. Baina ez daude gelditi. Baserritarrak bide luzea du aurretik, baina duela 30 urtetik hona jadanik egin duena ez da makala. Merkataritzak egin duen aldake-

ta bezain handia da. Merkataritzan bezala, baserriar gutxiago geratzen dira, eta geratzen direnek behi gehiago dituzte. Ziur etorkizunean abiada bera eramango dutela.

Lehen osasun arazoak zituzten. Esneak ez zuen gaurko estandarrek duten kaliterik. Gaurko esneak kalitate handia du, hasieratik gordetzen da hotz, prozesu osoa da garbia... Produktu sanoak egitea, eta behiak gizentzeko bide motzak ez erabiltzea, printzipio zentzudunak dira, etorkizunekoak. Ez doaz bide txarrik.

■ Atzerriko banatzaileekin lehiari zer moduz moldatzen zarete?

Orain 12 urte erabaki genuen Valentziako taldearekin bat Eroski taldea osatu, eta hemendik kanpora ateratzea. Erabaki hori konpetentziak bultzatuta hartu genuen. Ikusten genuen konpetentzia bazetorrela eta indartu egingo zela. Valentziarrak konturatu ziren horretaz, han Frantziako enpresak hemen baino lehenago eta indartsuago sartu zirelako. Sortu ginen jakinda tamaina garrantziko zela (ez zela berdin hamar ale edo ehun saltzea), eta esperientzia behar genuela beste batzuekin lehiatzeko. Horregatik atera ginen kanpora, kanpokoekin lehiatzera, gero eurak hona zetozenean nola lehiatu jakiteko.

■ Aliantzak egin dituzue Frantziako "Mosketeroak" kooperatibarekin. Zertarako?

Aspaldidanik genbiltzan horrelako aliantza baten bila. Ez dugu asmorik Espainiako estatutik kanpora zabaltzeko. Estatu barruan gauza asko daukagu hobetzeko oraindik, eta baliabide guztiak behar ditugu horretarako. Gainera, gaur beste merkatu batean sartzeko oso bal-

BIZITZAREN PASARTEA

Eroski Fundazioak solidaritate atalean urtero ematen dio beka bat, aurrera ateratzen den proiektu bati. Iaz Vicente Ferrer Fundazioari eman genion, eta Vicente Ferrer valentziarra hona etorri zen, eskertzeraz. Entzuna neukan Indian miseriari ateratzeko zer gauza egiten dituzten, eta zenbat jenderi ematen dioten irtenbide bat. Baina jendea ezagututa ematen diozu zentzua Gobernuak Kanpoko Erakunde bati. Orduan ulertzen da zerk mugitzen duen erakunde osoa, eta zergatik izan konfiantza GKE horretan. Ni barrituta geratu nintzen. Pertsona izugarria da.

dintza zailak daude. Enpresa handi bat erosiz sartu behar da merkatu berrietan, gutxieneko kuota edukitzeko.

**"la ekoizle denak
multinazionalak dira.
Eta horiekin
negoziatzeko European
leku bat izatea
garrantzitsua da"**

Guk puntu ahul bat badugu. Gure lehiakide nagusienak hamar edo hōgei aldiz handiagoak dira. Ezin gara beste estatuetan finkatu, horregatik jotzen dugu aliantzetara. Aliantza egiteko gure antzeko kooperatiba baten bila genbiltzan. Horrela, elkarlana emankorra izango da. Esaterako, Iparraldeko Europako estatuekin harreman historikoak daukagu. Baina hango janariak ez du

hemengoarekin zer ikusirik, eta beraz lagun erlazioak eduki arren, praktikan ezin dugu elkarrekin elikagairik erosi.

"Mosketeroak" katea elikadura munduan oso indartsua da, Frantziar bigarrena. Portugalen ere indartsu dabilta, baita Polonian eta Alemanian ere... Bi kateon indarrak elkartu ditugu.

Gure lehiakideek harreman handiak dituzte elikadurako mundu mailako enpresa handiekin. Banaketa enpresak oso handiak gara, baina kontzentrazioa askoz handiagoa da produkzioan, eta salbuespen gutxi batzuk ezik, denak multinazionalak dira. Multinazionalen negoziatzeko European leku bat izatea garrantzitsua da. Enpresa txikiekin Genevara negoziatzera joateak ez du zentzurik. Baina, "Coca-Cola" rekin negoziatzera joateak garrantzia handia du.

■ Internet bidezko erosketak jarri zenituzten martxan Gasteizen eta Bilbon. Gaur egun horrek funtzionatzen al du?

PRAKTIKAK EGITEKO ERREDAKTOREA

- ARGIAk erredakzio lanetan trebatzeko aukera eskaintzen du.
- Erredaktoreak ARGIA astekarirako eta SAREKO ARGIA web gunerako behar dira.
- Sei hilabeterako, egun erdiz.

Bidali curriculumak helbide honetara:

ARGIA. Industrialdea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria edo kazeta@argia.com helbidera. Bestela, deitu 943-371545 telefonora

Gure dende elikagaiak saltzen dituzte, eta oraindik elikagaien merkaturak ez dago on-line saltzeko moduan. Pixka bat saltzen da Internetez, baina ez enpresa bat justifikatzeko adina. Proiektu tailer gisa ditugu Gasteiz eta Bilboko hipermerkatuak. Teknika eta zerbitzua landuz goaz, eta merkaturak garatzen den ikusteko zain gaude. Baina ez dugu uste epe laburrean on-line erosketak izugarri ugartuko direnik. Gauzak poliki doaz.

■ Zergatik ez da Internet bidez erosten?

Ez delako hain bide eroso erosketak egiteko. On-linez kanpo eskaintzen den zerbitzua nahiko ona da. Gaur egun etxe inguruan daukazu hipermerkatuak. Eta produktua berdin-berdin eramaten da etxera telefonoz, edo dendan bertan hala eskatzen bada. Bestalde, elikadura etxera eramatea bakarrik garestia izango da. Eta gainera norbaitek bete behar badu erosketak saskia zure ordeztu, are garestiagoa. Uste dut oso jende gutxi egongo dela prezio hori ordaintzeko prest.

Ez da berdin Internetez liburu edo disko bat erostea. Akaso produktu horiek ez dituzu edozein dandatan izango. Beraz, ez daukazu aukera ematen du kasu horie-

tan Internetek. On-line erosketek etorkizun handiagoa dute lehendik katalogo bidez saltzen diren produktuetan.

■ Inbertsio handiak egin dituzue azken urteotan, eta hala ere burtsan ez sartzea erabaki duzue. Nondik atera duzue, orduan dirua?

Sektoreko inbertsiorik handienak egin ditugu, bost urtean 1.658 milioi euro. Urteroko irabaziak dira gure finantzaketa

“Pixka bat saltzen da Internetez, baina ez supermerkatu bat justifikatzeko adina. Epe laburrean ez da hori asko haziko”

iturri nagusiak. Sektoreko besteekin konparatuta, diru asko genuen aurreztuta, eta hori ere erabili dugu. Maileguak ere hartu ditugu.

Baina horretaz guztiaz gain, gure baliabide propioak indartu beharra sentitu genuen. Burtsara ateratzeko proiektuak aztertu genituen. Guk ez genuen kooperati-

ban akzioak egotarik nahi, eta gainera lege aldetik ere ez da posible. Sozietate anonimo bat atera behar genuen burtsara, bitartekari lana egingo zuena. Baina aukera hori atzera bota genuen. Adituek esaten baitzuten, merkatuak ez zuela kooperatibek bultzatutako finantza produktua ongi hartuko, ez zuela ulertuko. Jendeak ez zuen bitarteko enpresa baten akzionista izan nahiko.

Menpeko Finantza Ekarpenak direla-koak atera genituen. Eskubide politikorik gabeko diru ekarpenak dira, eta ordain sari handia ematen dutenak. Espero baino erantzun hobea jaso genuen. Beraz, etorkizunerako ere formula erraz eta oso eraginkorra aurkitu genuen.

■ EAEko Merkataritza Legearekin ez omen zaudete oso gustura.

Beste sektore denak liberalizazioaren bidetik doaz. Inork ez du erregulatzen automobilen sektorea, edo prentsarena... Inork ez daki enpresa horiek hemengoak edo Taiwangoak diren. Eta nola ez diren ikusten, ez dira arautzen.

Baina merkataritzak kontrako bidea darama. Estatuak merkataritza kontrolatzeko legeak jartzen dituzte. Merkataritzan lehiakideak itxuraz herrian bertan daude.

Baina azkenean, lehia ez da denda baten eta bestearen artekoa, antolakuntza oso baten eta beste antolakuntza oso baten kontrakoa baizik. Eta non dago lehia hori? Euskal Herrian ez, mundu osoan jokatzeko da. Euskal Herria eszenategi bat da.

Frantziako estatuak merkataritza legean egiten duena, handik hilabete batzuetara egiten du Espainiako estatuak. EAEko erregulazio legeak dio kuotarik handiena duenak ez duela gehiago zabaldu behar. Guk, alegia. Beste autonomietako legeak, berriz, agintzen du inork ez duela zabaldu behar. Beraz, guk kuotarik gehien dugun leku honetan ezin dugu gehiago zabaldu, eta txikiagoa dutenek bai. Eta aldiz, guk kuota txikiagoa dugun lurraldeetan ere ez dugu zabaltzeko aukerarik. Hori da gure kexa. Arauak ez dizkigula denoi arma berak ematen.

■ **Kooperatibak zertan aldatu dira euren sorreratik?**

Enpresa gisa gauzak izugarri aldatu dira. Egun kooperatibak enpresa gisa oso lehiakorak dira. Kooperatiba gisa, izaeraz, printzipioak ez dira hainbeste aldatu. Molatu bai.

Lau urtero egiten dugu kongresu bat MCC barruan, eta orain lau urte gaurkotu ziren balore nagusiak, baina gorde egin ziren funtsezko baloreak: kooperazioa, erantzukizun soziala, berrikuntza eta partaidetza. Kooperatiben sorreran balio horiek jendeak bizi zituen. Gaur egun,

**“Kanpora atera ginen,
kanpoan lehian
esperientzia hartzeko,
gero eurak hona
zetozenean nola
jokatu jakiteko”**

balio horien atzean erremintak daude, gestioatzeko. Balio horiek zaintzea profesionalizatu egin da. Enpresako gestio ereduaren eraman da balioetara ere.

■ **Eroskik kanpoan sortzen dituen sozietate anonimoek zaintzen dituzte kooperatiben oinarri eta balio berak?**

Gure lehen sozietate anonimoak orain 10 urte sortu ziren, eta kooperatiben printzipio berak landu ditugu elkarte horietan.

Eroski talde osoan 30.000 langile gara, eta kooperatibistak ez direnak Gesparen bazkide dira. Gespa, sozietate anonimoetan kooperatibetan bezala lan egiteko asmatu zen. Estatutu berdin-berdinak ditu.

Euskal Herriko kanpo dendak zabaltean kezka genuen, ea hango jendea prest egongo zen hemen bezala parte hartzeko. Esperientzia ikusita, garbi dugu berdin-berdin inplikatzeko direla. Jendeak aukera emanez gero, parte hartzen du.

■ **Zein da Eroski Fundazioaren egitekoa?**

Eroski kontsumo kooperatiba bat da. Batzar erdia kontsumitzaileez osatua dago eta beste erdia langileez. Kontseilu errektorea berdin. Lehendakaria, berriz, kontsumitzailea da. Irabaziak langileentzat doaz, ez bazkide kontsumitzaileentzat. Horren ordean, irabazien %10 kontsumitzaileen zerbitzurako da, eta Eroski Fundazioa da horretarako erreminta bat. Ingurumena, erantzukizun soziala, eta horrelako helburuetarako erabiltzen da. “Consumer” aldizkaria da gehien ikusten den lana. Kontsumitzaileentzako aldizkarietan gehien irakurtzen dena da ●

YURI SAM
otoitza

6-7/03 San Agustin K.G. Durango.
8/03 Zornotza aretoa.
14/03 Aita Mari Antzokia .Zumaja.
28/03 Kafe Antzokia .Ondarroa.
30/03 Kafe Antzokia .Bilbo.

Estrenaldia
euskeraz

F.T.I.

Fábrica de Teatro Imaginario - Antzerkiola Imaginarioa
Tlf: 94-444 43 79 / 615 77 95 11
www.antzerkiola.com fti@antzerkiola.com

E Z P

PRINTZA

EGITURA ESKLEROTIKOA

Laura Mintegik "Jakin"en idatzitakoa da honakoa:

"(...) Sortzez pribatuak eta finantziarioz erdi-publikoak diren erakundeen egoera zailaz mintzatu nahi nuke, 'Oteizaren aferaren sindromea' dei genezakeenaz.

Euskal kulturgintzak (eta irakaskuntzak) modu batera edo bestera, diru publikoa bereganatu behar du, ekoizten duen produktua nekez izango delako ehuneko ehunean errentagarria. Euskarazko merkatua txikia da, batetik, eta kulturak ez du kotizatzen balioen merkatuan, are gutxiago botereari aurre egiten baldin badio.

Honela bada, ikastolak dirulaguntzak jasotzen ikusten ditugu, eta gero ikusten dugu nola gonbidatu behar izaten duten diru-emailea euren festetara (Ibilaldia, Kilometroak, Nafarroa Oinez, Araba Euskaraz) egoera eskizofrenikoak sortuz hainbatetan. Eta gauza bera gertatzen da helduen euskalduntzean edo prentsan ere, herri aldizkari edo irratietan. Denak ekimen pribatuak dira, militantismo kopuru handiari esker sortuak, ideologia zehatza dute eta beren jarduerak gauzatzeko independentzia aldarrikatu dute, ulertzekoa denez.

Kontua da urteroko dirulaguntzarik gabe elkarte hauek ezin izango zutela aurrera egin. Eta erakundeek ere, egitura esklerotiko bihurtu nahi ez badute, ekimen pribatuaren dinamismoa fagozitatze-ko beharrean daude".

BERTSOZALE ELKARTEAREN BATZARRA

AZKEN asteetan Nafarroa, Gipuzkoa, Araba eta Bizkaiko Bertsozale Elkarateek bakoitzak bere herrialdeko Batzar Nagusiak egin ondoren, joan den asteburuan burutu zen Etxarri Arana-zen Euskal Herriko Bertsozaleen Elkaratearen urteko ohiko batzarra. Bertan, joan den urteko balantzea egin zuten. Bertsozale Elkarateak emaniko informazioaren arabera, "iragan urtea bertsozaleen munduan ez dela oihartzun eta zalaparta handikoa" izan onartzen du. Dena den, honakoak dira, besteak beste, joan den urteko ekimen garrantzitsuenetakoz batzuk: Iparraldean Nafarroa, Araba eta Bizkaiko txapelketak, Gaijartzaileentzako gida liburuaren argitarapena, Bertso Doinutegia on line jarri izana, hezkuntza arautuan irakasleen prestakuntza programa abian jartzea HUHEZIN... Guztira, eta Txapelketak alde batera utzita, 1.190 bertso ekitaldi egin ziren iaz. Datorren urterako egitasmoak ere aurkeztu ziren Batzarrean. Irakasleen prestakuntzatik hasita bertsozaleen zuzeneko eragina duten gaiak lantzeko asmoa azaldu du Elkarateak, hots, gai jartze, epailetza eta saio antolaketa, besteak beste.

ZIUADELAN BAI EDO EZ

ERREPIKAPENAREN ondorioz, ohitzen ari gara. Beste behin etorkizunerako arte proiektu batek polemika sortu du. Oraingoan, Nafarroako Arte Garaikideko Zentroa izango denaren kokapenarengatik. Iruñeko Ziuadelan paratzeko albiste orain bi urte eman zuten Nafarroako Gobernuak eta Iruñeko Udalak. Orain gutxi jakin dugunez, Espainiako Kultura Ministerioak eginko txostenaren gomendioen ondorioz, atzera bota zuten asmo hori Nafarroako Gobernuak, Juan Ramon Corpas Gobernuak Kultura zuzendariak eginko adierazpenen haritik. Ondoren etorri dira kontraesanak. UPNk esan baitu Kultura Ministerioko txostenak Arte Zentroaren Ziuadelako kokapena baimentzen duela. Horretarako, Ziuadelak berritu eta mantentzeko plan bat beharko luke, ondoren zein proiektu museografiko martxan jar daitekeen erabakitzeko. Ezezkoa lehenengo eta baiezkoa ondoren, Zentroa bertan egingo den edo ez jakin gabe ginen ale hau bukatzean.

H I T Z B I T A N

- Unai Elorriagak honakoa adierazi zuen Bilbo Zaharra Forumean eskainitako hitzaldian: "Nik sinetsi egin behar dut idazten ari naizena munduko liburutik onena, berriena, ikaragarriena dela. Ni literaturan nabil lanean, ez euskalgintzan".
- Joan Mari Torrealdaireren hitzak dira hauek joan den astean "Gara"k jasoak: "Euforia saltzen ari gara, baina beldur naiz euskalgintza ez ote zaigun zuloz betetzen ari".
- Kepa Junkerak "UK"-n: "Ez zait inoiz gustatu abesti bat beti modu berean jotzea".

L A K

“EUKO-GOGOA” SAREAN

LITERATUR Aldizkariaren Gordailuan hemendik aurrera 1950etik 1959ra plazaratu ziren “Euzko-Gogoa” aldizkariako 44 zenbakien faksimilak izango dira ikusgai. www.armiar-ma.com/andima/eugo helbidean, aldizkariako testu guztiak irakurri eta inprimatzeko aukera eskainiko da. Azal eta artikuluko guztien faksimilak ere ikusi ahal izango dira eta bakoitzaren datuak ere bilduko dira bertan, hala nola, orrialde kopurua, egilearen benetako izena ezizenez sinatutako artikuluen kasuan, generoa... “Euzko-Gogoa” Jokin Zaitegik sortu zuen 1949an. Bertan, izen handiko idazleek idatzi zuten. Besteak beste: Orixe, Jon Mirande, Gabriel Aresti, Jon Etxaide, Joxemiel Barandiaran edo Antonio Maria Labaien. Horrez gain, klasikoak euskarara ekartzeko ahalegin handia ere egin zuen aldizkariak.

BOST ZENTZUMENEKIN

HOTZAK izan ohi dira arte galerietara egi-

KULTURA KORRIKA

Garai bateko eta egungo sormen kulturala dira Korrika 13 Kulturalaren protagonistak. “Hamalau baietz” ikuskizunarekin eman zaio kultur lasterketari hasiera, 60ko hamarkadaren bukaera eta 70ekoaren hasiera bitarteko euskal kulturaren loraldian parte hartutakoei gorazarre egin nahian. Martxoaren 9a arte luzatuko da garai hartako kultur protagonistei eskainitako omenaldia. Baina martxo osoan zehar, “Metxa” antzerki lanarekin hasi eta egungo kultur sortzaileei emango zaie txanda. Besteak beste, bertsolaritzari, musikari eta literaturari. Horrela, euskarazko kultur sormenaren sustapenaren helmugara iristeko.

ten diren bisitak. Horiek ordezkatu, eta artearen alorra dinamizatzeko asmoz Multi Art Program (MAP) Jaialdia antolatu dute lehenengo aldiz martxoaren 29rako Edorta Kortadi arte kritikariak eta Jon Idiakez, pintorearen manager eta Donostiako Paupa galeriaren arduradunak. Bost zentzumenekin gozatzeko arte garaikidearen festa izango da MAP eta Andoaingo Ziako lan-tegian burutuko da. Pintura eta eskulturatik harantzago, argazkigintzaren aldeko apustua egingo du MAPEk eta baita teknologia berrien aldekoa ere. Jaialdiaren lehen ekitaldian hamar artistek hartuko dute parte: Anjel Uranga eta Nori Ushijima pintoreek, Gorka Salmeron argazkilariak, Alex Fercam eta Josetxo Santos eskultoreek, Makala disko jartzaileak, Estibaliz Sadabak, eta Aukeran dantza taldeak ere parte hartuko du koreografia batekin. Horrez gain, bi sukaldari ere arituko dira ekitaldian. Lehenengo ekitaldia Andoainen egingo den arren, antolatzaileek urtero lekuz aldatzeko asmoa dute.

■ Berri Txarrak.

IZENAK

Berri Txarrak taldea disko berria grabatzen ari da 2002ko abenduan kontzertuak eskaintzeari utzi zionetik. “Diskorik sentikorrena” izango omen da hurrengoa.

Eusko Ikaskuntzak 2001ean egin zuen “Euskal Zientzia eta Kultura” izeneko kongresuaren materiala bildu du liburu eta CD-ROM batean. Bertan, Euskal Herriko Artea, Kultura eta Zientziaren egoeraren azterketa osoa eskaintzen da.

Urretxindorra Bergarako taldeak disko berria plazaratu du. Bertan, argitaratuak dituen bost disko txikiak 18 kantu bilduko ditu -besteak beste, “Aitorren izkuntza zarra”, “Haurra seaskan” edota “Mendi puntatik”- eta zentsuraren ondorioz inoiz plazaratu ez ziren beste lau.

Arantxa Iturbe, “Ai, ama!” lanarengatik, Josu Camara eta Kirmen Uribe “Ekidazu. Lehoiek ez dakite bibolina jotzen” obrarengatik eta Patxo Telleria “Kontenedore baten istorioak”engatik izan dira Max sarietarako euskarazko antzerkigile hautatuak.

ALBERTO ELOSEGI

■ Arantxa Iturbe.

• Mari Jose Olaziregiren ustez, “euskal literaturari buruzko sintoma oso kezagarriak daude, baina ez dago benetako interesik egiazko datuak ezagutzeko”.

• Joserra Senperenak zera adierazi du “Entzun” aldizkarian: “Konposatzerako garaian kantuen bila nabil, jendeak kantuen melodia abestea nahiko nuke. Horregatik esan ohi dut pianoarekin abestiak egiten ditudala. Entzulearentzat musika arina dela iruditzen zait. Musika instrumentala intelektualtzat har daiteke, baina nire musika esperimentalak baino pop mundura gerturatzeko dela esan daiteke”.

Herri baten izaerak, nahiak, bere kantetan du erakustokia

Gure herriaren bilakaera sakon bat erakusten diguten kanta mordoa dauzkagu. Argi baitago gure kanten hitzetan gure herriaren kultura, nortasuna eta asmoak ederki deskribaturik daudela. Euskaldunok urteetan landu, erabili eta gorde dugun izaera berezia, non ikusi daiteke kantetan baino hobeto? "Maritxu nora zoaz" kanta herrikoian adibidez, garai bateko gorietzeko modua ederki agertzen da, "Oh Pello Pello" kantan berriz, etxean funtzionatzeko era... Hitzez hitz hausnarketa eginez gero, gure herriaren izaera nondik datorren ederki ikus daiteke.

Gure kulturaren bertsolarien izatea dela medio, kante bere garaira moldatzeko sekulako ahalmena hartu dute, beren izaera aldatzeko, beharrei egokitzeko eta ideia bat bere borobiltasun gorenera bihurtuta, betirako mantentzeko. Doinuaren ezagutzarekin bakarrik, milaka kanta ezagutu ditzake euskaldunak.

EUSKAL kanta herrikoia den heinean, bakarlari edo bikoteen dizdira edo berezitasuna bilatu beharrean, kantariak beti taldeetan bildu dira, kantarien mailak inoiz garrantzi gehiegi hartu gabe, kantari eta giroari emanez garrantzia. Norberak bere ahalmenekin osotasunari laguntzean, kantuen ordainetan gozotasuna eskuratu dezake edozein kantarik eta edozein kantari taldeetatik.

Pertsonak ia nahi duena adierazi dezake kanten bidez. Horretarako kanta egokia bilatuz edo hitzak moldatuz, edozein egoeratarako kanta prest du euskaldunak, bizitzaren egoera oro adierazi daiteke. Beraz, euskal kulturak gordetzen duen altxorrik handienetakoa da Euskal Kanta, euskaldunak berau ezagutu maitatu eta erabiltzen badu, beste inon izango ez dituen aukerak izango ditu esku artean -edo aho barnean-.

Euskal kulturaren altxorra datozen belaunaldiak ezagutarazteko, kantetan dugu ahalbide goxo eta emankorrena. Gainera, gaur egun, ikaskuntza baliogarri baten bila hasita, haurrak heldutasunerako bidea egoki egiten laguntzeko tresnen bila jarrita, kantuan sekulako balioa topatzen dugu.

Bakoiitzak gure izaera eta beronen mugak ditugu, hau da lehenengo ikasgaia. Kantuan ederki islatu daiteke hau, kantariak bere

ahotsaren -bere buruaren- onarpena du aurreneko baldintza, bere ahotsak -bere buruak bezala- ezaugarri zehatz batzuk izango dituelako. Behin hori onartuta, bizitzaren lezioz handienetakoa argi jaso dezake, hau da, gure burua -gure ahotsa- hobetzeko, lana egin behar dela, lan egokia gainera. Eta lan horrek, eman deza-keela etekinik, fin eta bihotzez eginez gero.

TALDEAN aritzen bagara berriz, kanta taldean oreka bila-

tu beharra erakutsiko digu, gure taldekideak errespetatuz, denak kanta beraren ildoan oinarritzat hartuz, bakoitzaren ahalmenen arabera, elkarrekin kanta bera hobetzea helburutzat hartuta. Burugogorkeria eta pertsonalismoen arazoa atera daiteke hemen, baina kanta berak erakutsiko digu zein den elkar moldatzeko modurik hoberena. Hori ulertzen duenak, osotasunaren onerako bere burua non jarri ikasten duenak, asko aurreratu du bizitza honetan. Denon emari egokia osotasunarentzat balio-tsua dela entzun eta sentitzea ere, oinarri ederra da bizitzan parte hartzen hasteko.

Balio hauek guztiak landu nahi ditugu Haur Kantari Txapelketan. Txapelketaren formulak ekar ditzakeen gaitz guztiak kontuan izanda -parte hartzaileen artean gorrotxoak, partaideen urduritasuna, partaideen autoestiman izan dezakeen eragin ezkorra...-, hauek denak saihesten saiatu eta laguntasunaren txapelketa egiten saiatuko gara.

Haurrek kanta ikasi, ulertu eta gozatu ditzaten saiatuko gara, kanta prestatu eta egoki eginez gero, lortu

dezaketen barne gozamenak bizitzarako sari ederra izan daitezkeela iruditzen zaigulako.

Gaur Txapelketa honetako tauletan elkar ezagutuko diren artistatxoak etorkizuneko gazte eta lagunak izan daitezkeelako. Txapelketako trantzea egoki pasatzen baldin badute, izaera bereziko gazteak izango direlako, eta bere izaera modu berezi eta oso egokian adierazteko gaitasunak lantzeko bidean jarriko direlako.

Posible da haur askok hau ulertzea zaila suertatzea, baina ulertzen duenak, ez dugu dudarik, bizitza guztirako altxor ederra izango du, berak lortua gainera eta inguruari transmititzen jakingo duena. Aurrera bada, merezi du-eta! ●

MIKEL SNAZ

Oskar Estanga Ezkurdia
Nafarroako Haur Kantari
Txapelketako Koordinatzailea

"Gure kulturaren bertsolarien izatea dela medio, kante bere garaira moldatzeko sekulako ahalmena hartu dute, beren izaera aldatzeko, beharrei egokitzeko"

XOUSA SIMAL

X A B I E R M O N T O I A

Betidanik izan du musika bihotzean; konposatzen duenean ere, musika pentsatzen du lehendabizi eta gero heltzen dira hitzak. "Ni ez naiz Xabier Montoia" bere azken diskoan, aurreko lanaren ildoak jarraitzen duen arren, gehiago sakondu du.

"ROCK&ROLLA ESKLEROSIAK JOTA DAGO"

Xabier Montoia bere bakarkako lan berria kaleratu du orain gutxi Metak diskoetxearen eskutik. "Ni ez naiz Xabier Montoia" idazle eta musikari gasteiztarak bakarka argitaratzen duen laugarren lana da.

Beran grabatua eta Mikel Irazokik ekoiztuta, Montoiaren lan berriak hamar abesti eskaintzen ditu. Estilo aldetik, "Lagunak, adiskideak... eta beste hainbat etsai" aurreko diskoaren ildoak jarraitzen du. Eta identitatea da abesti gehientsuenen ardatz tematikoa.

■ **Diskoaren izenburuak entzulea**

zur eta lur utzi dezake. Ez al da Xabier Montoiaren isla?

Bai, erabat. Hasteko, izena diskoa grabatu ondoren egin genuen gaupasa batean bururatu zitzaigun. Goizeko laurak-edo ziren eta azalean agertzen den Iñigo eta biok tituluarekin zer egingo genuen eztabaidatzen hasi ginen. Berak esaten zidan nire aurpegia agertu behar zela azalean eta nik esaten nion: "Agertu hadi heu!". "Nola agertuko nauk ni! Hire diskoa duk!", erantzun zidan. "Orduan jarriko diagu ez dela nire diskoa!", esan nion nik. Horrela hasi zen, erdi txantxetan. Baina, gero hitzak diskoan inprimatzeko garbira pasa nitue-

nean, nolabait, izenburu posible horrek kantu gehienen muinean dagoen gaia biltzen zuela konturatu nintzen. Eta hori nire ustez identitatearen gaia da: zer garen, besteez gutaz pentsatzen dutena ote garen... Gizon-emakumeak bezain zaharra den galdera, literatura eta musikan mila bider agertu dena, izana, ez izana, Shakespeare eta abar luze-luze bat. Pedante jarri nahi izanez gero, badago aipamen asko egiterik, idazleak... Baina istorioa askoz sinpleagoa da, izena txantxa batetik atera zen.

■ **Azalean taldeko gazteena eta ederre-rena jarri duzu. Publikoa gehiago erakartzeko teknika izan al da?**

Gure asmoa ez da hori izan. Baina hala izan bada, poztan gara. Behintzat horretarako balio izan badu, oso ondo!

■ **Inoiz baino baliabide gutxiagorekin grabatu duzu diskoa. Nola izan da prozesua?**

Grabatzen hasi ginenetik diskoa bukatu genuen arte urtebete pasa zen. Horrek ez du esan nahi urtebete pasa dugunik diskoa grabatzen. Mikel Irazoki izan da ekoizlea, bera musikari pro-

duen alkatea eta Udala. Alkatea bera musikaria izan da, eskulturak ere egiten ditu... Orain ez dakit bietan aritzen den, edo batean, baina noizbehinka abestu egiten du. Orduan, berak beti musika eta artea bultzatu ditu herrian. Musika Eskola bat dago, Udaletxea bera, eraikina, gauza esperimentalak egiteko uzten du (beste inon egiten ez dena), lokalak dohainik uzten ditu musika taldeek entseatzeko, elektrizitatea ordaintzen

XOLOSE SIMAL

fesionala da eta talde askorekin ibiltzen da Madrilen diskoak grabatzen, estudioetan lanean asko ibili da, baina gero, aldi berean, Miguel Boséekin jotzera joan behar zen Ameriketara... Orduan 2001eko azaroan lau egun eman genituen grabatzen! Aste Santuan beste hiruzpalau egun egin genituen bere etxean, eta gero azken kontu batzuk ekaina aldean. Orduan nahiko arin grabatutako diskoa da, nahiz eta denboran luzatu. Dena gure kasa egin dugu, Beran bertan, entseatzen dugun eta gehienak bizi diren tokian. Eta ahal izan dugun baliabideekin: funtsean ordenagailu bat. Beno, baita mahai bat ere, konpresore bat... Baina ez da estudio batera joan eta kristoren mahaia erabiltzea bezala.

■ **Zer du zuretzat Berako herriak?**

Berak nire lagunak handienak ditu. Zergatik hainbeste musikari-eta? Hori da galdera? Musika tradizioa beti egon da. Nire musika lagun batzuen gurasoak musikariak izandakoak dira, soinu-edo jotzen zuten... Herrian beti izan da tradizio hori. Beste gauza bat izan da han

zaie... Orduan, nik uste dut Udalak lan handia egin duela eta hori aitortu behar zaiola. Udalak normalean ahotan hartzen direnean madarikatzeko eta kritikatzeko izaten da, baina kasu honetan salbuespena denez, aipatu egin behar dela uste dut.

■ **Musikaria eta idazlea zara. Nola bideratzen duzu abestien konposaketa: hitzak lehenago ala musika?**

Beti musika lehendabizi. Konponketa eta guzti, kanta erabat egin dagoenean, egiten ditut hitzak. Nolabait musikak gogora ekartzen didanaren bidetik. Musikak berak esaten dit hitzetan nondik jo.

■ **Artista egin ala jaio egiten da?**

Ez dut ideiarik ere. Hau betiko eztabaida da, jaio, egin... Ni ez naiz teoriko fina... Hasteko ez dut pentsatu batere honetaz, batere interesatzen ez nauen gauza baita. Ni musikaria hala jaio naitzelako ala zirkunstanzientzat naizen? Kontua da musika egin behar dudala, eta hori badakit. Musika egin behar dut ni ongi sentitzeko, batez ere. Eta hori niretzako ezinbestekoa da. Txikitan

kontserbatoriora joan nahi izan nuen, etxean dirurik ez zegoela esan zidaten eta ez ninduten bidali. Nik musikarekiko maitasuna beti izan dut, irratia entzuten... beti egon naiz hor. Punkya sortu zen arte musikaria pribilegiatu bat zen niretzat, aukeratu bat, Jainkoek aukeratu. Eta nik neure burua ez nuen sekula hori ikusten. Beno, beharbada bai, ametsetan, gitarrarekin-eta. Punkyari esker sartu nintzen musikan. Nire inguruko asko, musikaz nik bezain gutxi jakinda eta musika nik baino askoz gutxiago maite zutenak, jotzen ikusi nituen. Orduan pentsatu nuen: "Horiek egiten badute zergatik ez nik! Okerrago ez dut egingo, hobeto ere ez, baina okerrago ez!". Hortaz, sekula ez dut pentsatu ea artista egin edo jaio egiten den. Berdin zait.

■ **Estilo aldetik aurreko lanaren ildo jarraitu duzu.**

Bai, harantzago joan naiz, sakondu egin dut pixka bat. Baina bai, nik uste dut oinarriak aurreko diskoan ezarrita daudela.

■ **Eta nondik datorkizu musika beltzarekiko zaletasuna.**

Txikitatik, hori bai badakidala nondik datorkidan. Irratian entzuten nuen musika. Gure etxean ez zegoen telebistarik, oso berandura arte ez genuen izan. Orduan, gure entretenimendu itu-

□ **“Euskaldunon Egunkaria” irakurtzen dutenentzat, Euskal Herritik kanpoko artista hoberena Sabina da. Ez dut jakin nahi zer aukeratuko duten ‘El Correo’ edo ‘El Diario Vasco’ irakurtzen dutenek”**

rri bakarria irratia zen. Hortaz, ni irrati-zale amorratua izan naiz. Gauzez ohera transistorearekin joaten nintzen programak entzuteko. Umetan Gasteizen gauzez bakarrik entzuten zen programa bat entzuten nuen irrati frantsesean, jazz entzuten nuen. Nire inguruan inork ez zuen jazzik entzuten, inork ez

zekien zer zen jazza. Orduan, nik irrati hura entzuten nuenez, Coltrane eta garai hartako musikariak entzuten nituen, Miles Davis... Txikitatik izan naiz zalea, nire bizitzan beti egon da musika, modu batean edo bestean. Aldizkari musikalak, kasurako, betidanik irakurtzen ditut, hamabihamahiru urterekin jada irakurtzen nituen. Beste batzuek komikiak (beno nik ere irakurtzen nituen) edo futbolari buruzko aldizkariak irakurtzen zituzten. Nik, berriz, garai hartako "Vibraciones" eta horrelakoak irakurtzen nituen.

■ Zertan bereizten dira lehen diskoko Xabier Montoia eta oraingoa?

Hausturarik handiena bigarren diskoan izan zen. Bigarren diskoa erabat rock&rolleroa da, gitarraren nagusitasuna erabatekoa da. Hori izan zen niretzako rock&rollarekiko haustura. Nik ikusten nuen orduan eta gaur egun areago, rock&rolla esklerosiak jota zegoela, inongo malgutasunik gabe. Eta gainera logikoa da, izan ere, rock&rolla heldu arte belaunaldi bakoitzak bere musika izan du. Rock&rollak, berriz, hainbat belaunaldi, bata bestearen atzetik izan ditu berarekin. Orduan, gaur egiten den rock&rolla duela hamabost urte egiten zena da. Birziklapen bat dago, behin eta berriz erabilitako materiala dabil bueltaka. Ni horretaz oso nekatuta nengoen, musikari nintzen eta naizen aldetik. Orduan, erabaki nuen rock&roll disko bat egiten saiatuko nintzela, nire ustez rock&roll disko batek behar zuen moduan. Hori egin nuen eta orduan hortik aurrera libre sentitu nintzen edonondik joateko. Eta hori aurreko diskoan egin nuen, hirugarrenean. Batez ere horregatik, ordura arteko bidez eta egingakoaz pixka bat nekatuta nengoelako. Beste bide batetik abiatu beharra nuela pentsatzen nuen.

■ Elkarriketaren batean musika bizia egiteko beharra zenuela irakurri dugu. Zer da zuretzat musika bizia?

Benoa, oso orokorra da, bizia bakoitzarentzat gauza ezberdin bat da, dudarik gabe. Erdi Aroko musika egiten duenarentzat ziur Erdi Aroko musika oso bizia dela. Baina niretzat musika bizia da, gaur egun, ez beti, baina gaur egun, gauza berriak egiten saiatzen dena. Ez betikoa, betiko eran, ez tradizionalismoa. Esate baterako, rock&rollean garage estiloa jorratzen saiatzea anplifikadore berdinak eta balbulakoak hartuz, 60ko hamarka-

■ "Ez nago seguru, baina irudipena daukat euskaraz sortutako musikak Euskal Herrian bertan gero eta toki txikiagoa duela".

dan sortzen zuten soinu bera lortzeko ez dauka interesik niretzat. Ulertzen dut besteentzat edukitzea, baina niretzat batere ez. Beharbada hortik pasa naizelako lehenago, baina gaur egun ez dauka. Baina hori nik pertsonalki musika biziak dudak ikuspuntua da.

■ Zein da zure ustez euskal musikak duen oztoporik handiena?

Egia esan ezingo nuke esan zein den bidean daukagun harria. Ez nago seguru, baina irudipena daukat euskaraz sortutako musikak Euskal Herrian bertan gero eta toki txikiagoa duela. Edozein motako musikak, euskaraz eginikoak, berdin zait estiloa, bluesa, rocka, folka...Gaur, esate baterako, "Euskaldunon Egunkaria" hartu dut eta euskaldunontzat, "Euskaldunon Egunkaria" irakurtzen dutenentzat, Euskal Herrikan kanpoko artistarik handiena Sabina dela irakurri dut. Hori irakurrita zer esango dizut! Iazko Euskal Herrikan kanpoko diskorik onena Sabina-rena! Ez talde amerikar, ingeles edo alemaniar batena! Joaquín Sabinarena! Ene bada! Hor dago gakoa! Eta hori euskal gazteen artean euskaldunenak aukeratu du! Esan nahi dut "Euskaldunon Egunkaria" irakurtzen duenak! Teorikoki, ustez

behintzat, kontzienteenak! Ez dut jakin nahi zer aukeratuko duten "El Correo" edo "El Diario Vasco" irakurtzen dutenek! "Operación Triunfo" baino okerragoa iruditzen zait, edonor, Bustamante, gehiago gustatzen zait, Sabina baino.

■ M-ak taldearen garaitik gaurdaino zer nolako garapena izan du zure ustez euskal musikak?

Gero eta disko gutxiago saltzen direla. Hori izan da nabarmenena. Baina ez da nire kasua, nik uste dut gero eta gehiago saltzen dudala. Baina ez zen zaila, izan ere, ez baduzu ezer saltzen eta bat-batean pixka bat saltzen hasten bazara... izugarria da. Noski, nik saltzen dudana beste edonork saltzen duenaren ondoan barregarria da. Musika bizia? Bada gauza bera, oso erlatiboa da.

■ Itzuliko zinateke M-ak-en garaira? Ez.

■ Zergatik?

Joanak joan, hori joan zen. Zertarako itzuli? Ni orainean bizi naiz, hura bizi nuen. Badakit zer zegoen, ezerk ez nau erakartzen atzerantz. Bai, orde, aurretik. Buelatuko nintzateke? Ez, argi eta garbi ●

◆ JON GURRUTXAGA

PUBLIZITATEA

Literatura eta artean neurri txikiagoan eta zineman eta telebistan handiagoan, elikagai markak, egunkari eta aldizkarien izenek eta ezaugarri konkretuko autoek lekua hartu dute. Errealitatearen itxura hartzen du horrela fikzioak. Eta bide batez, etxe komertzialek publizitatea egiten dute, publizitatea ez diren saioetan. Erabiltzearen poderioz ordea, baliabide hau gero eta nabarmenagoa egiten da, eta beraz, eraginkortasuna galtzeko arriskuan da.

EZKUTUKO IRAGARKIAK AGERIAN

Danimarkatik azken aldian Euskal Herrira etortzen zaizkigun "Dogma 95"eko postulatuetatik urrun dagoen film batek izan zuen arrakasta orain hilabete batzuk Danimarkan bertan. Ordu eta erdiko film publizitario batetaz ari gara, "Polle fiction", non Polle izeneko pertsonaia bitxiaren abenturak kontatzen diren.

Polle, telefonía enpresa batek sorturiko azken kanpaina publizitarioaren pro-

Filman pertsonaiaren abenturak kontatzen dira. Fikzio bat sortu zaio pertsonaiari telefono mugikorren inguruan. Hau da, istorioa telefonoak saltzeko pentsatua izan dela eta hortaz ikusleak film arrunt bat ikusi beharrean film konbentzionalek duten hizkuntza zein iraupena duen film publizitario bat ikusten ari direla. Hau gutxi balitz, danimarkarrek film publizitario hau ikusteko ordaindu egin dutela gehitzekoa da. Nola gainera!

publizitatea saihesteko joera argia dagoela gizartean.

Zentzu honetan ulertzen da dagoeneko familiarra egin zaigun *product placement* delakoa. Hau da, espazio komertzialetatik at dagoen publizitatea, fikziozko programetan ematen dena. Ez da publizitate bezala aurkezten, fikziozko programetako protagonistek egiten duten produktuaren kontsumo "natural" bezala baizik. "Goenkale"ko pertsonaiek

■ 1950eko hamarkadan sortu zen *product placement*a AEBetan. Egun, ia ez dago *product placement*ik gabeko zinema edo telebista produkziarik. Goian, bi euskal produkzioen adibideak ikus ditzakegu: "Goenkale" eta "Señorío de Larrea".

tagonista da. Anuntzioetan, inteligentzia maila normalera iristen ez den pertsonaiek telefono mugikorra nola erabili irakasten dio ikusleari. Pertsonaiek hainbesteko arrakasta izan zuen Danimarkan, telefonía mugikorren enpresako arduradunek pertsonaiekin film bat egitea erabaki zutela.

Hollywoodeko filmak baino ikusle gehiago izatera iritsi da "Polle Fiction".

Publizitatea bere eremu logikoetatik kanpoko lekuetan atzaparra sartzen behin baino gehiagotan saiatu izan bada ere, Danimarkan gertatu dena orain artean pentsaezina zen, kontuan hartzen bada

egunkari konkretu bat irakurtzeaz edota tabernan edaten den garagardoa zein den ikusteaz ari gara, adibide batzuk jartzearen.

*Product placement*a, zinema, telebista zein liburuetan ematen da. Zineman beti ere asko egin izan da, nahiz eta ez

beharbada oraingo maiztasun berean. Kontuan hartzekoa da, Amerikako Estatu Batuetan *product placement*a mende honen erdialdean hasi zela Hollywoodeko produkzioetan. Honek zera esan nahi du: nahiz eta bertako zein Espainiako produkzioetan fenomeno berri samarra izan, euskal ikus-entzulea aspaldidanik dagoela publizitatea egiteko era honekin harremanetan, Hollywoodeko produkzioek gure artean duten arrakasta ukazezina baita.

Telebistan ere ez da atzoko kontua, amerikar produkzioak betidanik izan baitira telebistan. Dena den, Hego euskal herritarrek ez du orain artean behin ere, gaur ezagutzen ari den *product placement*aren inbasio hau jasan izan. Honen arrazoi nagusia, produkzio propioen arrakasta eta ondorengo ugaltzea da.

Telebistaren eta zinemaren kasuan, publikoa bere kabuz joan da hau ulertzen, instrumentuaren gehiegizko erabilpena gertatu den neurrian. Literaturan edota artean ordea, hauek hain masiboak ez direlako akaso, mezu hartzaileek ez dute hain garbi ikusi publizitatea inplizituki

ruan dago. Hollywoodeko buru pribilegiaturen bati aktoreek sortzen zuten miresgarritasun horri probetxu atera

Product placementean, merkatal produktuak produkzioan orekatua egon behar du. Produktuek ezin izango diote inoiz ere fikziozko istorioaren inolako osagarriri protagonismoa kendu

behar zitzaioela otu zitzaion. Aktoreek pelikuletan ikuslearengan sortzen zuten mirespenak ez zuen mugarik eta horrela, ikusle kopuru handi batek aktoreek filmetan egiten zituzten gauzak eredu bezala hartu zituzten. Aktore horiek antzeztzen zituzten pertsonaien jokamoldeak eredu bezala hartzen hasi ziren,

neurriko produkzioak ere sortu dira. Honen adibiderik garbiena da Tele 5 Espainiako katean egunero ikusi ahal zen "El Super". Telesail hura auzoko supermerkatu batean oinarritzen zen, eta nola ez, supermerkatuko apalak erakutsi beharrekoak ziren produktuz beterik egon ohi ziren. Bizitza errealeko edozein supermerkatutan bezala, gauza bategatik ez balitz: konpetentziarik ez zegoen supermerkatu bat zela hura. Hots, "X" garagardoa saltzen bazuten, "Y" garagardoa ez zutela salduko.

Jendeak publizitatearekiko duen ikuspegi kaskarrari aurre egiteko sortu zen publizitatea egiteko modu hau telebistan, hau ikusten duen edonork eskura baitu telebistako mandoa gustukoa ez duen publizitatea saihesteko.

Publizitate espazioak hasten direnean zapping egiteko ohitura oso hedatua dago. Zentzu honetan egin diren azken ikerketen arabera, telebista ikusten duen %17ak baino ez dio telebistan agertzen diren espazio publizitarioei arreta jartzen.

Datu hauek, noski, produktuak mer-

saltzen ari zitzaienik irakurtzen edota ikuskatzen ari ziren euskarrietan, idazle zein artista batek baino gehiagok onartu duen arren marka konketuak sartu dituztela euren lanetan diru baten truke.

Ameriketako Estatu Batuetan 1950eko hamarkadan sortu zen fenomeno hau. Sortzeko arrazoia, Hollywoodeko izarrek sortzen zuten (eta oraindik sortzen duten) miresgarritasunaren ingu-

eta jokamolde hauetan produktu marka batzuk sartzen joan ziren.

Egun, *product placement*ik gabeko produkzioak aurkitzea ez da batere erraza. Ikusten ditugun produkzio guztietan dago saltzeko produktuen kokapen bat. Zenbait produkzio, *product placement*aren gehiegizko erabilpena egitera iritsi da.

Publizitate teknika ezkutu honen

katuan zabaldu nahi dituzten enpresek eskura dituzte eta hortaz, arazoak sortzen dira, etxe komertzialek hainbesteko diru kopuruak jartzearen truke emaitzarik ez jasotzearen beldur baitira. Horrela bada, irtenbideak bilatu behar zaizkio arazoari, telebista pribatuaren diru sarrera bakarra publizitatea den heinean.

*Product placement*a zappinga ekiditeko tresna bezala uler daiteke. Pertsona

■ Zappinga ekiditeko modu bat da *product placement*. Norbaitek produkzio bat gustuko badu ez du zappingik egingo.

batek produkzio bat gustuko badu, ez du zappingik egingo. Hortaz, printzipioz, zer hobeagorik publizitatea produkzioaren barnean sartzea baino? Erosle potentzialak mezua jasotzea da bilatzen den helburua nahiz eta honek mezua ekiditeko ahal duen guztia egin. Produktuak dekoratuaren parte bezala ager daitezke, fikzioan agertzen diren pertsonaiek merkatal produktua erabil dezakete edota merkatal produktua bera tramaren parte izan daiteke.

FIKZIOA PUBLIZITATEAREN GAINETIK. *Product placement*a egite-

□ **Garrantzitsua da pertsonaiak bere gogoz produktu hori kontsumitzen duela agerraraztea eta ez dela kontsumo hori egiteagatik ordaindua izan**

ko, etxe komertzialek ikus-entzunezko produkzioei diru kopuru bat ematen diote. Jakina, diru kopurua handiagoa izango da, produkzioak duen ikusle kopuruaren arabera. Agerpen moduak ere diru kopurua baldintzatuko du; hots, gehiago ordainduko dela pertsonaia produktuarekin harremanetan baldin badago, eta are gehiago ordainduko da produktua tramaren parte izatera iristen bada.

Merkatal produktuak produkzioan orekatua egon behar du bere funtzionamendu egokirako. Honekin zera esan nahi da, produktuak ezin izango diotela inoiz ere, fikziozko istorioaren inolako osagarri protagonomoa kendu. Fikziozko produkzioa publizitateari gailendu behar zaiola, alegia. Ikuslea telebistan agertzen diren publizitate tarteetat leporaino badago, akats handia litzateke fikziozko produkzioekin beste horrenbeste egitea, honek izan dezakeen sinesgarritasun puntuarekin bukatzea ekar baitezake.

Merkatal produktuen agerpena modu "natural" batean ematea bilatzen da. Fikziozko pertsonaia horrek pro-

duktuarekin duen harremana, egunerokoa, arrunta eta ez-artifiziala denaren inpresioa ematea. Pertsonaiak bere gogoz produktu hori kontsumitzen duela agerrarazten da eta ez dela kontsumo hori egiteagatik ordaindua izan.

Horretan datza, hain zuzen, *product placement*aren arrakasta. Produktuek, fikziozko telesailetan, berezko bizia hartzen baitute. Hots, mugitu egiten direla, erabiliak izaten direla eta guk horiekin geure etxean egin dezakegun erabilpen bera ematen zaiela jendeak hain sartuak dituen rol publizitario este-reotipatuetatik kanpo.

□ ***Product placement* operadoreek arrazoi deskriptiboak ematen dituzte. Diotenez, pertsonaia bat aberastasunarekin identifikatzen dugu Ferrari gidatzen badu**

LEGEAREN TRABAK. Bestetik, *product placement* gauzatzerakoan protagonistak diren bi agente nagusiek, produktoreek eta etxe komertzialetako arduradunek, produktuen kokapenagatik zerbait ordaintzen dela ukatzen dute sarritan, etxe komertzialei ematen zaien esker antzeko baten modura ikusarazi nahi dute.

Legedian bilatu behar da honen arrazoia, izan ere, publizitateak gainontzeko informazio argi bereizitua agertu behar duela esaten baitu legeak. Publizitate den orok publizitate bezala aurkeztu behar du bere burua, publizitate dela argi eta garbi utziz.

Zaila egiten da gaur egun *product placement* publizitate bezala ez hartzea. Begi bistakoa da publizitatea dela. Gainera, esanguratsua da azken aldian Espainiako mailan *product placement*aren inguruan zenbait enpresa sortu dela ikustea.

Espainiako *product placement* operadoreek nolabaiteko arrazoi batzuk ematen dituzte honen normaltasuna justifikatzeko. Batetik, arrazoi deskriptiboak daude, hots, pertsona baten inguruan dauden marka komertzialak, fikziozko pertsonaiaren pertsonalitatea finkatzeko beharrezkoak izaten direla. Adibide sinple bat jartzearen: pertsonaia bat aberastasunarekin identifikatzen dugula Ferrari bat gidatzen ikusten badugu.

Errealitatearen eszenifikazioa da euren beste argumentu bat. Gure ingurunea publizitatez beterik dago. Telesaila eguneroko errealitatean oinarritua bada, marka komertzial horiek bere lekua beharko lukete telesailetan, errealitatearen errepresentazio egoki bat egin nahi bada behintzat. Marka komertzialik gabeko kokagune batek, irrealizat hartzeko arriskua daukala diote beraz.

Legediak duen beste arazoa kanpoko produkzioen erregulazio eza da. Kexu lirateke bertako operadoreak, kanpoko produktuetan *product placement* egiten dela ikusirik, eurek hau erabili ahal izango ez balukete. Beraz, kanpoko produktuek legedia errespetatzen ez badute eta gainera inongo trabarik ezartzen ez bazaie, zergatik jarri beharko litzaizkieke bertako produktuei?

Bestetik, *product placement* publizitatea egiteko beste era bat da; eta honek publizitate arruntak ez duen erregulazio

beraz, *product placement* publizitatea egiteko beste era bat da; eta honek publizitate arruntak ez duen erregulazio

■ Inportantea da produktuaren agerpena modu "natural" batean ematea. Goiko irudietan ikusten dugu "Goenkale"n egunkari konkretu bat, euskarri bat edota boligrafo marka bat nola integratzen diren telesailen modu "natural"ean.

berezia behar du. Dena den, hori etorri bitartean, telebista zein zineman *product placement* ez dela desagertuko argi samar geratzen da.

Eraginkortasunari begira, iritzi desberdinak aurki daitezke, batzuk publizitate era honen defendatzaile sutsuak diren bitartean, beste batzuk berriz eragina izan dezakeen arren, lehenengoei ikusten duten miraririk ez dutela sumatzen esaten baitute.

Burt Reynoldsek "Smokey and the Bandit" filman gidatzen zuen Pontiac

Trans Am-aren ezaugarri bereko 31.000 bat Pontiac saldu ziren AEBetan 1991.urtean. Pontiac etxea, inoiz ezagutu ez zuen arrakasta mailara iritsi zen eta beharbada meritu guztia *product placement*ari atxikitu ezin bazaio ere, neurri handi batean bederen bai. Noski, hau kasu berezi bat baino ez da, baina teknika honek arrakasta izan dezakeela erakusteko balio digu.

Modu egoki batean telesailetan edota zinema produkzioetan agertzen diren produktuak milioika pertsonen ikus ditzakete. Zinema eta telebista produkzioak, beraz, produktu kopuru handi batentzat erakusleho erraldoi bat dira. Gainera ez da ahaztu behar jendeak produktu horiekin duen harremana, telebista edo zinemarketiko parte-hartze aktibo bat dagoenean gauzatu ohi dela. Hots, ikusleak ikusten duena era kontzentratu batean egiten duela.

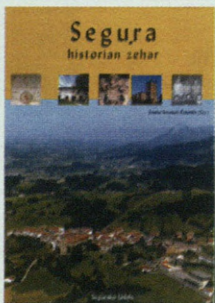
Publizitate era honek izan ditzakeen abantailez oharturik, merkatal produktu ugari *product placement* egitera salto egin du. Honek pantailan agertzen diren produktuen ugaltze bat ekarri du, marka batzuk besteekin nahastea, eta publizitateak fikziozko produkzioak inbaditzen dituenaren ustea, eta beraz ikuslea engainatua izaten ari denaren sentsazioa.

*Product placement*aren gehiegizko hedatzeak kalte egiten dio era honetako publizitateak dituen interesei. Izan ere, izan dezakeen arrakasta, neurri handi batean, jendeak honi buruz duen "publizitate ez denaren irudian" oinarritzen zen. Baina Danimarkan gertatu denak honekin guztiarekin bukatu du ikusleak argi baitzeukan publizitatea ikusten ari zela. Ikuslea, hiritarra, mezu publizitarioa baztertu eta interesezkoak zaizkion beste mezu batzuen bila joan denaren ustea dago fenomeno honen aurrean. Nolabait onartu izango balu bezala publizitatea gizartearen esparru guztietan dagoela eta honek ez duela zertan esan nahi horregatik baztertua izan behar denik.

◆ JON GARAÑO

A S T E K O L I B U R U A

SEGURAKO HIRIBILDUAREN IRAGANA ETA ORAINA

**SEGURA
HISTORIAN
ZEHAR**

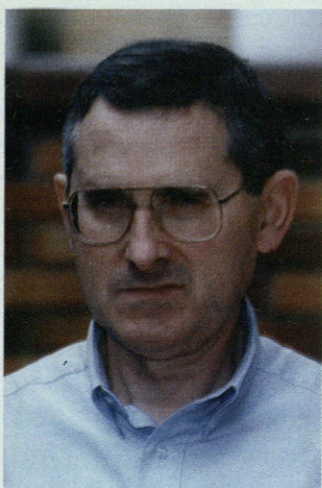
Joseba Intxausti
SEGURAKO
UDALA
650 orrialde
30 euro

Segurako Udalak kaleratu-tako “Segura historian zehar” liburuan, Gipuzko-ako hiribildu honen eta bere inguruko herrien Historiaurreko aztarnak eta ondorengo geografia eta historia daude jasorik, bide batez segurarren gizartearen bilakaera, emakumeen egoera, bertako erro kulturalak eta segurarren arteko hizkuntzarik iraunkorrenak dauzkan ezaugarriak erakusten direlarik. Joseba Intxausti Rekondoren zuzendaritzapean, 32 aditu eta artisten ahalegina bildu da, Seguraren iraganak merezi duen tamainako ikerlan bateratua izan dezan. 1256ko urtean Gaztelako Alfon-

tso X.ak Erraztiolatza inguruan Segurako Hiribildua sortzeko izan zuen arrazoietako bat, Nafarroako Erresumaren mugan segurtasun-hiri gotortu bat eraikitzea izan zen, Gipuzkoako bere lurraldea beti esku-eskuan izateko eta Nafarroako erreinurako sarrera puntu garrantzitsu honetan egoera bere kontrolpean edukitzeko. Eta sorrerako asmo horrek bere indar osoan iraun zuen XVI. mendera arte gutxienez. Liburu mardul bezain eder honek dauzkan 350 argazki eta irudietan, Seguran gaur arte iraun duen multzo monumentala, margolanak eta eskulturak agertzen dira baita ere, besteak beste.

▼ Egileari Galdezka

“Iragana ezagutzeko aukera aparta izan da berau”

ALBERTO ELOSEGI

Joseba Intxausti
Rekondo

■ Zein izan da zuk zuzendutako lan honen asmoa?

Segurako herriaren aurkezpen orokor bat eskaintzea, iragan zaharra berriagoarekin uztartuz, segurarren gizartea aztertuz, eta herriko lur eremua eta eraikuntzak gogoan izanik. Segurako, segurarren eta inguruko herrien iragana ezagutzeko aukera aparta izan da berau.

■ Eta zer egin duzue hori lortzeko?

Batez ere, azken hamarkadetan egin diren doktore-tesiak, monografiak eta beste ikerlanen emaitza eta argibideak argitalpen bakar batean biltzea, eta, aldi berean, zegoen hori ikerlan berriekin osatzea. Izan ere, oinarritzko jakintza sakabanatu hori ikastunen eta herriko eta bailarako bizilagunen esku jarri nahi genuen, baina gure asmoak ez genituen mugatu nahi izan jada eginda zeuden ikerlanetara; alderantziz, ikerlan berriak sustatu nahi izan genituen, orain arte inoiz ikertu gabeko gai berriak ere besarkatuz.

■ Beraz, ikerlan berriak sustatzeko ahalegina ere izan da?

Beno, premiazkoa iruditu zaigu gure herriaz diharduten iturri idatziak non ditugun erakustea, eta hauxe da Seguraz ikerlan berriak egin nahiko luketen ikertzaile gazteentzat liburuan bereziki eman dugun atal bakarra. Dena den, aitortu behar da, nahi izanda ere, ezin izan dela bildu liburura beti aurreikusita genuen oro. Hurrengo baterako geraturiko lanen artean daude oso maiteak genituen batzuk: baserrien historia, herriko etnografia eta abar. Nolanahi ere, Segurari buruzko argitalpenak ez dira liburu honekin hasten, eta ez dira liburu honekin bukatuko, eta azterlanak buruturik aurkeztea bezain interesgarria gerta daiteke, egiteko geratzen zaizkigunak nondik nora joan daitezkeen iradokitzea.

L I B U R U A K

**JOANES ETA
BIOLETAREN
BIHOTZA**

Miren Agur Meabe/
Manuel Ortega
ELKAR
22 orrialde
3,85 euro

TRAPUZKO PANPINA BATEN ISTRIPUA

Miren Agur Meabek idatzi eta Manuel Ortega marraztutako kontakizun honen protagonista mutiko txiki bat da, Joanes. Edo mutiko horrek gus-tukoen duen jostailua, bere trapuzko panpina. Begi berdeak ditu, soineko arrosa eta oso ondo daki kantatzen, tripa barruan pila bat daukalako. Kantuan egin dezan, birritan sakatu behar zaio tripan. Panpinak kantatzen duenean, Joanesek xirula jotzen du. Eta Joanesen gurasoak, musika entzunda, korrika joaten dira haren gelara, eta dantzan egiten dute eta barre handiak ere bai. Baina Joanesen aitona ez du oso ondo ikusten, eta halako batean, trapuzko panpin hori bainuontzian sartu du... Joanes zelakoan! Panpin gaixoa begirik gabe, soinekoa txiki-txiki eginda eta bihotzik gabe gelditu da. Zer egin?

**VARIACIONES
SOBRE UN CUADRO
DE PAUL KLEE**

Julia Otxoa
HIRU
74 orrialde
8 euro

JULIA OTXOAREN NARRAZIO BEREZIAK

Literatur generoen sailkapen itxiarekin hautsi nahi izan du Julia Otxoak. Hiru argitalatxearen eskutik plazaratu duen "Variaciones sobre un cuadro de Paul Klee" liburuan agertzen diren hogeita zortzi narrazioetan, beti ere umorea erabiliz. Horrela, bere kontakizun hauetako batzuk hiperlaburrak dira, beste batzuk luzeagoak, eta badira fikziozko mikroidazlan bat osatzera iristen direnak ere. Gaiei dagokienean, denetarik dago bertan: balizko hiru bukaera ezberdinen artean aukeratzeko beta ematen duen ipuina, hiltzaile bilakatzea erabakitzen duen familiaren istorioa, "Emakume basatia" izenburua duen liburu bere postontzian aurkitzen duen emakumeari gertatzen zaizkionak...

**NARRAZIOAK
ETA OLERKIAK**

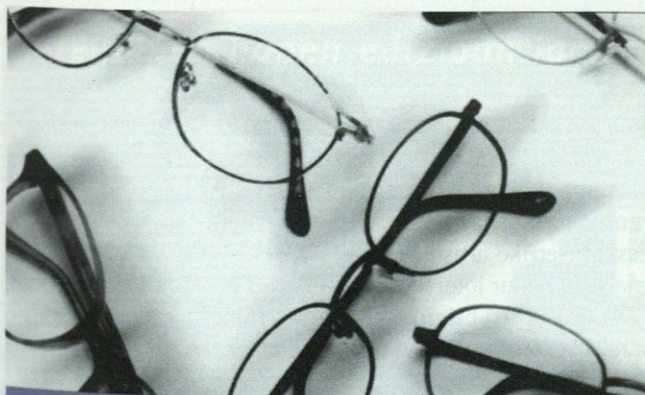
2001.

**R. M. AZKUE
SARIA**

Batzuen artean
EUSKALTZAINDIA/
BBK
112 orrialde

RESURRECCION MARIA AZKUE SARIAK

Euskaltzaindiak eta Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioak urtero antolatzen duten Resurreccion Maria Azkue literatur lehiaketan 2001ean irabazle gertatu ziren gaztetxoek lanak daude bildurik liburu honetan. Hau da, Eneko Bovedaren "I'm zorri", Itxaso Munarrizen "Ametsa egia bihurtuko ote da?", Oihana Ciaurrizen "Lagunen mesfidantza", Leire Agerrerren "Zeruko zubia", Ibai Karegaren "Negu hotza", Ander Esnaolaren "Irrifarra", Iñintza Erremendeguyren "Arantzen usaina", Estibalitz Lizasoren "Treneko gogoetak", Iñigo Galarzaren "Berezitasunaren lehia", Maite Mendikuterren "Zeru gorriak", Miren Ibarluzearen "Hotsik gabeko negarra", eta Irati Goikoetxea, Odei Arregi, Xabier Perez de Mendiola eta Maite Uriarteren olerkiak.

**Produkturik
onenak,
MultiOpticasen**

Aukerarik
zabalena
bettaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
bettaurrekoetan.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

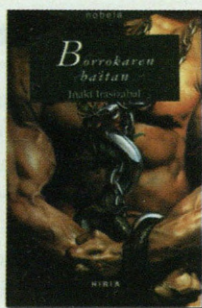
K A L I T A T E A

LIBURUAK

BORROKAREN BAITAN

Iñaki Irasizabal
HIRIA

117 orrialde
10,75 euro

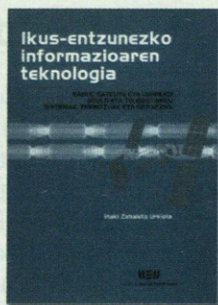
ETA-KO MILITANTE BATEN BIHOZMINA

Iñaki Irasizabalen lehen nobela honetako protagonista eta narratzailea ETako militante gazte bat da. Madrilen ekintza batzuk burutu ondoren Bilboko etxebizitza batean ezkutatzeko agindua jasotzen du bere erakundearen partetik. Etxebizitza horretan berak baino urte gehiago militante izaten daraman emakumea ezagutuko du, eta berataz maitemindu egingo da, baina zoritxarrez emakumeari ez zaio berarekin gauza bera gertatuko; are okerrago, bere komandoko kide batekin harremanak izaten hasiko baita. Eta hain zuzen ere egun horietan ETak su-etena aldarrikatua duenez, bertan gelditi egon beharra izango dute denek. Eta denbora horretan gertatzen zaizkionak eta pentsatzen dituenak paperean jartzen ahaleginduko da militante gaztea.

IKUS-

ENTZUNEZKO INFORMAZIOAREN TEKNOLOGIA

Iñaki Zabaleta Urkiola
UEU
505 orrialde
30 euro

INFORMAZIO-TEKNOLOGIA ESKU-ESKURA

Udako Euskal Unibertsitateak plazaratu duen lan honen izenburu zehatza "Ikus-entzunezko informazioaren teknologia. Kable satellite eta lurreko irrati eta telebistaren sistemak, zerbitzuak eta garapena" da, eta bereziki unibertsitateko ikasle eta irakasleei zein irrati-telebistako profesionaleri dago zuzendua. UPV-EHUKo Kazetaritza saileko irakaslea den Iñaki Zabaleta Urkiolak burutu du, ikus-entzunezko teknologiaren alderdi guztiak jasoz. Oinarri tekniko eta teoriakoak, sareak, telebista eta irrati analogikoa eta digitala -honi buruzko azken arauak barne-, Internet bidezko telebista eta beste zenbait gai azaltzeaz gainera, horien inguruko legeriak eta garapenak ere aztertzen ditu, Europako Batasuneko herrialdeetako datuak eskainiz.

EUSKAL HERRIA

Batzuen artean
SUA
128 orrialde
5 euro

"EUSKAL HERRIA"REN BIGARRENA KALEAN

Suak plazaratzen duen "Euskal Herria" aldizkariak dagoeneko kalean du bere bigarren zenbakia. Mendia, kultura, natura eta bidaiak oinarri ditu beti ere argazki ederrez hornitua agertzen den aldizkari honek. Oraingoan aurkezten dituen lanen artean, Euskal Herrian lehenago trenbide zirenak eta egun oinezkoentzako eta bizikleta zaleentzako bidezidorrak bilakatu diren horiek osatzen duten sarea dago. Baita gure baso eta oihanetan bizi diren animalien begiradak jasotzen dituen Juan Carlos Muñozen argazki erreportajea ere. Jabier Muguruzak, berriz, Euskal Herriko kafe xarmangarrienak bisitatzeke aukera eskaintzen digu, eta horrez gain, Araba eta Bizkaiko mendietara egin daitezkeen hainbat ibilaldirako proposamenak ere bertan aurki daitezke.

DISKOAK

BASQUE ELECTRONIC DIASPORA # 3

Batzuen artean
METAK
26 kanta
18,90 euro

MUSIKA ELEKTRONIKOKO CD BIKOITZA

Bixente Iriart garaztarraren ahaleginaren ondorioz sortu zen Basque Electronic Diaspora kolektiboa, musika elektronikoaren esparruan aritzen diren Euskal Herriko artisten eta Euskal Herriarekin kultur loturak dituztenen artean osatutako bilgunea. 2002ko martxoan zoritxar batek eramane zuen betiko Bixente Iriart, ordea, eta hari eskainia dago Metak diskoetxeak aurkezten duen "Basque

electronic diaspora # 3" CD bikoitza, non, besteak beste, Heletako K-ahba, Biarritzeko Voodoo Muzak eta Jimmy Arrabit, Gasteizko Herf eta Cubo, Urrunako Emc eta Xano, Baionako J-ro, Toulouseko Cabb, Itsasuko Nutcase, Buenos Aireseko Estupendos, Londreseko Fds, Edinburgoko Miaouw, Parisko Dub Mission eta Madrilgo M.A.O. entzuteko parada eskaintzen den.

Informazio gehiago: www.gureagenda.com

BILBO, otsailak 27- martxoak 2
Dantza
Elvira Andresen zuzendaritzapean, Espainiako Balet Nazionalak hainbat emanaldi egingo du. Arriaga antzokia
20:00 (martxoaren 2an 19:00etan)

ZARAUTZ, apirilaren 6a arte
Erakusketa
Alejandro Tapiaren pintura eta eskultura lanak jasotzen ditu erakusketa honek. Tapiak sari ugari jaso izan ditu eta banakako zein taldekako erakusketetan parte hartu izan du.
18:00-20:00 (jai egunetan 12:00-14:00/18:00-20:00)
Sanz Enea

DONOSTIA, otsailak 28
Musika
Miren Aranburuk eta Louis Hargousek jazz kontzertua eskainiko dute. 2002an argitaratutako "Gorri isila" diskoko kantak eskainiko dizkigute. Bertan, gai propioak eta euskal kanta ezagunen bertsiak modernoa aurkeztuko dituzte.
20:00
Ernest Lluch kultur etxea

BAIONA, otsailak 27
Antzerkia
Michel Bouquet da Thomas Bernharden Minetti izeneko komedia honen protagonista. Bouquetek lan honekin ekin dio herrero ere antzerkian, 30 urte eszenatokiarekin aldentutik egin eta gero.
21:00
Antzokia

BARAKALDO, otsailak 27-28
Antzerkia
Barakaldoko Antzerki Ikastegiko azken kurtsoko ikasleek Bernardo Atxagak idatzitako "Henry Bengoa Inventarium" idazlanetik abiatuta antzezlan bat sortu dute. Euskaraz izango da emanaldia.
20:30
Barakaldo antzokia

GASTEIZ, apirilaren 6a arte
Erakusketa
"Un grupo desagrupado" izenburupean aurkeztu den erakusketa ikusteko aukera izango da.
18:30-21:00 (igande eta jai egunetan 12:00-14:00/18:30-21:00)
Vital Kutxa Fundazioko aretoa

ORDIZIA, martxoaren 3a arte
Erakusketa
Udal Liburutegiak Galtzagorri Elkartearekin batera "Ipuinez ipuin aretoa" jarduera antolatu du. 17 panelez osatutako erakusketa ikusi ondoren, ipuin kontalari bat entzutera pasako dira haurrak.
Barrena kultur etxea

BERA, martxoak 2
Ikuskizuna
"Iñude eta Artzaia" ikuskizuna 25. aldiz egingo dute eta horren harira hainbat ekintza antolatu dituzte. Haren artean, argazki erakusketa eta martxoak 2ko ospakizuna bera dira aipagarri. Ondoren, bazkari herrikoia egingo da Zubiondo jatetxean.

ELIZONDO, martxoaren 14a arte
Lehiaketa
2003ko ospakizunak iragarriko dituen kartelaren hautaketarako deia zabaldu du Bartandarren Biltzarra Elkartek. Lanak, martxoaren 14ko goizeko 12:00ak baino lehen elkartearen aurkeztu beharko dira.

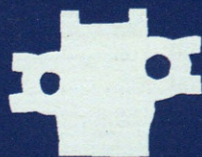

IRUÑEA, otsailaren 28a arte
Erakusketa
Carmen Molineroren argazkiak izango dira ikusgai erakusketa honetan.
10:00-13:30/ 16:30-20:00 (larunbatetan 10:00-13:30)
Pintzel galeria

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa
gizarte ekintza

Gero eta gehiago erabiltzen dute kurkuma espeziea sukaldariek, azafraiaren ordezkoko gisa. Merkeagoa izateaz gainera, osasunerako oso ona dela ere esaten dute.

JAKITURIAREN OROIMENA

ALBERTO ELOSEGI

Eguneroko otorduetan milaka urtetako jakituria biltzen da. Izena arabeen *kourkoum*-etik datorkion kurkuma landaretik -*Curcuma domestica* edo *C. longa*- sor-

tzen den izen bereko espeziaren erabilerari buruzko lehen aztarnak lau bat mila urte omen dituzte eta duela 2.600 urteko asiriarren idatzietan jasoa omen da, beti ere zibilizazio guztien iturri den Asia zabalean. Pertsian eguzki gorria gurtzeko erabiltzen dute eta Indian lotsaren gorria estaltzeko azala kurkumaz urreztatzen dute. Arroz

soroak uzta ona eman dezan landare hau landatzen dute erdi-erdian. Sukaldaritzan erabiltzen da gehien bat: azafrai garestiegiaren ordezkoko gisa Europan eta kurriaren gisako saltsak

osatzeko mundu osoan. Aho sabaia mikatza eta mina den puntu bat eransten dio eta laranja eta jengibre kutsuaz apetitua pizteaz gain, osasunerako oso ona dela diote.

Lurpeko errizometatik sortutako hosto zabalak metro beteraino garatu ohi dira eta lorazaintzan ere gero eta gehiago erabiltzen da. Errizoma egosi, zuritu, zortzi bat egunez eguzkitan lehortu eta ehotuta sortzen da kurkuma espezia. Inguruko sukaldariek kurkuma gero eta gehiago erabiltzen dutela jabetzeko moko finegia ez da izan behar, ala... ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Espainiako gazteen artean cannabisa erretzeko ohitura oso zabaldua dago, Eurobarometro erakundeak egindako inkesta baten arabera, aurretik frantziarrak baino ez dituzte.

PORROZALEENEN ARTEAN

Espainia bigarren lekuan agertzen da Europako Batasuneko herrialdeen artean, gazteen cannabis-kontsumoari dagokionez, eta bere aurretik Frantzia bakarrik dago. Europako Batzordeak 15 estatu kideen artean iritzi-inkesta bat egiteko eskatu zion Eurobarometro izeneko erakundeari, 15 eta 24 urte bitarteko gazteen drogei buruzko jarrerak eta iritziak ezagutu nahian, eta asmo horrekin 16.129 gazte inkestatu zituzten, hau da mila gazte inguru herrialde bakoitzeko.

Cannabisa kontsumitzen dutenak %19,8 dira Frantzian, eta Espainian berriz %15ak aitortu zuen droga hori kontsumitu zuela azken hilabeteen. EBko batez beste-ko zifra %11,3koa da, tabakoaren eta alko- holaren antzeko mailetan.

Drogatzat jotzen diren substantziak lortzeko erraztasunaz galdetu zitzaientean, Espainiako gazteen %90ak dio oso erraza dela droga erostea pub edo club moduko establezimenduetan, eta askoz ere arriskutsuagoa eta latzagoa dena, %66,2ak dioenez nahiko erraz lortzen omen da eskoletatik gertu.

Beste droga klase batzuetara pasatuz, gazte espainolen %85ak uste du heroinaren kontsumoak ondorio oso arriskutsuak dituela eta %65ak antzekoa dio estasiaren inguruan. Baina kontsumoa cannabisaarena denean, %23 bakarrik dira ohitura hori arriskutsutzat jotzen dutenak. Normalean mutilek neskek baino droga gehiago kontsumitzen dituzte,

zenbat eta ikasketa aldi luzeagoa orduan eta droga gutxiago kontsumitzen da, eta hirietan droga gehiago kontsumitzen da landa zonetan baino, cannabis-aren kasuan izan ezik ●

◆ JABIER AGIRRE

Gaubeako haran isolatuan orkatzaren bila

Gaubeako harana Araba mendebaldeko lur eremu galdua da. Isolatua egon delako, izugarritzko baliabide naturalak mantentzen dira bertan. Mendi, baso, erreka eta herriz osaturiko lurralde honek 925 biztanle bakarrik ditu. Berauek 30 herritan daude banaturik eta gehienek nekazaritza eta abeltzaintza dute ogibide.

■ San Martingo arrolak ikusiko ditugu bidean. Goian otabera izoztutako zintzilikarioekin.

Ibar honetan, ler gorritz osaturiko basoak, artadiak, ameztiak eta pagadiak garatzen dira. 1992an, zatirik isolatuena, aberastasun natural, kultural eta historikoa, ohiko garapen atzaparretatik babesteko helburuarekin, natur parke izendatu zuten: Valderejoko Natur Parkea. Hala ere, aste honetako txangoan natur parkearen albotik ibiliko gara eta ler gorri eta artez eraturiko baso sastrakaditan murgilduko.

Gaubeako herrian hasiko dugu ibilbidea, bertan ibilgailua utziz. Zubi aurrean dagoen iturrian gora doan bidea jarraituko dugu. Harritzko etxeen artean herria zeharkatu eta erreka eskuinean dugula, mendirantz abiatuko gara. Berehala, San Martingo arroiletara zuzentzen gaituen zutoina aurkituko

LIENI ARRIETA

dugu. Ezkerretara erreka ertzean landaturiko makal gazteak ikusten dira eta eskuinetara artadi bakandua. Konglomeratuzko harri-aman garatzen den lurzoru geruzaren arabera, baita edo bestea ugaltzen da. Ler gorri eta arteak lurrik sakonenetan, ezkaia eta izpilikuak, lur geruza meharretan eta otatera, ipuru eta sabina feniziarrak, tartekaturik.

Jarraian San Martingo arroiletara iritsiko gara eta gure aurrean errekek kareharria higatzean marraztu duen ibartxo polita ikusiko dugu. Arroila-ko paretak eskalatzeko erabiltzen diren txapez gain, soka eta tresnez josiak daude. Kareharriak izaten dituen zirrikituak iratze (*Asplenium tricomane* eta *Asplenium ruta-muraria*) eta landareen (*Alaquimola alpina*, esate baterako) bizileku izaten dira. Baita, haitz enara, sugandila eta muskerrena ere.

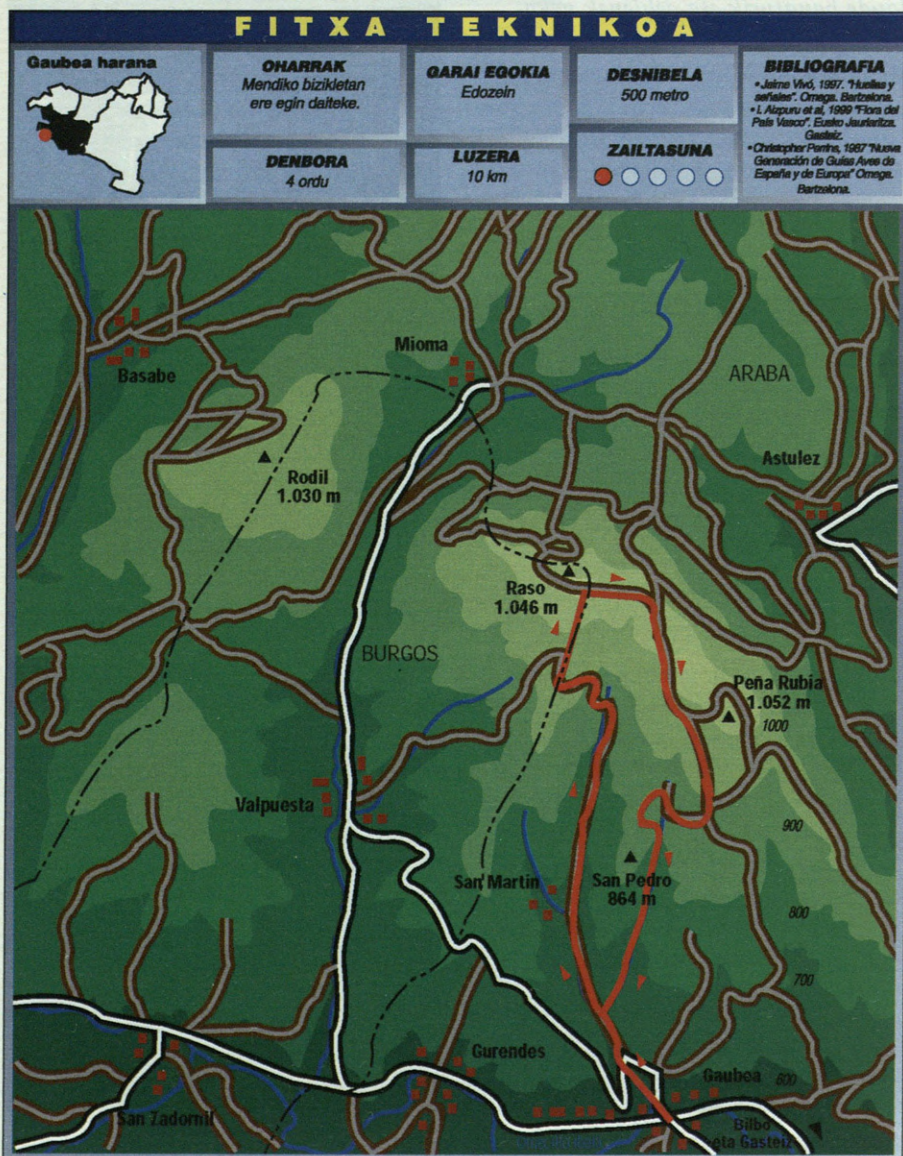
Ibarreko lautadaxoan bi errekek bat egiten dute. Honela, lurzorua ureztatzen da eta belardi motz eta erosoak eratzen da. Bertan Plantina bitxiloreak eta antzeko landare belarkarak hazten dira. Eskuineko pista gorantz jarraituko dugu eta ler gorritz osatutako basoan barneratuko gara. Hemen ugalduko dira benetako basa pizti, azeri, azkonar eta basurdeak. Batzuetan, pistetako lohitan, beraien oinatzak uzten dituzte.

Uraren biltegira iritsi eta mama goxoaren adierazle diren uretako landareak agertu dira: ihia, azeri buztanak eta mendak. Guztien artean ihidia osatzen dute.

Beti ere eskuineko pistan jarraituz, pinudian gora egingo dugu. Hasierako ezkaia eta izpilikuak desagertuz doaz eta txilar eta sasiak ugaltu dira. Txorien kantutak ere ugaltu dira. Hor dira txontak, pinu kaskabeltzak eta txinboak.

Horca eta Raso artean dagoen lepoko su ebakira iritsiko gara jarraian. Su ebaki hauek oso aproposak dira basa piztiak

Ler gorritz osatutako basoan barneratuko gara. Hemen ugalduko dira benetako basa pizti, azeri, azkonar eta basurdeak. Batzuetan, pistetako lohitan, beraien oinatzak uzten dituzte.

■ Orkatza noiz agertuko

Hara-hara! Orkatza! hor sartu da basoan. Korrika baino gehiago saltoka, ipar eta hego ipuruen artean, ler gorri eta artetxoak saiheztiz. Han-han! bere ipurdi zuria erakutsi eta... ezkutatu da.

Sentipen mistikoa eskaintzen digu beronek. Oinatz eta gogortz txikiak *Capreolus capreolus* hemen zebilela esaten ziguten. Hala ere, sumatzetik bizitzera alde ederra dago. Basoetako zerbido txiki hau, negu gogorra igarotzen ari da Gaubeako basoetan. Elurrak dauden belar apurak estali ditu eta udazkenean azal azpian metatutako erreserbak desagertu dira jada. Saihetsak marrazten dute sabela eta gosea eguneroko belar bihurtu da. Iritsiko ote da udaberriko berpiztera?

Martxoan haziko zaizkie adarrak arrei, 30 cm-koak, eta bi edo hiru punta izango dituzte, maiatzean adarrak estaltzen dituen azal belusa zuhaitzetan igurtziz kendu ondoren. Garai honetan galtzen dute neguko ile ilun eta luzea, eta udaberriko ile motz marroi-gorritza janzten dute. Kimu berriak irensten hasiko dira belar eta graminioei muzin egin gabe. Luzeran, burutik isatsera, 1,30 m izan ohi dute, pare bat zentimetrotako isatsarekin. Altuera txikikoak dira beste zerbidoekin alderatuz: 80 cm lepora eta ar gizonek 30 kilo pisatzen dituzte.

Ugalketa uztaila amaieran eta abuztu hasieran izaten da. Araldiak arren arteko borrokak dakartza. Liskarrak liskar, ar bakoitzak eme bat estaltzen du. Urtebeteko arrak ugaltzeko gai dira, emeek aldiz, urte eta erdi behar dute. Bederatzi hila-

beteren ostean, maiatzean, kume bat edo bi dituzte. Orkatz txikiak jaiotzerako emeek habia prestatzen dute eta kumaldia zaindu beharko dute. Hamabi egun ondoren, amarekin batera mugituko dira batera eta bestera. Orkatz amak belarra jango du eta kumeek lau hilabetez esnea hartuko diote. Orkatz amek mustelido eta azerien erasoetatik babesten dituzte. Entzumen eta usaimen zorrotzak erabiliz, berehala nabaritzen dituzte etsaiak, eta nola ez, gizakia. Ikusi aldiz, ez omen dute horrenbeste ikusten, horregatik haizearen norabidea aurkakoa denean errazago topatuko gara orkatzen batekin. Edozein basa pizti gertu sumatzen badu, ihes egingo du bere hanka lirain eta azkarreri esker.

Basope aberatsa duten guneeetan ugaltzen dira. Azpi baso hau garatzen laguntzen duten zuhaitz handienen suntsiketak, ekaitz eta haizeteek, mesede egiten dietela ikusi da. Udazkeneko fruituak, sastrakenak batez ere, ugaltu egiten dira eta bazka garrantzitsua da hori orkatzentzat. Negurako ondo elikatzeaz gain, urrian ile luze eta grisa hasiko zaio.

Isil-isilik ibilita, ahalguztidunaren eta haizearen laguntzarekin ikusi ahaliko dugu orkatzen bat edo beste. Horretarako, Rasoko mendia zeharkatzen duen su ebakia edo soil gunea, sua geldiarazteko egiten dutena, oso aproposa da. Goizean goiz, bazkatzeko mugitzen denean ikus dezakegu orkatz ama bere kumearekin. Eta gorputz guztian zehar sentituko duzun zirrara ikaragarria izango da ●

LIERNI ARRIETA

LIERNI ARRIETA

■ Elurretan aurkitu genituen orkatzen oinatzak eta bere ipurdi zuria ikustea ere lortu genuen.

■ Ezkerretik eskuinera: ler gorriaren enborra, izpilikua eta Gaubeako jauretxe bat.

ikusteko; basoa zeharkatu nahi duenak bertatik igaro behar baitu eta distantzia luzean ikus daiteke. Hemen, azkeneko malda igo eta Rasoko gailurrera helduko gara. Bertatik, inguruko mendiak ikusten dira. Aurrean, ekialdera Gorbeia, iparraldera Urduñako mendatea, mendebaldera Karriako kareharri biziak eta hegoaldean Cueto eta Motoko mendizerra ageri dira, lainoek estaltzen ez badituzte behintzat. Bertako larreetan festukak, plantinak eta mantzanilak daude besteak beste. Orkatzan oinatzak ere ugari izaten dira hemen eta ortzian sai arreak hegoak zabaldu eta dantzan dabilta. Gailurra utzi eta eskuinetara doan pista hartuko dugu berriro pinudian sartzeko. Mokokerrak dabilta pinutik pinura pinaburuak janez. Arrak arrosa kolorekoak eta emeak gris horixkak dira. Bidegurutze berrira iritsi eta eskuineko pista hartuko dugu. Bat-batean pinudia artadi bihurtuko da eta arte txiki

eta ipuru artean maldan beheara eginez, putzu batera iritsiko gara. Hemen pista nagusia utzi eta eskuineko bidean beheara

Malda igo eta Rasoko gailurrera helduko gara. Bertatik, inguruko mendiak ikusten dira. Ekialdera Gorbeia, iparraldera Urduñako mendatea, mendebaldera Karriako kareharri biziak eta hegoaldean Cueto eta Motoko mendizerra.

egingo dugu. San Pedroko tontorraren magalean pinudi azidoa zeharkatuz, berriro ere eskalatze soka eta tresnez

josia dagoen horma berri batera iritsiko gara. Pareta berri hauek gainera, bustiak daude eta inklinazio handia dute. Ba al dago inguruan horra igotzeko gaitasuna duen horrenbeste jende? Hainbeste Leire Agirre eta Josune Bereziartu al dago Euskal Herrian? Hormetako bizidunei ere zatitxoren bat utzi beharko diegu bada... Korrikalariak lasterka egin nahi duten leku guztietan pistak zabalduko balituzkete...

Bidea jarraitu eta hasierako pista iritsiko gara. Bertatik Gaubeako herrira eta hemen horma zaharretan horma-belarrak (*Parietaria judaica*), txantxapota (*Umbilicus pendulicus*), huntza (*Hedera helix*) eta sasiak (*Rubus sp.*) hasten dira. Ibilbide hau ere amaitu dugu. Etxerako itzulera patxadatsua izan dezazuela ●

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

■ Ezkerretik eskuinera: ipar ipurua, hormetan agertu ohi den txantxapota eta pinaburuak.

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

PARADISUAN BENETAN GERTATU ZENA

Goiz batez, paradisuari, Ebak jainkoari esan zion:

- Arazo bat daukat.
- Eta zein da arazo hori, Eba?
- Badakit zuri esker naizela naizena. Badakit lorategi eder eta jori hau eman didazula. Badakit animalia hauek guztiak jarri dizkidazula aldameneari asper ez nadin. Hori guztia badakit eta eskertzen dizut baina...

- Baina zer?
- Ez naiz zoriontsu!
- Baina nola liteke hori? -jainkoak harriturik-.

- Bakarrik sentitzen naiz!
- Jainkoak orduan, gaia denbora batez oldoztu eta gero, honela erantzun zion:

- Badakit! Gizon bat egingo dizut!
- Gizon bat? Eta zer da gizon bat?
- Gizonak, akatsez beteriko izakiak dira: gezurtiak, tranpatiak, harroak... Alegia, arazoak sortzeko primerako elementuak.
- Ederra oparia! Ez aspertzeko modukoa! Eta?

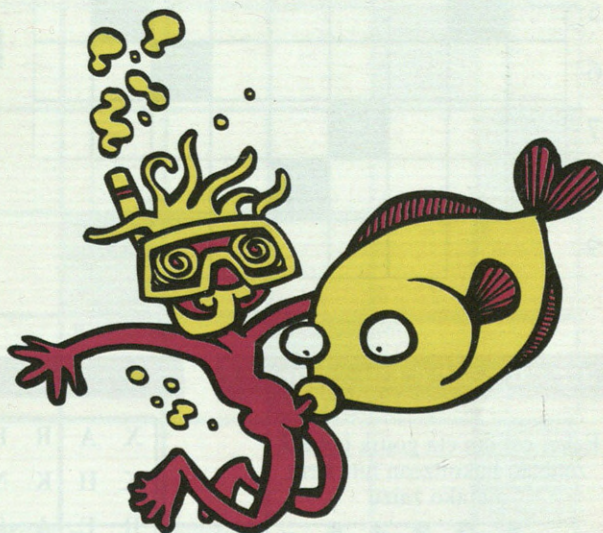
- Ez hori bakarrik. Ehizan aritzea eta hiltzea maite dute. Itxura zatarra dute eta une jakin batzuetan, haur bihurtzen dira; esate baterako, gauza esferikoan atzetik korrika ibiltzea da beren zaletasunik handienetakoa bat. Hori bai, zentzudun jokatzekotan, ezinbestekoa izango zaio zure aholkua. Baina hori bai...

Asteko Lokuzioa

PARADISUAN

22PIAK
BATMAN

KARAOKE KANTATU

Zurruatu, miazkatu, edoskitu, fellatioa egin.

**FELIPEK ZER NAHI ZUEN? ZER NAHIKO
ZUEN BAI? DENEK BEZALA, NIK
BEREAREKIN KARAOKE KANTATZEA!**

Chuparla /
Sucer, tailler un pipe / Suck it dry

kexu zarenez, zure behar... fisikoak asetzeko moduan eta astopotroagoa izango denez, lanik astunenak berak egiteko moduan diseinatuko dut.

Ebak, hori guztia entzunda, mesfidati begiratu zion jainkoari:

- Hori guztia oso ongi dago baina... non dago amarrua?
- Mmmmm... Baldintza batekin emango dizut.
- Zuk esan.

- Harroa eta oso nartzisista izango da... Beraz, lehena bera izan zela eta nagusia eta onena bera dela uste duzula sinestarazi beharko diozu.

Zalantza une bat igaro ondoren, Ebak:

- Konforme.

Eta jainkoak:

- Ongi da. Hemendik aurrera beraz, hauxe izango da belaunaldiz belaunaldi, emakumeok isilean mantenduko dugun sekretua.

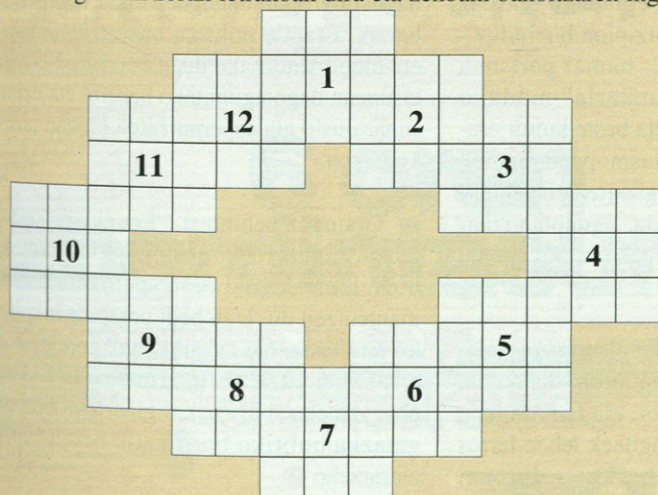
Hitz Gezidunak

	Europako lurraldea	▼	Gizon izena	▼	Baltsa-moak	▼	Ala	▼	Euskadiko Autonomia Erkidegoa
	Mahai bereko		Zomorro		Lepo		Iseka		
	Argazkiko instrumentua	▶							
	Marokoko hiria								
Olagizonak	▼	Zoria	▶ ▼					Bokala	▶
Izaki beldurgarri		Erregai mota						Adarra	
▶		▼			Asiako estatua	▶		▼	Ukatzeko
					Itsas ugaztuna				
Ekintza	▶				▼		Bizkaiko mendia	▶	
Modua							Diruzko zigor		
▶						▼		Lehena eta azkena	▶
								Zangoaren atal	
Arnas ezak hil	▶		▼	Mokor	▶			▼	
Ez zaharra				Bizkaiko herria					Nor atzizkia
▶				▼		Urania	▶	Garoa, iratzea	▶
						Bokala		Bokala	
Nasa	▶				PL., fruitu mota	▶ ▼		▼	

Irudia: Musika tresna

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Mendi bat eskalada bidez egin
- 2.- Latzak
- 3.- Bidaia
- 4.- Gipuzkoako herria
- 5.- Idi-parea
- 6.- Ibaietan ibiltzeko ontziak
- 7.- Fidantza
- 8.- Esnearen gantza
- 9.- Aiztoa
- 10.- Kantabriako haitzulo ezaguna
- 11.- Samaldaka, taldeka
- 12.- Ateburu

ERANTZUNETIK ERAIKUNTZARA

Umearen jaiotzan emandako bultzadak bereziki mingarri egiten du amarentzat harrotasunez dabilen seme koskortu eta indartsua txikitu nahi dutela ikusteak. Amorrua, ezintasuna, egoneza, zirrara, indarra... denetarikoa sentipenak bizi izan dira euskal gizartean azken aste honetan. Bretch-ek esandakoa errepikatu da: lehenago beste batzuen txanda izan zen eta oraingoan "Egunkaria" ixtera etorri dira; "Jakín", Euskaigintza Elkarlanean Fundazioa, Ikastolen Elkartea, Plazagunea eta ARGIA, susmagarri eta errudun egitera etorri dira. Euskal kultura konstituzionalki madarikatzera. Euskal komunikazioaren munduan eta euskal kulturaren, urteetako lanaren ondorioz, ipar ugari finkatu dituzten pertsona prestigidunak kateatuta eramatera. Madrildik etorri dira.

Euskal gizartearen zati oso handi batek, gehiengoak -eta jarri nahi diren ñabardura eta mailakatzeak-, aspaldi utzi dio sinesteari Espainian zuzenbidezko estatua dagoela indarrean, euskal gizarteari dagokionez behinik behin. Ezer frogatu gabe dagoenean komunikabide bat ixtea estatu totalitario baten jarrera da, adierazpen askatasuna modu sinbolikoenean ukatzen du. Behingoa balitz, eta bere gogorrean, gaitzerdi, baina hain da luzea katea...! Duela ia bost urte itxitako "Egin" eta "Egin Irratia" esandakoren adibide esanguratsuenak dira. Baina adierazpen askatasunari egindako erasoaz gain, errugabetasun printzipioa birrinduz -Acebes, Mayor Oreja...- hamar pertsona hauek atxilotzea, "Egunkaria" moduko komunikabide bat ixtea eta beste kultur eragile batzuk arakatu eta susmopean jartzea, euskal kultura eta euskal gizartearen gehiengoaren muina erasotzea da. Egunotan izandako erreazioekin itsuenak ere ikusten du hori.

Lehenbiziko egunetako elkartasun, salaketa eta jarrera beroen ondoren, dena den, eguneroko hotza ohi dator, eta hori da hain zuzen "Egunkaria"ko langileek lehen leertatik borrokatu beharko dutena. "Egunkaria"ko langileei sostengua adierazi

diegun guztion lana izango da haiek luzatutako erronkari heltzea, bakoitzak ahal duen neurrian, baina konpromiso maila sakona erakutsiz. Erakundeek, herritarren ordezkari diren heinean, zeresan handia izan beharko dute eman beharreko bultzadan. Salaketa zitalaren ondorioak eta amarrukeriak noraino luzatzen diren zain egon beharko da. Juan del Olmo epaileak emandako hamar eguneko epearen ondoren zer gertatzen den ikustera itxaron beharko da, nahiz eta dauden esperantza eta susmoak beltzenak izan.

Ez da erraza irudikatzea eraso honekin Estatuaren muinak, eta PPK bereziki, zer lortu nahi duen. Argi dago "Egunkaria" ixtea dela helburu zuzena, baina ordaina ere gehiegizkoa izan liteke, are gehiago 2001eko maiatzaren 13an erabilitako estrategiaren segida nabarmen ikusten denean. Orduan ez, baina ekinaren ekinez, landutakoa lora daitekeela pentsatzen jarraitzen du arazoez gainezka eta Espainian bere kudeaketatik arreta nola hala alden du beharrean den PPK. Estrategia horrek, alabaina, gizarte sektore zabal eta aktiboena izango du aurrez aurre, larunbatean Donostian ikusi zen bezala. Sentipen sakonenetakoak eta eskubide oinarrikoen etakoak erasotzean, abertzaleen eta herri honetako sektore aurrerazaleenak bat egitea lortzen du erasotzaileak. Bategite hori, erasotik ez ezik erai-kuntzatik ere lortzea da geratzen den jauzi zail eta korapilotsuena, baina aldi berean interesgarriena. Fruitu hori ez da bata eta bestearen ukaziotik ondoko, gizarte sektore nagusi horretan dauden elkar onarpenetik baizik. Eragile politiko bakoitzak aldaketa eta mugimendurako duen borondate eta gaitasunean dago egunotako haserre eta ezintasuna, ilusio eta esperantzaren bidean jartzeko gakoa.

Oraingoz behintzat, "Egunkaria"ko langileek "Egunero"ko erronkari eutsi diote eta horrek arrakastarako esperantza piztuta mantentzen du. Izan bedi norabide bikoitzeko arrakasta, bai "Egunkaria" gure etxe eta erredakzioetan orain arte bezala irakurri ahal izateko, bai euskal gizartearen bizi den gatazka politiko bortitzetik behin-betiko ateratzeko ●

Oraingoz behintzat, "Egunkaria"ko langileek "Egunero"ko erronkari eutsi diote eta horrek arrakastarako esperantza piztuta mantentzen du. Izan bedi norabide bikoitzeko arrakasta, bai "Egunkaria" gure etxe eta erredakzioetan orain arte bezala irakurri ahal izateko, bai euskal gizartearen bizi den gatazka politiko bortitzetik behin-betiko ateratzeko

ez uka ez duda

Soyez
PARTENAIRE
d'une école
qui intègre
la différence

PARTAIDE bilaka

Ezberdintasuna
integratzen duen
eskola baten alde

goizeko
7etatik

6 oren

oren 1
arte

ezberdintasunaren
"6 heures pour
la différence" alde

Seaskako
Integrazio
Batzordea
16, Larregi
Etorbidea
64900 Donibane
Lohizune

babesleak

GAROA
CEGASA
EUROPE
Zone Industrielle de Jalday
64300 SAINT JEAN DE LUZ

Crédit Mutuel
Agences de
Bayonne Centre - Bayonne St Esprit
Hendaye - St Jean de Luz

**EUSKAL
IRRATIAK**
hiruetan hobe!

Partaideak

GURE IRRATIA
106.6
IRULEGIKO IRRATIA
91.8
XIBEROKO BOTZA
95.5
ANTXETA IRRATIA
90.5

RADIO
LAPURDI
FM 94.8

CULTZINE
CULTZINE

martxoa
samedi
8
mars
larunbata

Ekaitza
HERRIA

le journal
Enbata

Egunkaria
ARGIA

Egunkaria

PRECINTADO

**POR EL
JUZGADO CENTRAL DE INSTRUCCIÓN
NÚMERO SEIS DE LA AUDIENCIA NACIONAL
(MADRID).**

20 DE FEBRERO DE 2.003.

